

Til medlem af Inatsisartut
Anna Wangenheim
Demokraatit

16-02-2023
Sags nr. 2023 - 2677
Akt. id. 22445474

Postboks 260
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 66 66
E-mail: iian@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Besvarelse af § 37 spørgsmål nr. 032-2023 vedrørende brug af 80 mio. kr. i Grønlandsk-dansk tværgående arbejde

Kære Anna Wangenheim.

Tak for spørgsmålene. Spørgsmålene er gengivet enkeltvis nedenfor, efterfulgt af en besvarelse.

1. Den danske regering har afsat 80 millioner kroner til en styrket indsats på børne- og ungeområdet herhjemme i perioden 2020-2023. Naalakkersuisut bedes helt konkret redegøre for, hvor mange af disse penge, der går direkte til børnene eksempelvis i form af konkrete tilbud.
 - a. Naalakkersuisut bedes opliste, hvilke konkrete tilbud til udsatte børn og unge, der er opstået som følge af hjælpepakken på de 80 millioner kroner fra den danske regering.
 - i. Hvor mange udsatte børn og unge har benyttet sig af disse tilbud?

Svar:

1. Følgende initiativer går direkte til udsatte børn og unge i *Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland*:
 - I. **Initiativ 1** hvor familier får hjælp og værktøjer til at styrke forældrekompetencer gennem skræddersyede kurser og intensiv støtte. Herudover er MANU-materialet blevet udvidet med "MANU barnet 5-6-årige," og pakker bestående af spil og aktivitetshæfter m.m. er blevet udleveret til børnehaver til distribution til børn. Der er på dette initiativ afsat 5,7 mio. kr. i perioden 2021-2023.

Dette initiativ går direkte til børnene, fordi det kommer børnene direkte til gode. Det er børnene, som får imødekommet deres behov for omsorg og derved mindre udsathed via bedre forældrekompetencer.
 - II. **Initiativ 8** hvor der i hver kommune er etableret ét værested, som skal fungere som et frirum til udsatte børn og unge i henholdsvis Nanortalik, Ilulissat, Sisimiut, Tasilaq og Aasiaat. Der er på dette initiativ afsat 8,4 mio. kr. i perioden 2020-2023.
 - III. **Initiativ 10** hvor der bl.a. ydes behandlingsforløb til udsatte børn og unge, som har været udsat for seksuelle overgreb og vold. Der er på dette initiativ afsat 16,9 mio. kr. i perioden 2020-2023.

Der henvises til bilag 2 for yderligere information om fordeling af midler på de enkelte initiativer.

- a. Der henvises til svar på spørgsmål 1 samt bilag 1.

De 16 initiativer i rapporten *Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland* bygger på *National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn 2020-2030*, hvorfor langt de fleste initiativer tager afsæt i eksisterende tilbud i en grønlandsk kontekst.

Spor 1 - Styrket tidlig indsats og forebyggelse		
Initiativ	Titel	Tilbud
1	Styrkelse af forældrekompetencer med fokus på særligt udsatte familier	Udvidelse af MANU-tilbuddet, samt oprettet et tilbud med intensiv støtte til særligt udsatte familier.
2	Styrket tværfagligt samarbejde mellem de kommunale sagsbehandlere og sundhedsplejersker/jordemødre	Styrket tværfagligt samarbejde mellem fagpersoner som arbejder med udsatte børn og unge, for at mindske at barnet/de unge falder mellem to stole.
3	Opkvalificering og kompetenceudvikling af dagtilbudspersonalet	Opkvalificering og kompetenceudvikling, med særligt fokus på tidlig opsporing og forebyggelse af omsorgssvigt hos udsatte børn og unge.
4	Styrkede rammer for den frivillige sociale sektor i Grønland	Styrkede rammer for den frivillige indsats på børne- og ungeområdet, med formål om at organisationer kan samarbejde med grønlandske myndigheder og skabe fælles løsninger på børne- og ungeområdet.
Spor 2 - Styrket kommunal sagsbehandling på børne- og ungeområdet		
5	Nedbringelse af ubehandlede børne- og ungesager	Der er ydet bistand fra danske kommuner, som har udlånt sagsbehandlere og familiebehandlere, for at nedbringe antallet af ubehandlede børne- og ungesager.
6	Understøttelse af den kommunale sagsbehandling	Fælles sagsbehandlingsprocedurer implementeres i alle kommuner og sagsbehandlere og ledere får flere socialfaglige værktøjer. Socialstyrelsen bistår derudover kommunerne under implementeringen af det nye fælles sagsbehandlingssystem.
7	Tilpasning af kurser og etablering af kursusportal	Der skabes overblik over eksisterende opkvalificerings- og kompetenceudviklingstilbud på børne- og ungeområde, og der oprettes en kursusportal hvor kommunerne kan booke kurser, og hvor udbuddet af kurser tilpasses deres behov.
Spor 3 - Skabe flere tilbud til udsatte børn og unge		
8	Forsøg med etablering af væresteder til børn og unge	Der er oprettet ét værested i hver kommune til udsatte børn og unge.
9	Familiecentrenes indsats skal målrettes udsatte børn og unge og deres familier	Familiecentrenes behandlingstilbud målrettes i højere grad udsatte børn og unge og deres familier, og medarbejderne får adgang til kompetenceudvikling.
10	Behandlingstilbud til udsatte børn og unge, som er ofre for seksuelle overgreb og vold	Der er nu 3 fremfor 1 børnerejsehold. Initiativets primære tilbud omfatter behandlingsforløb til udsatte børn og unge, og sekundært terapisaftaler med forældre samt kurser for fagpersoner
Spor 4 - Styrket retssikkerhed for børn og unge, som har været udsat for seksuelle overgreb og vold		

16	Behandlingscenter til voksne personer med seksuel krænkende adfærd mod børn og unge under 18 år	Behandlingstilbuddet har til formål at stoppe og forebygge fremtidige seksuelle overgreb mod børn og unge under 18 år.
----	---	--

*Initiativ 11-15 fremgår ikke af ovenstående skema, da de varetages af Justitsministeriet i Danmark.

- i. Fra 1. april 2021 til 30. juni 2022 har 95 udsatte børn og unge opstartet behandlingsforløb i initiativ 10. Af disse har 45 personer afsluttet behandling, og 40 personer er i fortsat i behandling.

Nedenstående ses benyttelse af børneværestederne i initiativ 8 for 1. kvartal af 2022:

Aasiaat, Kommune Qeqertalik	7
Ilulissat, Avannaata Kommunua	0
Nanortalik, Kommune Kujalleq	0
Sisimiut, Qeqqata Kommunua	1
Tasiilaq, Kommuneqarfik Sermersooq	4
I alt	12

Det har fra værestedernes begyndelse været en udfordring at få børn til at gøre brug af værestederne, på trods af at kommunerne har oplyst et behov. For at afhjælpe dette, er flere metoder taget i brug, såsom øget promovning, sparring og mulighed for mere lokal tilpasning af rammen. Om disse tiltag gør en forskel, vurderes i Indikatorgruppens kommende statusrapport for efteråret 2022.

Klinik Killiliisa åbnede officielt i april 2022, og i efteråret 2022 er 13 voksne startet i behandling for seksuelt krænkende adfærd i initiativ 16.

Som er en del af grønlandsk-dansk tværgående arbejde, følger Indikatorgruppen løbende og systematisk op på tre kriterier tilknyttet implementeringen af de 16 initiativer, samt tre indikatorer for trivsel blandt udsatte børn og unge i Grønland. Der udarbejdes statusrapporter to gange om året, som offentliggøres. Næstkommende statusrapport offentliggøres formentlig ultimo februar/primus marts 2023.

Der henvises til bilag 3.

2. Hvor mange penge af de 80 millioner kroner er gået til at udvide den offentlige sektor i form af lønninger til ekstra medarbejdere?

- a. Er det planen, at denne udvidelse af den offentlige sektor skal være permanent?

Svar:

2. Der er anvendt 22,5 mio. kr. til aflønning af projektansatte i grønlandsk-dansk tværgående arbejde. Af disse udgør 8 psykologer, 3 førskolekonsulenter til opkvalificering af dagtilbudspersonale, 5 medarbejdere til task force til implementering af det nye fælles sagsbehandlingssystem samt sagsbehandlere fra Danmark til initiativ 5, 4 tolke samt 6 projektledere.

- a. De tidsbegrænsede projektstillinger ophører ved udgangen af projektperioden.

3. Kan Naalakkersuisut oplyse andet af interesse for sagen?

Svar:

Som det fremgår af rapporten *Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland* er formålet at gøre en forskel for udsatte børn og unge på kort, mellemlang og lang sigt. Anbefalingerne til indsatser er udarbejdet på baggrund af erfaringer og viden indhentet fra alle fem kommuner bl.a. fra direktører, sagsbehandlere og social- og sundhedsfaglige medarbejdere. Hertil er der indhentet viden fra fagpersoner på uddannelses- og sundhedsområdet, MIO, Grønlands Politi og Kriminalforsorgen. Ydermere er der afholdt dialogmøder med en lang række civilsamfundsaktører i Grønland og Danmark.

Initiativerne bliver implementeret ud fra en helhedsorienteret tilgang til at afhjælpe og nedbringe omfanget af udsathed for børn og unge i Grønland. At skelne mellem hvad der går "direkte" til børnene og ikke går "direkte" til børnene overser, hvad der skal til for at nedbringe børnenes udsathed. Alle initiativer er målrettet børnene, dvs. at de kommer børnene til gode.

I Grønland spiller vores kultur og nære relationer en stor rolle i vores opvækst, og dermed også for vores livsbetingelser. At de mennesker som indgår som en del af udsatte børn og unges hverdag opkvalificeres og kompetenceudvikles for at kunne opspore mistrivsel og omsorgssvigt hurtigere, at sagsbehandlere får hjælp til nedbringelse af sagsbunker for mere effektiv sagsbehandling og hurtigere hjælp, at krænkende adfærd hos voksne forebygges for at mindske fremtidige overgreb på børn og unge m.m., bidrager alt sammen til en helhedsorienteret tilgang til at løse udfordringerne med det mål at opnå en reduktion i omfanget af udsathed for vores børn og unge.

Der henvises til bilag 1, 2, 3 og 4.

Med venlig hilsen

Mimi Karlsen

Bilag

1. Bilag 1 - Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland KAL/DA
2. Bilag 2 – Initiativfolder for grønlandsk-dansk tværgående arbejde KAL/DA
3. Bilag 3 – Indikatorgruppens statusrapport forår 2022 KAL/DA
4. Bilag 4 – Kort statusnotat på initiativ 1-10 og 16 i GRL-DA tværgående arbejde april 2022 KAL/DA

GRØNLANDSK-DANSK TVÆRGÅENDE ARBEJDE FOR EN STYRKET INDSATS FOR UDSATTE BØRN OG UNGE I GRØNLAND

ENDELIG RAPPORT, SOMMER 2020

AUGUST 2020

FOTOS: Christian Klindt Sølbeck:

s. 2-3, 4, 6, 8, 9, 12, 15, 17, 21, 24, 29, 30, 33, 36, 41, 44, 47, 65, 68.

Troels Trier s. 1, 7, 52, 57, 60.

ILLUSTRATIONER: valdefar.dk

LAYOUT: irisager.gl

Indholdsfortegnelse

Forord.....	4
1. Rammerne for arbejdet.....	6
Finansiering.....	8
2. 16 anbefalinger kort fortalt	9
Styrket tidlig indsats og forebyggelse	11
Styrket kommunal sagsbehandling på børne- og ungeområdet.....	12
Flere tilbud til udsatte børn og unge	13
Styrket retssikkerhed for børn og unge, som har været ofre for seksuelle overgreb ...	14
3. Forholdene for udsatte børn og unge i Grønland.....	15
Omsorgssvigt	17
Seksuelle overgreb	22
Økonomisk udsathed og boligforhold.....	23
Børn og unge anbragt uden for hjemmet.....	26
Selvmord	27
Hvem krænker?	28
Rekruttering og fastholdelse.....	29
Uddannelse og fremtidsudsigter	31
Sammenfatning.....	32
4. Anbefalinger til en styrket indsats for udsatte børn og unge	33
Tidlig indsats og forebyggelse	34
Styrket kommunal sagsbehandling	37
Flere tilbud til udsatte børn og unge	39
Styrket retssikkerhed for børn og unge, som har været ofre for seksuelle overgreb ...	42
5. Opfølgning og implementering.....	44
Opfølgning på indikatorer	45
Faglig og metodisk implementeringsstøtte.....	46
6. Uddybede beskrivelser af anbefalinger	47

Forord

Det vigtigste for et barn er at vokse op med tryghed, kærlighed og stabilitet. Vi ved, at en solid opvækst er det bedste fundament for at klare sig godt i livet. Flertallet af børn og unge i Grønland trives og vokser op i trygge rammer. Men, statistikken taler desværre sit tydelige sprog. Cirka en tredjedel af alle børn i Grønland oplever en barndom præget af omsorgssvigt og manglende forældreansvar. Og knap hver femte barn født i 1995 eller senere er blevet udsat for seksuelle overgreb.

Hvert eneste overgreb på et barn er ét for meget.

Vi ser, at der sker en positiv udvikling i disse år: Der er blevet meget større åbenhed om problemerne. Flere får mod til at stå frem med deres historie. Tabuer brydes. Og selv i meget små samfund ser vi, at flere tør sætte grænser bl.a. i form af flere anmeldelser. Der er både en vilje og en bevidsthed om, at nu skal der gøres noget ved det. Det er denne vilje, vi hermed rækker en hånd ud til.

Vi har et særligt ansvar over for de børn, som har det allersværest. Naalakkersuisut har de senere år vedtaget en række politiske målsætninger, strategier og handlingsplaner for at styrke indsatsen for de udsatte børn og unge, bekæmpe seksuelle krænkelse og forebygge omsorgssvigt generelt.

Det fælles grønlandsk-danske arbejde tager afsæt i, konkretiserer og bygger videre på de politiske ambitioner. For vi kan – og vi skal – til stadighed styrke indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland.

At forbedre de forhold, som udsatte børn og unge lever under, er en svær og kompleks opgave. Markante og varige forbedringer kræver, at samfundet løfter i flok over en lang årrække. Alle må bidrage til at sikre omsorgen for vores børn. Og der er mange områder at tage fat på.

Vi har bedt arbejdsgruppen om at udarbejde en række anbefalinger og løsninger, som skal bidrage til at gøre en markant forskel for dem, som det hele handler om – nemlig de udsatte børn og unge. Det er initiativer, som er bæredygtige i Grønland, og som kan gøre en forskel på kort-, mellemlang- og lang sigt.

Der er blevet lyttet til og indsamlet input fra alle hjørner af Grønland, og der er blevet sat pris på hver og ét. I har været ærlige og direkte, og I har turde udfordre arbejdsgruppen. Der skal fra flere sider lyde en kæmpe stor tak til jer, som har bidraget i denne proces. Nu kommer så den svære del – at få omsat anbefalingerne til virkelige forandringer. Forandringer, som skal være starten på et nyt kapitel for alle udsatte børn og unge i Grønland.

Vi har heldigvis set, at der allerede er igangsat mange positive tiltag for at komme problemerne til livs – at udviklingen reelt er i gang. Det giver os håb og tro på, at det kan lade sig gøre. Samtidig har det bekræftet os i, at der fortsat er mange udfordringer at tage fat på. Det skal vi nu gøre sammen. Og alle har et stort ansvar – fra selvstyre til lokalsamfund – for at prioritere og løfte dette meget vigtige område.

Lad os tegne en fremtid at tro på for det enkelte barn og en bedre fremtid for Grønland.

*Martha Abelsen,
Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Familie og Justitsområdet*

Astrid Krag, social- og indenrigsminister

1. Rammerne for arbejdet

The background of the slide is an aerial photograph of a vast, flat, light-colored landscape, likely a salt flat or a dry lake bed. The terrain is characterized by subtle textures and patterns, including small, irregular depressions and ridges, creating a complex, almost cellular appearance. The overall color palette is a range of light grays and off-whites, with some darker spots and lines that suggest natural erosion or mineral deposits. The lighting is even, highlighting the intricate details of the ground's surface.

Naalakkersuisut anmodede i sommeren 2019 den danske regering om hjælp til at styrke indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland.

Formanden for Naalakkersuisut og statsministeren aftalte den 12. juli 2019, at der skulle nedsættes en grønlandsk-dansk tværgående arbejdsgruppe, som skulle komme med løsningsforslag til at styrke indsatsen over for udsatte børn og unge i Grønland.

Den 10. oktober 2019 underskrev Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender og Justitsområdet (nu Naalakkersuisoq for Sociale Anliggender, Familie og Justitsområdet) Martha Abelsen og social- og indenrigsminister Astrid Krag kommissoriet for arbejdet. I forlængelse heraf blev der nedsat en fælles grønlandsk-dansk arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet (nu Departementet for Sociale Anliggender, Familie og Justitsområdet), Social- og Indenrigsministeriet, Justitsministeriet samt en repræsentant for de grønlandske kommuner. Formandens Departement, Statsministeriet, Departementet for Finanser og Finansministeriet har deltaget som observatører.
(link: https://sim.dk/media/37395/kommissorium_styrket_indsats_udsatte_boern_og_unge_groenland_t.pdf)

Arbejdet er pågået i perioden oktober 2019 – august 2020.

Arbejdsgruppen har rejst i Grønland og har indhentet erfaringer og input fra alle fem kommuner gennem møder med henholdsvis direktører, sagsbehandlere og andre social- og sundhedsfaglige medarbejdere samt ved besøg på bl.a. døgninstitutioner, familiecentre, daginstitutioner, skoler, krisecenter samt Majoriaq (job-, vejlednings- og opkvalificeringscenter).

Arbejdsgruppen har desuden indhentet viden fra fagpersoner på uddannelses- og sundhedsområdet, Grønlands Børnerettighedsinstitution MIO, Grønlands Politi og kriminalforsorgen. Endelig har der været afholdt dialogmøder med en lang række civilsamfundsaktører i både Grønland og Danmark. Arbejdsgruppens arbejde er løbende blevet præsenteret for relevante interessenter med henblik på sparring og validering af anbefalinger og forslag til indsatser.

Finansiering

Den danske regering, Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Alternativet og Liberal Alliance har med aftale fra november 2019 om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social- sundheds- og arbejdsmarkedsområdet for 2020-2023 prioriteret en ramme på i alt 80 mio. kr. til at understøtte arbejdet, særligt på socialområdet. Hertil kommer det grønlandske bidrag til medfinansiering.

Den danske regering lægger op til, at der tilvejebringes særskilte midler til initiativerne på retsområdet i forbindelse med kommende års bevillingslove.

2. 16 anbefalinger kort fortalt

Arbejdsgruppen anbefaler 16 målrettede løsninger, som tilsammen skal bidrage til en større trivsel og en sundere udvikling for udsatte børn og unge i Grønland og sikre, at barnets tarv altid sættes først.

BOKS 2.1

De anbefalede løsninger skal samlet set:

- Opprioritere den tidlige indsats og forebyggelse, så tegn på mistroivsel, omsorgssvigt og overgreb forebygges og opdages så tidligt som muligt.
- Styrke den kommunale sagsbehandling markant på børne- og ungeområdet, så myndighederne kan handle på en underretning langt hurtigere end i dag.
- Udvide behandlingstilbuddene, så flere udsatte børn og unge får den hjælp, de har brug for både i byer og bygder.
- Øge retssikkerheden for børn og unge, som har været ofre for seksuelle overgreb.

Styrket tidlig indsats og forebyggelse

En tidlig indsats er et kerneelement, når omsorgssvigt skal forebygges. Jo før der sættes ind, jo større er chancen for at forhindre problemer i at opstå eller udvikle sig. Forebyggelse vil på sigt sikre børn og unges trivsel og derved reducere behovet for tilbud. Forebyggende tiltag kan også sikre, at de ressourcer og kompetencer, som forældrene har, styrkes. Samtidig vil det medføre, at børnene mødes af kompetente voksne, der kan sætte rammer og vejlede dem i deres opvækst.

Endelig skal der i højere grad gøres brug af civilsamfundets helt særlige evne til at binde lokalsamfund og myndigheder sammen. Civilsamfundet kan række en hånd ud til udsatte familier og skabe tillid og tryghed på en anden måde, end myndighederne kan. Deres fulde potentiale skal derfor udnyttes bedre, så de sammen med myndighederne kan bidrage til at spotte tidlige tegn på mistrivsel og omsorgssvigt hos potentielt udsatte børn og unge.

BOKS 2.2

Det anbefales at opprioritere den tidlige indsats.

1. Udsatte familier skal have hjælp til at styrke deres forældrekompetencer gennem skræddersyede kurser og intensiv støtte i form af småbørnskonsulenter.
2. Det tværfaglige samarbejde mellem sagsbehandlerne og sundhedsplejerskerne/jordemødrene skal styrkes, så tegn på mistrivsel og omsorgssvigt opdages og handles på endnu tidligere.
3. Dagtilbudspersonale skal opkvalificeres og kompetenceudvikles til bedre at kunne opdage tidlige tegn på mistrivsel og omsorgssvigt.
4. Rammerne for den frivillige sociale indsats på børneområdet styrkes, så civilsamfundet får bedre muligheder for at byde ind på løsningen af de sociale udfordringer så tidligt som muligt.

Styrket kommunal sagsbehandling på børne- og ungeområdet

En kompetent sagsbehandling er altafgørende for, at udsatte børn og deres familier får den nødvendige hjælp, og at omsorgssvigt og overgreb kan stoppes i tide. Men presset er ganske enkelt for stort til, at kommunerne kan følge med. Det skyldes såvel antallet af sager som mangel på faguddannede og mangel på medarbejdere. Selv med det rette kompetence- og uddannelsesniveau bevirker den demografiske udvikling desuden, at der ikke vil være hænder nok til at tage sig af de udsatte borgere. Det er nødvendigt at få nedbragt antallet af sager, så sagsbehandlerne får overskud til at se fremad og tænke langsigtet. Ingen børn må opleve, at de ikke får den hjælp, de skal have, fordi de er blevet til en sag i en uoverskuelig bunke.

BOKS 2.3

Det anbefales at styrke den kommunale sagsbehandling på børne- og ungeområdet markant

5. Antallet af ubehandlede sager på børne- og ungeområdet skal nedbringes gennem tværkommunale samarbejder og vikarbistand.
6. Fælles sagsbehandlingsprocedurer skal implementeres i alle fem kommuner, og der skal ske et kompetenceløft af medarbejdere og ledere i takt med, at der gennemføres en socialfaglig understøttelse af implementeringen af et elektronisk sags- og dokumenthåndteringssystem.
7. Der skal dannes et overblik over de eksisterende kurser for medarbejdere på det sociale børne- og ungeområde ved at etablere en online kursusportal, tilpasse udbuddet af kurser samt sikre, at flere kurser bliver meritgivende.

Flere tilbud til udsatte børn og unge

Udsatte børn og unge fortjener en god barndom og en lys fremtid, hvor deres hverdagsliv ligner alle andres. For at komme derhen skal de tilbydes hjælp i deres nærmiljø, når behovet melder sig. Der er allerede i dag en række velfungerende indsatser, hvor fokus er på at hjælpe de udsatte børn og unge og deres familier. Det er tilfældet for både familiecentrene og børnerejseholdet. Men ingen af dem kan med de nuværende ressourcer dække behovet. De skal derfor styrkes, så alle børn oplever, at de får den støtte, som skal til, for at de kan bryde den onde cirkel og komme i gang med en sund udvikling.

På den korte bane er der behov for at beskytte børnene, når de er allermest sårbare, og hvor de havner i situationer, hvor de ikke kan være hjemme hos deres forældre. Der skal derfor etableres væresteder til børn, hvor de kan søge ly og beskyttelse, hvorefter socialforvaltningen skal følge op på situationen i hjemmet.

BOKS 2.4

Det anbefales at udvide og styrke tilbuddene til udsatte børn og unge.

8. Der etableres væresteder til børn målrettet udsatte børn og unge, så de har et trygt helle om aftenen, natten og i weekenderne.
9. Familiecentrene målrettes i højere grad udsatte børn og unge og deres familier.
10. Det eksisterende børnerejsehold fordobles, så flere børn og unge kan modtage hjælp i byer og bygder, hvor de er bosat. Samtidig styrkes Den Centrale Rådgivningsenhed.

Styrket retssikkerhed for børn og unge, som har været ofre for seksuelle overgreb

Børn og unge skal sikres den tryghed, de har brug for, og de skal beskyttes mod seksuelle overgreb. Seksuelle overgreb skal stoppes, og den onde spiral, hvor krænkede selv bliver til krænkere skal brydes. Der skal sendes et klart signal om, at seksuelle overgreb sanktioneres. Højere foranstaltningsniveau, styrket efterforskning af seksuelle overgreb, samt behandling til domfældte krænkere under og efter afsoning skal tage fat om problemets rod og forhindre, at overgreb sker på ny.

BOKS 2.5

Det anbefales at sætte massivt ind for at styrke retssikkerheden for ofre for seksuelle overgreb.

11. Forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt af børn ved samleje og andet seksuelt forhold.
12. Etablering af en dedikeret enhed i Grønlands Politi med fokus på seksuelle overgreb.
13. Oprettelse af programindsats i Kriminalforsorgen i Grønland for indsatte dømt for seksualforbrydelser.
14. Etablering af behandlingspladser i Anstalten i Nuuk.
15. Kriminalforsorgen i Grønland optages i Behandlingsnetværket.
16. Etablering af et behandlingscenter til krænkere efter afsoning eller uden dom.

3. Forholdene for udsatte børn og unge i Grønland

Der er ikke blot tale om én eller to faktorer af betydning for, at et barn er i risiko for at blive udsat for omsorgssvigt eller overgreb. Det er snarere en problemstilling, der rummer mange aspekter, og hvor udfordringerne går i arv gennem generationer. Men udviklingen går den rette vej.

Der er i de senere år udarbejdet en række strategier og handlingsplaner målrettet udsatte børn og unge, og der er igangsat en række initiativer på baggrund heraf, jf. boks 3.1. Tilsammen tegner de udarbejdede strategier og handlingsplaner et billede af problemernes omfang og alvor, og de udtrykker en politisk ambition om forandring gennem en række løsningsforslag og indsatsområder. Fælles for dem alle er, at de er ambitiøse og vidtgående med en lang række anbefalinger, der fordrer mange ressourcer til implementering.

BOKS 3.1

Udvalgte strategier og handleplaner:

- Killiliisa – Naalackersuisuts strategi mod seksuelle overgreb 2018-2022
- National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn (2020-2030)
- Inuuneritta III: Rammen om det gode børneliv (2020-2030)
- Naalackersuisuts familiepolitik 2020-2030

Eksempler på igangsatte initiativer under Naalackersuisut

1. *Task Force enheden* til akut bistand til kommuner i komplicerede sager om alvorligt omsorgssvigt.
2. *Børne- og voksenrejseholdet* tilbyder udgående behandling af børn og voksne, som har været udsat for seksuelle overgreb.
3. *Rollemodelkorpset* er involveret i udvikling og implementering af indsatser til bekæmpelse af seksuelle overgreb.
4. *Håndbog til fagpersoner om seksuelle overgreb mod børn.*
5. *Meeqqat 0-18.* Et program under udvikling som har til formål at sikre, at alle børn får et bedre liv i trivsel og udvikling.
6. *MANU* er et tilbud til alle gravide kvinder og småbørnsfamilier, og som har til formål at fremme børn og familiers trivsel og sundhed.
7. *Tusaannga*, som er en rådgivningstelefon for børn, unge, voksne samt fagpersoner.
8. *Opkvalificering af plejefamilier* gennem Fair Start. Målet er at skabe en tryk opvækst for børn i familiepleje ved at opkvalificere plejeforældres professionelle omsorgskompetencer og dermed skabe lokale kompetencesystemer, samt at reduceres antallet af sammenbrud i anbringelser.
9. Pilotprojekt om *grænseoverskridende seksuel adfærd på døgninstitutionerne.*
10. Implementering af *fælles offentlig IT (ESDH-system)*, som skal sikre en mere enkel og effektiv offentlig administration.

I det følgende præsenteres et udfordringsbillede om udsatte børn og unge, hvor det vil fremgå, at der fortsat er mange problemstillinger, som rækker langt ud over socialområdet.

Det har været vigtigt for arbejdsgruppen at fundere arbejdet på tilgængelige analyser og datagrundlag, men også på observationer, erfaringer og viden på området, som er indsamlet gennem en lang række dialogmøder med en bred skare af interessenter og myndigheder primært fra Grønland, men også fra Danmark. Interessenterne har alle det til fælles, at de har et stort kendskab til samfundsforholdene i Grønland generelt og i særdeleshed til forholdene for udsatte børn og unge.

Omsorgssvigt

Flertallet af børn og unge trives og vokser op i trygge rammer. Der er dog fortsat et stort mindretal af børn og unge, der udsættes for omsorgssvigt. Omsorgssvigt i barndommen kan sætte negative spor senere i livet – både mentalt og fysisk. Det kan eksempelvis gøre det sværere at gennemføre en uddannelse. Samtidig giver det dårligere forudsætninger for som voksen at skabe en god og tryk barndom for egne børn. Mennesker, der i deres barndom har været udsat for omsorgssvigt, skal kæmpe ekstra hårdt i voksenlivet for at skabe en harmonisk tilværelse. Det lykkes for nogle, mens andre ikke kan bryde den sociale arv og gentager de samme forhold i voksenlivet, som

de selv led under i barndommen¹. Det gælder bredt i forhold til omsorgssvigt, men det gælder måske særligt i forhold til seksuelle overgreb.

BOKS 3.2

Omsorgssvigt

Omsorgssvigt defineres her som en tilstand, hvor en person, der er afhængig af andre personer ikke får den omsorg og hjælp, som denne har brug for. Omsorgssvigt kan omfatte fysisk omsorgssvigt, fx utilstrækkelig ernæring, beklædning og hygiejne, og psykisk omsorgssvigt, fx manglende følelsesmæssig eller intellektuel stimulation. Der kan også skelnes mellem passivt omsorgssvigt, fx manglende imødekommelse af basale behov, og aktivt omsorgssvigt, fx direkte skade (www.socialebegreber.dk, 2016).

Mange grønlandske børn og unge oplever at vokse op med vold og misbrug i hjemmet. At problemstillingen er særdeles udtalt bekræftes af Befolkningsundersøgelsen fra 2018.

BOKS 3.3

Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018

Befolkningsundersøgelsen er en landsdækkende sundhedsundersøgelse om unge og voksne indbyggere, der har været gennemført hvert fjerde år siden 1993. Undersøgelsen gennemføres for Selvstyret af Statens Institut for Folkesundhed (SDU) i samarbejde med Steno Diabetes Center Copenhagen.

Befolkningsundersøgelsen fra 2018 baserer sig på surveybesvarelser fra 2.539 personer, svarende til 5,8 pct. af befolkningen i alderen 15-94 år. De personer, der er inviteret til at deltage i undersøgelsen (stikprøven), bestod dels af deltagere fra de tidligere befolkningsundersøgelser i Grønland, også kaldet geninterviewstikprøven, og dels af et nyt tilfældigt udtræk fra cpr-registeret med henblik på at inkludere de unge, der ikke havde mulighed for at deltage tidligere, samt for at forbedre den geografiske dækning (suppleringsstikprøven). Med henblik på at skabe repræsentativitet, er der mange steder i rapporten vægtet til befolkningen i forhold til alder, køn og/eller bopæl. For yderligere information om opgørelsesmetode og datagrundlag henvises til "Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018 – Levevilkår, livsstil og helbred" af Statens Institut for Folkesundhed, 2019.

Af Befolkningsundersøgelsen 2018 fremgår det, at 28 pct. af de unge født i 1995 eller senere, som er med i undersøgelsen, er vokset op med vold i hjemmet, *jf. figur 3.1*. 37 pct. af samme målgruppe er vokset op med alkoholproblemer i hjemmet, *jf. figur 3.2*.

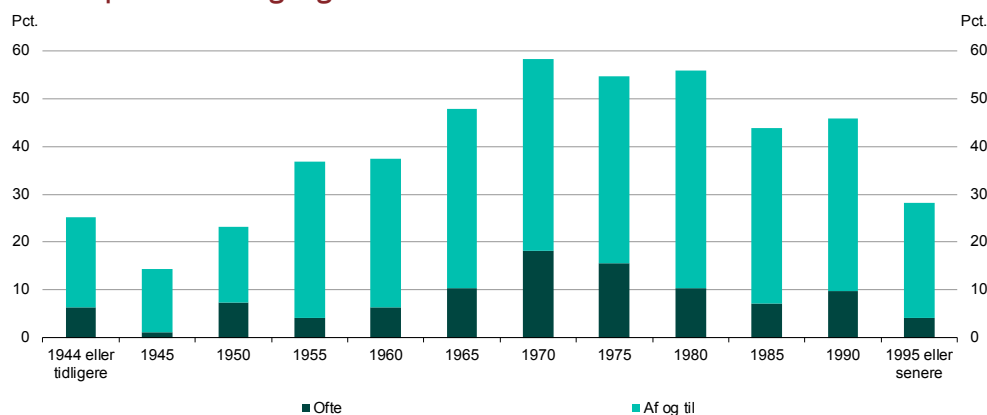
1 Ploug, N. (2017) *Social arv og social ulighed*. Hans Reitzels Forlag

Der ses dog en positiv udvikling, idet færre af de unge, som deltog i befolkningsundersøgelsen i 2018, er opvokset med vold og alkohol i hjemmet, end det er tilfældet for de ældre generationer. Blandt personer født i 1970-1980 voksede over halvdelen op med henholdsvis vold og alkohol i hjemmet, jf. figur 3.1 og figur 3.2.

Der skal dog tages det forbehold, at der i gruppen af personer, der er født i 1995 eller senere, også er personer helt ned til 15-årsalderen, som stadig kan nå at opleve vold og alkohol i barndomshjemmet på et senere tidspunkt. Andelen kan derfor stige.

FIGUR 3.1

Andel der har haft problemer med vold i barndomshjemmet i Grønland, fordelt på fødselsårgang, 2018.

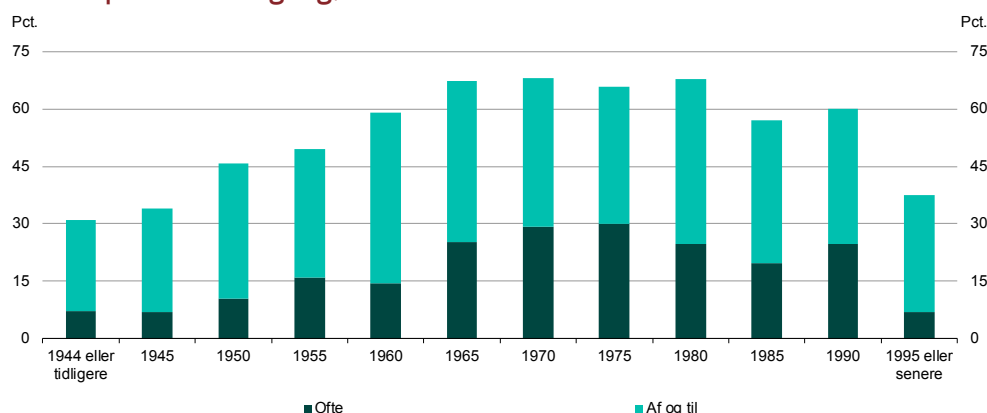

Anm.: Figuren bygger på besvarelser fra 1.792 personer. Der er vægtet for geografiske forskelle. Se faktaboks 3.2. for yderligere information om Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

Kilde: Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

FIGUR 3.2

Andel der har haft alkoholproblemer i barndomshjemmet i Grønland, fordelt på fødselsårgang, 2018.

Anm.: Figuren bygger på besvarelser fra 2.076 personer. Der er vægtet for geografiske forskelle. Se faktaboks 3.3. for yderligere information om Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

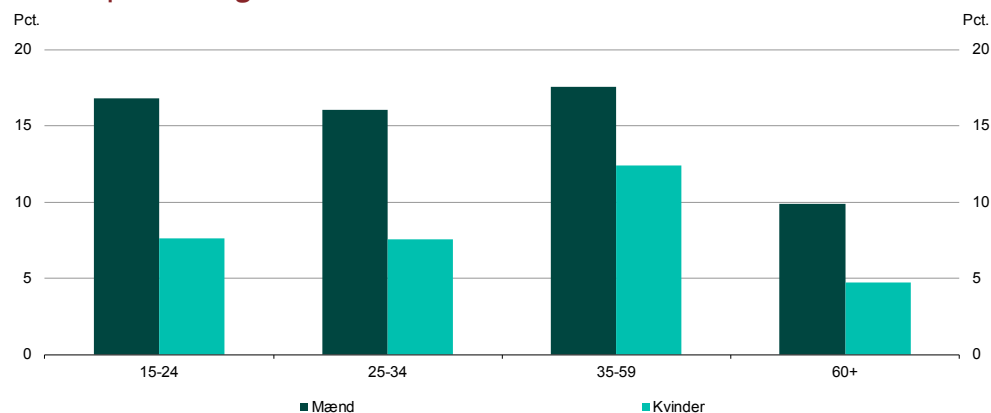
Kilde: Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

Der har igennem mange år været et stort fokus på alkoholmisbrug, alt imens stofmisbrug har fyldt mindre i den offentlige debat. Flere fagpersoner på social- og sundhedsområdet giver imidlertid udtryk for en stærk bekymring for et stigende hashmisbrug blandt både unge og voksne.

Blandt deltagerne i Befolkningsundersøgelsen 2018 er det især mænd i alderen 15-59 år, der har et regelmæssigt forbrug af hash². Mellem 17 og 18 pct. af mændene i aldersgrupperne 15-24 år, 25-34 år og 35-59 år røg hash én gang om måneden eller oftere i 2018, jf. figur 3.3. Det er dog indtrykket, at der er store geografiske forskelle. Således beretter flere om små lokalsamfund, hvor et overvejende flertal af indbyggerne har et bekymrende forbrug af hash.

FIGUR 3.3

Andel der ryger hash én gang om måneden eller oftere i Grønland, fordelt på alder og køn, 2018.

Anm.: Figuren bygger på besvarelser fra 1.847 personer. Der er vægtet for geografiske forskelle. Se faktaboks 3.3. for yderligere information om Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

Kilde: Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

Når vold og misbrug i hjemmet minimeres, er det i sig selv en væsentlig forbedring for børnene i forhold til at skabe trygge, kærlige og forudsigelige rammer at vokse op i.

Der er desuden indikationer på, at det høje antal unge, som udsættes for seksuelle overgreb, også er koblet til forekomsten af alkoholmisbrug. Grønlands Politis afdækning af forholdene i Tasiilaq viser, at der er alkohol direkte involveret i mindst 44 pct. af voldtægtsanmeldelserne og i mindst 19 pct. af anmeldelser om kønsligt forhold til et barn under 15 år³.

² V. L. L., Christina et al. (2019) *Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018 – levevilkår, livsstil og helbred*. Statens Institut for Folkesundhed.

³ Grønlands Politi (2018) Tasiilaq. *En kortlægning af seksualforbrydelser mod børn og unge i Tasiilaq i perioden 2014-2018 samt anbefalinger til forebyggende indsatser*

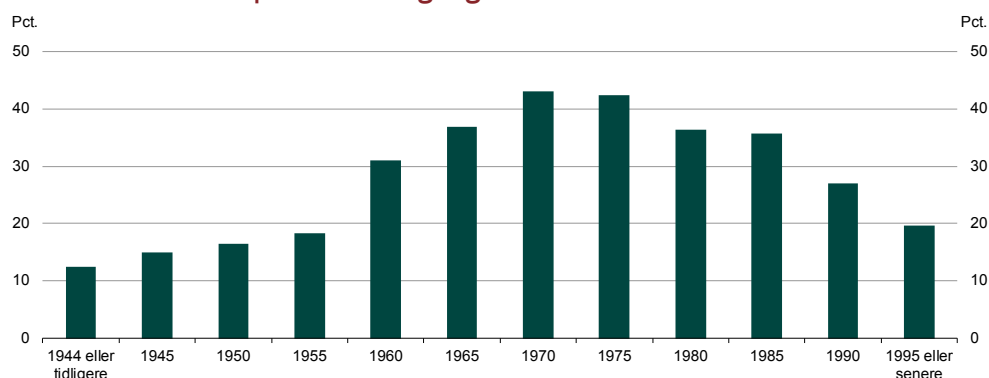

Seksuelle overgreb

Der er indikationer på, at færre børn og unge, sammenlignet med tidligere, udsættes for seksuelle overgreb. For personer født i 1995 eller senere, som har deltaget i Befolkningsundersøgelsen 2018, er det imidlertid stadig knap 20 pct., som har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen *jf. figur 3.4*. De 20 pct. skal læses med det forbehold, at der i gruppen af unge født i 1995 eller senere også indgår personer, der er under 18 år på opgørelsestidspunktet.

FIGUR 3.4

Andel der har været udsat for seksuelle overgreb inden 18-årsalderen i Grønland, fordelt på fødselsårangang, 2018.

Anm.: Figuren bygger på besvarelser fra 1.686 personer. Der er vægtet for geografiske forskelle. Se faktaboks 3.3. for yderligere information om Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

Kilde: Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

Samtidig har en endnu større andel af forældre- og bedsteforældre generationen, som har deltaget i befolkningsundersøgelsen, også været udsat for seksuelle krænkelse i deres barndom og kan opleve senfølger heraf. Den høje forekomst af seksuelle overgreb gennem flere generationer kan derfor have betydning for forældrenes forudsætninger for at give egne børn en god opvækst. Begrænset adgang til behandling af senfølger, social isolation og ringe støtte i forældrenes sociale netværk forstærker yderligere risikoen for omsorgssvigt.

Økonomisk udsathed og boligforhold

I 2018 var der, ifølge tal fra Grønlands Statistik, 1.935 personer, svarende til cirka 4 pct. af befolkningen, der kunne karakteriseres som økonomisk udsatte.

BOKS 3.4

Økonomisk udsathed

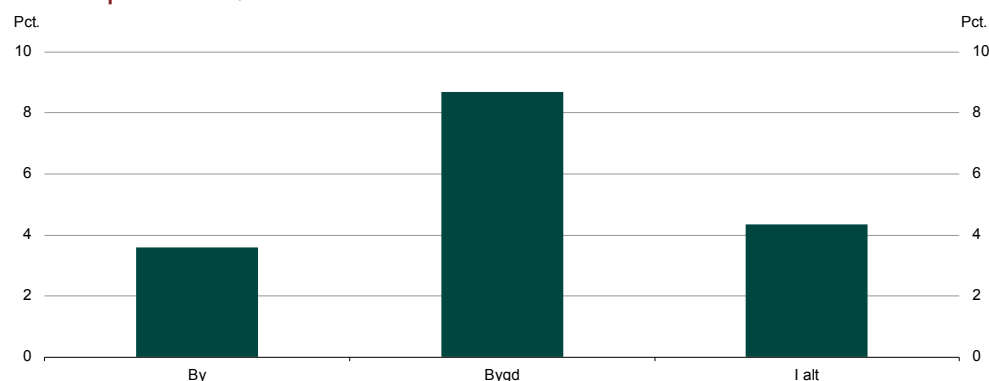
Økonomisk udsathed defineres af Grønlands Statistik som situationen, hvor man 1) i en treårig periode har haft en ækvivaleret disponibel indkomst på under 50 pct. af medianindkomsten, 2) ikke selv er studerende eller er i familie med en, der er studerende på en kompetencegivende uddannelse over folkeskoleniveau og 3) ikke har adresse på et alderdomshjem, plejehjem eller en handicapinstitution.

Kilde: Grønlands Statistik, 2019

Geografien og infrastrukturen medvirker til de stadig stigende økonomiske og velfærdsmæssige forskelle mellem de større byer og bygderne⁴. Personer, der kan karakteriseres som økonomisk udsatte, er overrepræsenteret i bygderne. Mens omkring 9 pct. af befolkningen, der bor i bygder, er økonomisk udsatte, gør det samme sig gældende for omkring 4 pct. af befolkningen i byerne, jf. figur 3.5.

FIGUR 3.5

Andel af befolkningen, der er økonomisk udsatte i Grønland, fordelt på bosted, 2018.

Anm.: Andelen af økonomisk udsatte beregnes ud fra antallet af personer i befolkningen, der lever op til førnævnte kriterier, og som derudover lever op til kriterier om at have været fastboende i Grønland, om at være hjemmeboende (som barn), mv. Se "De Økonomisk Udsatte I Perioden 2014-2018 (Foreløbige tal)" af Grønlands Statistik for yderligere information om opgørelsesmetode.

Kilde: Grønlands Statistik og egne beregninger.

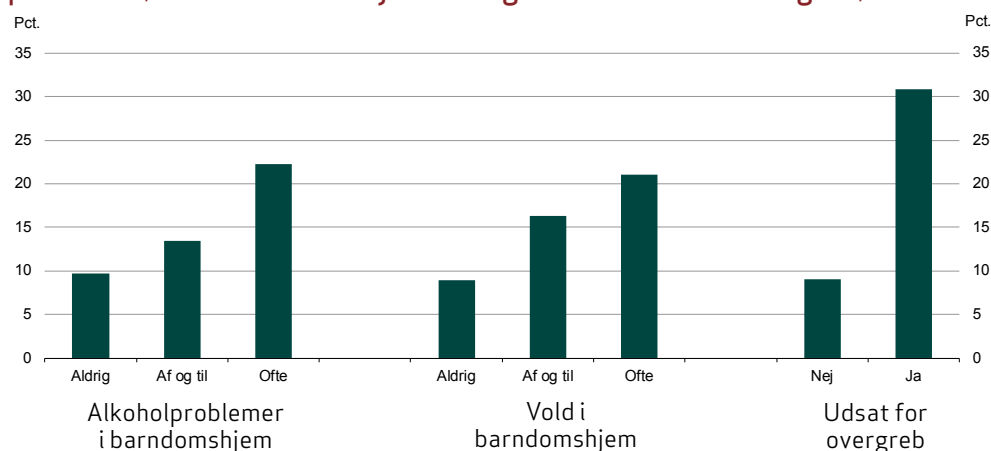
⁴ Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet (2020). National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn 2020-2030

Befolkningsundersøgelsen 2018 viser desuden, at selvmordstanker oftere forekommer blandt personer, der er vokset op med alkohol, vold og seksuelle overgreb, jf. figur 3.8.

FIGUR 3.8

Andel personer der har haft selvmordstanker og er vokset op med alkoholproblemer, vold i barndomshjemmet og været udsat for overgreb, 2018.

Anm.: Figurene bygger på besvarelser fra 1.646-1.985 personer. Der er vægtet for geografiske forskelle. Se faktaboks 3.3. for yderligere information om Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

Kilde: Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018

Ifølge Grønlands Politis Årsstatistik blev der registreret 43 selvmord i 2018 svarende til næsten 8 selvmord pr. 10.000 indbyggere. Den høje forekomst af selvmord betyder, at mange unge har oplevet at miste en nær ven til selvmord og har kendskab til selvmord i familien. Det at miste til selvmord er blevet så udbredt, at flere interviewpersoner i Det Nationale Sorgcenters undersøgelse af sorg i Grønland gav udtryk for, at det var ét af livets grundvilkår. Det er vigtigt at tage med, når udfordringsbilledet tegnes, da det at miste til selvmord øger risikoen for komplicerede sorgreaktioner hos de efterladte. Samtidig øger komplicerede sorgreaktioner den efterladtes risiko for selv at begå selvmord⁸.

⁸ Østergaard, G. Tina et al. (2019) *Sorg i Grønland. En undersøgelse af sorg og kortlægning af sorgaktører og tilbud*. Det Nationale Sorgcenter.

Mange udsatte børn og unge vokser op under trange boligforhold, hvor mange familiemedlemmer er bosat på meget lidt plads. Særligt i bygderne er overbefolkede hjem en udfordring. Her bor godt og vel hver fjerde, som deltog i befolkningsundersøgelsen i 2018, i et hjem med to eller flere personer pr. rum, når køkken, bad, entré og lignende ikke regnes med⁵. Overbefolkede hjem er imidlertid et problem i hele Grønland, når man bevæger sig uden for Nuuk.

Når det bringes op i denne sammenhæng, skyldes det gentagne beretninger om børn, der ikke har en fast seng at sove i, hvilket også øger risikoen for at blive udsat for overgreb. Enten fordi de strejfer om uden opsyn sent om aftenen og om natten, eller fordi de er tvunget til at dele seng med forskellige voksne.

Flere kommuner giver desuden udtryk for, at mange beboere, der lever sammen under trange boligforhold, udfordrer muligheden for forebyggende, familieorienterede indsatser i eget hjem.

Børn og unge anbragt uden for hjemmet

Mistrivslen blandt børn og unge kommer bl.a. til udtryk ved det høje antal anbringelser, herunder den relativt store andel anbringelser på døgninstitutioner. Der bor cirka 325 børn og unge i alderen 0-23 år - heraf 296 i alderen 0-17 år - på døgninstitution. Det svarer til, at 2,1 pct. af de grønlandske børn bor på en døgninstitution. Til sammenligning er det samme tal 0,3 pct. i Danmark. I gennemsnit er børnene yngre, når de anbringes på døgninstitution, ligesom de bor på døgninstitutionerne i længere tid⁶. Dette underbygges af flere kommunale fagfolk, der konstaterer, at når barnet først er anbragt, er det anbragt, til det fylder 18 år. Dette bliver blandt andet forklaret med, at der ikke er indsatser eller ressourcer til at arbejde med forældrene om at løse de bagvedliggende årsager til mistrivslen i hjemmet. Ligesom det kan være svært for barnet at opretholde en relation til forældrene under anbringelsen grundet geografiske afstande og store rejseomkostninger.

Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke en anbringelsesstatistik, men det forlyder fra flere sider, at gentagne afbrudte forløb i anbringelserne er et gennemgående problem på både plejefamilie- og døgninstitutionsområdet.

5 V. L. L., Christina et al. (2019) *Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018 - levevilkår, livsstil og helbred*. Statens Institut for Folkesundhed

6 Dahl, K. M., Kloppenborg, H. S. & Pedersen, N. J. M. (2020). *Kortlægning af døgninstitutionsområdet i Grønland*. VIVE

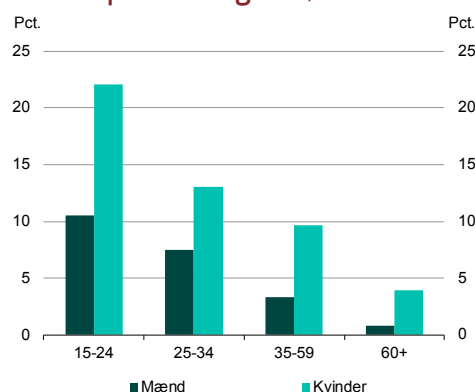
Selv mord

Mistrivslen kommer også til udtryk ved den høje forekomst af selvmord, selvmordstanker og selvmordsforsøg.

Figur 3.6 og 3.7 viser andelen af respondenterne i Befolkningsundersøgelsen 2018, der angav, at de havde haft selvmordstanker og forsøgt selvmord inden for det seneste år, fordelt på køn og alder.

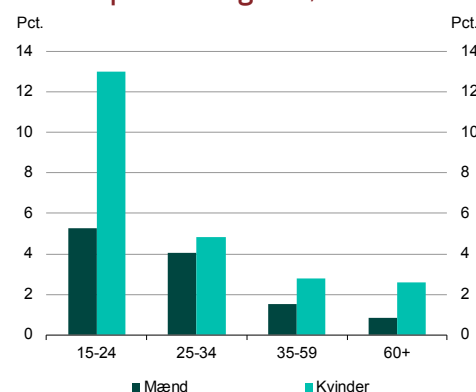
FIGUR 3.6

Andel med selvmordstanker det seneste år i Grønland, fordelt på alder og køn, 2018.

FIGUR 3.7

Andel med selvmordsforsøg det seneste år i Grønland, fordelt på alder og køn, 2018.

Anm.: Figurene bygger på besvarelser fra 2.066 personer. Der er vægget for geografiske forskelle. Se faktaboks 3.3. for yderligere information om Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018.

Kilde: Befolkningsundersøgelsen i Grønland 2018

Figurene viser, at andelen af unge, som har forsøgt at begå selvmord er høj, og der er tale om markant flere piger end drenge. 13 pct. af pigerne i aldersgruppen 15-24 år svarede, at de det seneste år havde forsøgt at begå selvmord, mens 22 pct. havde haft selvmordstanker. Blandt de 15-24 årige mænd svarede godt 5,3 pct., at de havde forsøgt at begå selvmord inden for det seneste år.

En undersøgelse fra 2011 viste store geografiske forskelle på forekomsten af selvmordsforsøg. Over halvdelen af de unge i Østgrønland havde forsøgt at begå selvmord og en tredjedel af de unge i Nordvestgrønland, mens der var færrest i Nuuk⁷.

⁷ Skatte- og Velfærdskommissionen (2011) *Børn og Unge. Baggrundsrapport*

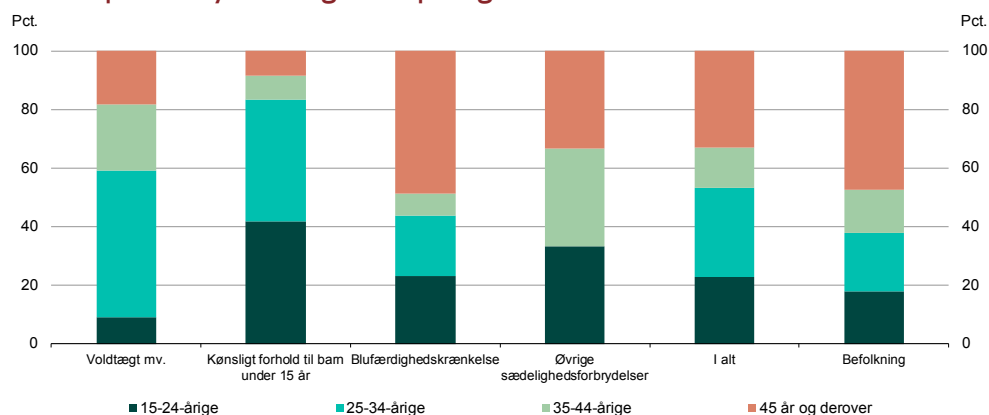
Hvem krænker?

En tredje indikator på mistrivsel blandt udsatte unge kan findes i opgørelserne over, hvem der begår seksualforbrydelser. Her er de unge markant overrepræsenteret blandt personer, der begik seksualforbrydelser i 2018. Således blev omkring 70 pct. af alle seksualforbrydelser i 2018 begået af personer under 45 år, og omkring en fjerdedel af dem blev begået af 15-24-årige.

De unge er særligt overrepræsenteret i fældende afgørelser vedrørende seksualforbrydelser begået mod børn. Omkring 80 pct. af seksualforbrydelser mod børn blev begået af personer under 35 år, og cirka 40 pct. blev begået af 15-24-årige. Til sammenligning udgjorde personer under 35 år lige under 40 pct. af befolkningen, mens de 15-24-årige udgjorde omkring 18 pct. af befolkningen.

FIGUR 3.9

Fældende afgørelser af seksualforbrydelser i Grønland, fordelt på forbrydelse og alder på stede, 2018.

Anm.: Alder er opgjort pr. 1. januar 2018.

Kilde: Grønlands Statistik og egne beregninger.

Der kan være flere årsager til, at unge krænker, og der mangler generelt viden om seksualforbrydelser i Grønland. Det fremgår dog af Grønlands Politis kortlægning af seksualforbrydelser mod børn og unge i Tasiilaq i perioden 2014-2018, at 6 pct. af gerningspersonerne selv er tidligere forurettet i anmeldelser om seksualforbrydelser til Grønlands Politi. Derudover var 22 pct. selv blevet forurettet i anmeldelser om anden personfarlig kriminalitet, som f.eks. vold⁹.

⁹ Grønlands Politi (2019): Tasiilaq. En kortlægning af seksualforbrydelser mod børn og unge i Tasiilaq i perioden 2014-2018 samt anbefalinger til forebyggende indsatser.

Rekruttering og fastholdelse

Arbejdsgruppen er undervejs stødt ind i en generel udfordring med rekruttering og fastholdelse af personale. Der berettes således om massiv mangel på uddannede fagpersoner på tværs af hele børne- og familieområdet. Manglen på arbejdskraft gælder både kommunernes administration, samt for daginstitutioner, skoler, familiecentre og døgninstitutioner. Der er særligt mangel på socialfagligt uddannet personale, der kan bidrage til at forebygge, opspore og håndtere børn og unge udsat for omsorgssvigt samt understøtte en tidlig indsats og behandle tunge sociale sager.

Manglen på kvalificeret arbejdskraft kommer blandt andet til udtryk ved mange vakante stillinger, stor medarbejderomsætning og et meget højt antal sager pr. sagsbehandler i socialforvaltningerne. Det giver anledning til, at flere fagpersoner tilkendegiver, at de sender mange underretninger vedrørende børn og unge, men sjældent oplever, at der bliver handlet på underretningerne, før det er akut.

At sagsbehandlingen i socialforvaltningerne udgør et væsentligt problem i støtten til de udsatte børn og unge, bekræftes i flere rapporter¹⁰, som peger på, at mange børn og unge ikke får hjælp fra myndighederne, når de udsættes for omsorgssvigt.

Det står imidlertid klart, at der i relation til denne problemstilling melder sig nogle strukturelle spørgsmål som f.eks. ansættelsesforhold, lønniveau, sprogbarrierer mm, som ikke er mulige at adressere inden for rammerne af dette arbejde. Flere inddragede parter har dog samstemmigt belyst udfordringen ved disse strukturelle spørgsmål, og den betydning de derved får i forhold til at kunne sikre langtidsholdbare løsninger for udsatte børn og unge. Det er derfor vurderingen, at disse barrierer skal håndteres på sigt, så medarbejderkapaciteten øges, og det bliver muligt at tiltrække de rette kompetencer og derved sikre bæredygtige og langtidsholdbare indsatser for udsatte børn og unge.

.....
10 Tilsynsrapporten fra tilsynsenheden under Departementet for Sociale Anliggender og Justitsområdet. Socialstyrelsen (2017) *Initiativ om understøttelse af det grønlandske selvstyre på området for socialt udsatte børn og unge i Grønland, Analyserapport.*

Uddannelse og fremtidsudsigter

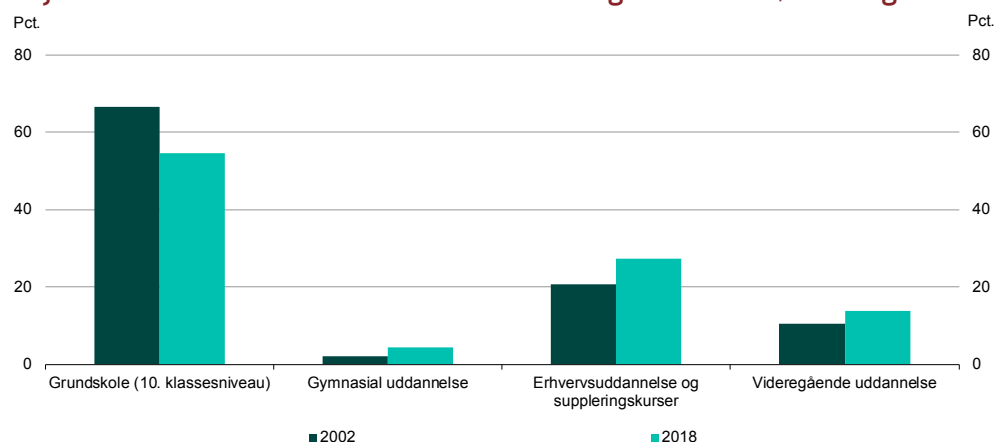
En del af svaret på de generelle rekrutteringsudfordringer er at finde i befolkningens uddannelsesniveau. Mere end halvdelen af de 25-64 årige har grundskole som højest fuldførte uddannelse i 2018. Det er en markant højere andel end i de øvrige nordiske lande, hvor mellem cirka 10 og 20 pct. har grundskole som højest fuldførte uddannelse¹¹.

Mange unge mennesker udtrykker imidlertid ønske om en anden fremtid end deres forældre. Det ses fx i dokumentarserien "De unge grønlandere: Fremtidsdrømme". De ønsker et samfund, hvor der er muligheder for uddannelse og arbejde.

Der sker da også en tydelig bevægelse mod et højere uddannelsesniveau. Således er andelen af personer med gymnasial uddannelse, erhvervsuddannelse og videregående uddannelse steget i årene 2002 til 2018 jf. figur 3.10. I denne periode er andelen af befolkningen med en kompetencegivende uddannelse (erhvervsuddannelse og videregående uddannelse) steget med næsten en tredjedel, mens andelen med gymnasial uddannelse i samme periode blev fordoblet. Udviklingen skal dog ses i lyset af, at niveauet i 2002 var meget lavt.

FIGUR 3.10

Højest fuldførte uddannelser blandt 25-64-årige i Grønland, 2002 og 2018.

Anm.: Uddannelsesniveau og alder er opgjort ultimo året. Suppleringskurser indgår i kategorien Erhvervsuddannelser.

Kilde: Grønlands Statistik og egne beregninger.

¹¹ Ifølge OECDs opgørelser over andelen af befolkningen i alderen 25-64 år, som i 2018 har grundskole som højest fuldførte uddannelse.

Sammenfatning

Udfordringsbilledet viser med al tydelighed, at der er et behov for at styrke indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland.

De anbefalinger til løsninger, som præsenteres i denne rapport, understøtter, konkretiserer og supplerer i høj grad de eksisterende handleplaner og strategier, jf. boks 3.1. Samtidig er der taget udgangspunkt i de indsatser, som allerede virker for at udbygge og videreudvikle dem. Herved er der en forventning om, at indsatserne bliver mere bæredygtige og kan leve videre efter samarbejdets udløb.

Udfordringerne kan ikke løses af én instans alene. Det kræver fælles indsats, samarbejde og fordeling af ansvars- og indsatsområder. Der er derfor lagt vægt på, at nogle indsatser skal løftes i regi af Selvstyret, mens andre skal løses i kommunerne. Og med mulighed for, at også civilsamfundet skal bidrage. En vigtig forudsætning for, at arbejdet med at realisere indsatserne lykkes, er derfor, at der etableres et tæt samarbejde mellem kommune, selvstyre og civilsamfund samt relevante danske myndigheder.

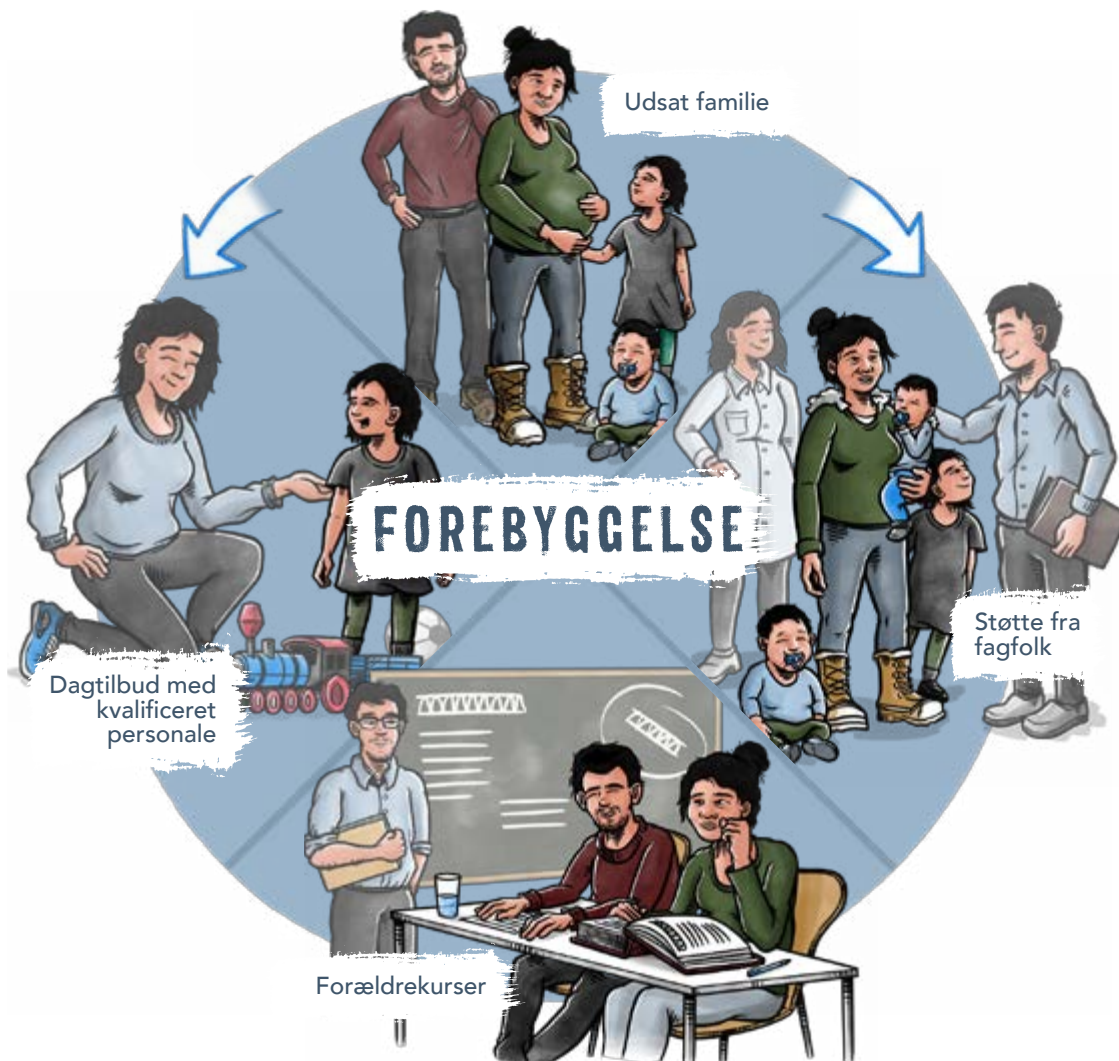
Desuden betyder den økonomiske, administrative og kompetencemæssige kapacitet, at der er behov for en skarp prioritering af indsatserne. I denne prioritering har arbejdsgruppen valgt ikke at beskæftige sig dybdegående med anbringelsesområdet. Denne afgrænsning er bl.a. foretaget, da der allerede er taget initiativ til en løbende opkvalificering af plejefamilierne, jf. boks 3.1. Denne indsats suppleres med opfølgningen på den analyse af plejefamilieområdet, som er igangsat i efteråret 2019 som led i akutindsatsen.

Parallelt arbejder Naalakkersuisut også med at udvide kapaciteten på landets døgninstitutioner og styrke kvaliteten heraf. Der er også igangsat flere analyser på døgninstitutionsoverområdet. De endelige resultater forventes at foreligge medio/ultimo 2020. Herefter skal der tages politisk og administrativt stilling til opfølgning.

Endvidere har arbejdsgruppen ikke analyseret boligområdet dybdegående. Problemstillingen med overbefolkede boliger samt boligmangel, herunder mangel på personaleboliger, er jævnligt blevet nævnt som en væsentlig udfordring. Naalakkersuisut arbejder i andet regi for at løse denne udfordring.

An aerial photograph of a tropical volcano, likely Mount Pinatubo, showing a massive, billowing plume of white ash and smoke rising from the crater. The surrounding landscape is covered in dense, green tropical forest. The sky is a clear, pale blue.

4. Anbefalinger til en styrket indsats for udsatte børn og unge

I dette kapitel præsenteres arbejdsgruppens anbefalinger til prioriterede fokusområder og indsatser, som kan implementeres i perioden 2020-2023.

Tidlig indsats og forebyggelse

En tidlig indsats for udsatte børn og unge bidrager til at forebygge, at udfordringerne vokser sig større, og til at sikre, at fremtidsudsigterne forbedres for børn og unge. Forebyggelsesområdet samt den tidlige indsats kan med fordel styrkes yderligere i kommunerne.

Øget fokus på forældrekompetencer: Det er af væsentlig betydning for barnet, at forældrene har de rette forældrekompetencer til at understøtte barnets udvikling. Et eksempel på en indsats med fokus på at styrke forældrekompetencer er MANU, som er et landsdækkende forældreforberedelseskursus til alle førstegangs- eller flergangsfødende samt til forældre, adoptivforældre og plejeforældre med børn op til og med 4 år. Tilmeldingen er frivillig og har indtil nu vist sig at have en gavnlig effekt for de mere velfungerende familier. Erfaringen med arbejdet med de udsatte familier viser imidlertid et behov for, at kurserne i højere grad målrettes dem samtidig med, at de har behov for intensiv støtte.

Styrket tværfagligt samarbejde: En effektiv tidlig indsats forudsætter et tæt tværfagligt samarbejde mellem bl.a. sundhedsvæsenet (jordemødre, sundhedsplejersker) og den kommunale socialforvaltning. Typisk vil socialforvaltningen blive opmærksom på udfordringer hos et barn og dets familie gennem en underretning fra fagpersonalet. Det generelle billede er dog, at opfølgningen fra de kommunale socialforvaltninger enten er mangelfuld eller bliver igangsat for sent. Samtidig opleves det i flere kommuner, at der er uklarheder om ansvars- og rollefordelingen mellem de forskellige fagpersoner og sektorer, hvilket kan betyde, at børnesager falder mellem to stole. Der er derfor et behov for at styrke det tværfaglige samarbejde om den tidlige indsats.

Opkvalificering af dagtilbudspersonale: Forskning viser, at dagtilbudspersonalets kvalifikationer er den vigtigste enkeltfaktor i dagtilbud, som kan gøre en positiv forskel for børns udvikling og trivsel, og særligt i forhold til børn i udsatte positioner¹². Det er derfor afgørende, at fagpersoner er klædt på til at se tegn på mistrivsel hos et barn eller en ung, ligesom det er afgørende, at de ved, hvordan de skal håndtere sådan en situation – dels i forhold til at støtte barnet eller den unge i hverdagen, og dels i forhold til kontakten til og samarbejdet med kommunen og forældrene, jf. i øvrigt ovenstående.

Personalet på daginstitutionerne udgøres imidlertid i høj grad af ufaglærte pædagogmedhjælpere. Cirka hver anden ansatte (47 pct.) er pædagogmedhjælper. Der er langt færre pædagoger, der kun udgør omkring en femtedel (22 pct.) af personalet, mens ansatte med en pædagogrelateret uddannelse udgør omkring en tredjedel (31 pct.) af de ansatte. Sammenholdt med fordelingen mellem deltids- og fuldtidsansatte betyder dette, at mere end halvdelen af det samlede timetal, der arbejdes på daginstitutioner, varetages af ufaglærte pædagogmedhjælpere¹³.

Der ses et særligt behov for at opruste daginstitutionspersonalet lokalt i de enkelte daginstitutioner og sikre en fælles ensartet praksis for opsporing, forebyggelse og håndtering af børn i risiko og børn udsat for omsorgssvigt gennem rådgivning målrettet såvel ledere som medarbejdere.

Forebyggelse og tidlig opsporing er vigtige elementer, så der tages hånd om problemerne i tide. Derfor skal indsatsen styrkes bredt, så både forældre, daginstitutionspersonale, frivillige og det tværfaglige arbejde står stærkere til gavn for alle børn og unge i hele Grønland.

Øget fokus på den frivillige sociale indsats på børneområdet: Frivillige besidder den styrke, at de kan tilbyde andre typer af indsatser end myndigheder. De kan blandt andet yde hjælp, rådgivning og terapi og derved nå ud til flere målgrupper på en anden måde. De bidrager også til at skabe social sammenhængskraft i lokalsamfundet, som styrker tilliden og åbenhed borgerne imellem og derved spotte tidlige tegn på omsorgssvigt eller anden form for mistrivsel. Samtidig tilpasser de frivillige (organisationer) sig de lokale forhold og kan derfor både være tilstede i en by og en bygd.

På tværs af fagområder og interessenter er der en efterspørgsel efter at styrke frivilligheden, og der er således bred enighed om, at de frivillige organisationer skal bidrage til at løfte et samfundsansvar på børneområdet.

.....
¹² Christoffersen, M.N. et al. (2014). *Daginstitutioners betydning for børns udvikling. En forskningsoversigt*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

¹³ Epinion for Styrelsen for Uddannelse (2017). *Kortlægning af daginstitutionsområdet*

For at dette kan realiseres, har de grønlandske organisationer efterspurgt, at der etableres et mere formaliseret samarbejde mellem selvstyre, kommune og organisation. Dette for at sikre, at organisationerne i højere grad tænkes ind som bidragsydere til sociale indsatser. Dette findes ikke i dag, og der mangler både retningslinjer og en fælles forståelse af, hvad en organisation kan bidrage med. Flere kommuner melder således om, at de ikke ved, hvordan de skal samarbejde med de frivillige. Organisationernes unikke potentiale skal udnyttes langt bedre, end det sker i dag.

Tilsvarende har danske fonde efterspurgt et mere koordineret samarbejde, da konsekvensen er en spredt tilgang til projekter uden overordnet målsætning og med begrænset effekt. Samtidig er der en oplevelse af, at projekterne er for skævt fordelt med for mange i nogle byer og for få eller ingen i andre – til stor frustration for både fonde og organisation.

Endelig er mange tilbud i forvejen afhængige af frivilliges engagement. Der meldes dog samtidig om stigende udfordringer med at rekruttere frivillige. Det skal ændres ved at udbrede viden og kendskab til værdien af det frivillige arbejde og gennem etableringen af forbedrede rammer for den frivillige sociale indsats på børneområdet.

BOKS 4.1

Det anbefales at opprioritere den tidlige indsats

1. Udsatte familier skal have hjælp til at styrke deres forældrekompetencer gennem skræddersyede kurser og intensiv støtte fra småbørnskonsulenter.
2. Det tværfaglige samarbejde mellem sagsbehandlere og sundhedsplejerskerne/jordemødrene skal styrkes, så tegn på mistrivsel og omsorgssvigt opdages og handles på endnu tidligere.
3. Dagtilbudspersonale skal opkvalificeres og kompetenceudvikles til bedre at kunne opdage tidlige tegn på mistrivsel og omsorgssvigt.
4. Rammerne for den frivillige sociale indsats på børneområdet styrkes, så civilsamfundet får bedre muligheder for at byde ind på løsningen af de sociale udfordringer så tidligt som muligt.

Styrket kommunal sagsbehandling

Når udsatte børn og deres familier har brug for hjælp, er det helt essentielt, at de sociale myndigheder kan give den rette støtte rettidigt og sikrer sig, at der bliver fulgt op på barnets og familiens trivsel. De kommunale socialforvaltninger er rygraden i det sociale sikkerhedsnet. Der er imidlertid store udfordringer med at håndtere de mange og ofte komplekse børne- og ungesager. Det skyldes bl.a.:

Mangelfuld sagsbehandling: Der eksisterer ikke en systematisk tilgang til sagsarbejdet i og på tværs af kommunerne. Samtidig er der store udfordringer med implementering af lovgivningen. Der handles ikke rettidigt og konsekvent på underretninger, og der mangler socialfaglige undersøgelser samt handleplaner. Hertil kommer, at børn, familie og netværk ikke inddrages tilstrækkeligt.

Stor medarbejderomsætning samt manglende fastholdelse af kvalificerede medarbejdere: En analyse af sagsbehandlingsområdet foretaget i 2017¹⁴ viser, at kun cirka 33 pct. af de kommunale sagsbehandlere har en uddannelsesmæssig baggrund som socialrådgivere. Øvrige sagsbehandlere har en uddannelsesmæssig baggrund som rådgivningsassistent, socialpædagog, socialhjælper eller anden mellemlang eller lang uddannelse. Analysen viser samtidig, at mange uddannede socialrådgivere vælger at forlade de kommunale ansættelser til fordel for andre ansættelsesforhold. Halvdelen af de cirka 200 socialrådgivere har således forladt faget.

Stor sagsophobning pr. medarbejder: Det estimeres, at hver sagsbehandler har mellem 70-200 sager. Det høje antal sager kombineret med den høje medarbejderomsætning samt manglende socialfaglige kompetencer resulterer i manglende eller langsommelig håndtering af henholdsvis underretninger samt udarbejdelse af socialfaglige undersøgelser og handleplaner.

Manglende overblik over opkvalificerings- og kursusmuligheder på udsatte børne- og ungeområdet: Der efterspørges i meget høj grad et samlet overblik over de eksisterende opkvalificerings- og kompetenceudviklingstilbud på området for udsatte børn og unge. Det manglende overblik resulterer i, at kurserne ikke målrettes nok i forhold til målgruppen, at udbud og efterspørgsel ikke hænger tilstrækkelig sammen, og at der udbydes kurser med overlappende indhold, eller kurser som med fordel burde indgå i samlede uddannelser på socialområdet. Konsekvensen af det manglende overblik er, at fagpersoner ikke modtager den kompetenceudvikling, som de har brug for i håndteringen af de mange komplekse sager.

Erfaringerne viser, at det er muligt at styrke sagsbehandlingen gennem løbende opkvalificeringskurser, sidemandsoplæring samt tæt opfølgning. Endelig kan et fælles IT-system understøtte sagsbehandlingen og bidrage til dataunderstøttet styring. Alle fem kommuner skal implementere et elektronisk sags- og dokumenteringssystem (ESDH).

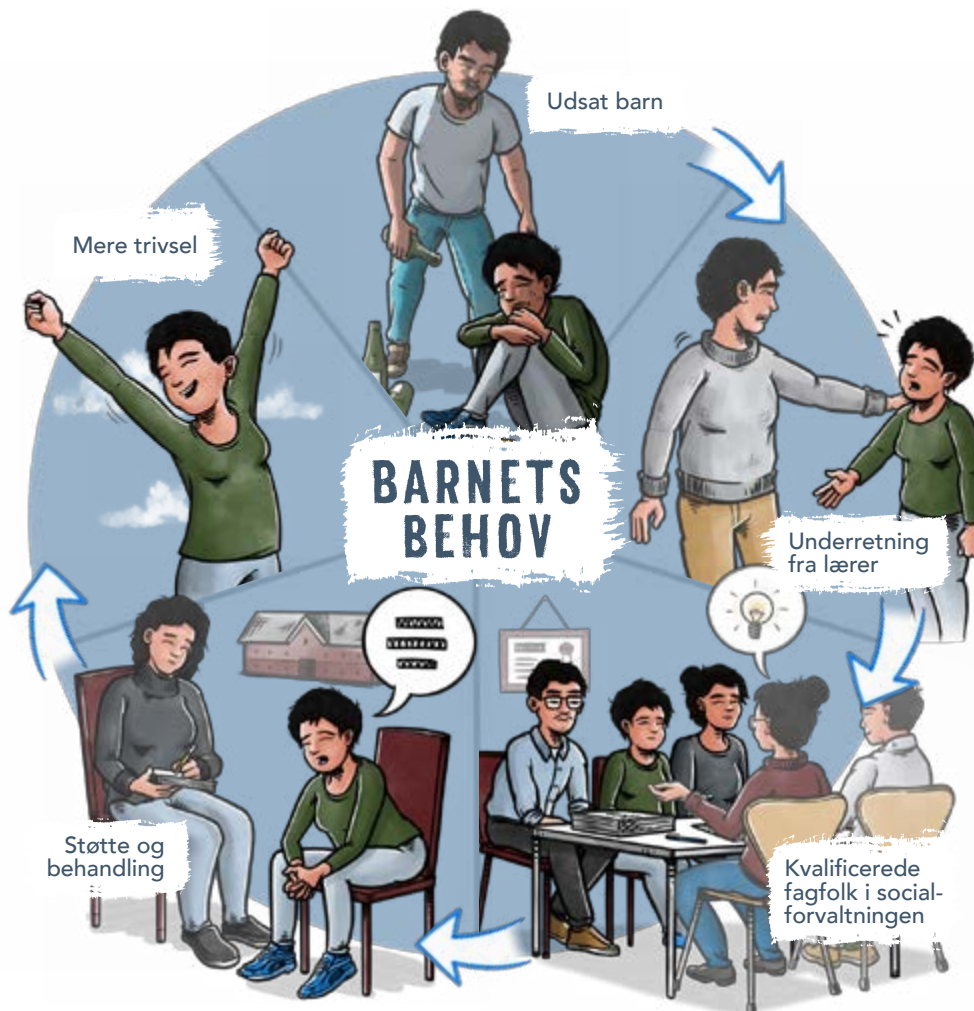
Udfordringerne i den kommunale sagsbehandling betyder, at rygraden i indsatsen til de udsatte børn og unge samt deres familier ikke er stærk nok. Der er derfor behov for at sætte målrettet ind for at få løftet niveauet i den kommunale sagsbehandling. Det skal sikre, at flere udsatte børn og unge får rettidig hjælp, så den onde cirkel kan brydes.

BOKS 4.2

Det anbefales at styrke den kommunale sagsbehandling på børne- og ungeområdet markant

5. Antallet af ubehandlede sager på børne- og ungeområdet skal nedbringes gennem tværkommunale samarbejder og vikarbistand.
6. Fælles sagsbehandlingsprocedurer skal implementeres i alle fem kommuner, så det sikres, at alle sagsbehandlere anvender det samme vejledningsmateriale, herunder fælles skabeloner og tjeklister. Heri vil også indgå kompetenceudvikling og sidemandsoplæring af såvel ledere som medarbejdere, så de klædes på til at understøtte sagsbehandling af høj kvalitet. Derudover skal Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold understøtte den socialfaglige implementering af ESDH-systemet.
7. Der skal dannes et overblik over de eksisterende kurser for medarbejdere på det sociale børne- og ungeområde ved at etablere en online kursusportal, tilpasse udbuddet af kurser samt sikre, at flere kurser bliver meritgivende.

14 Departementet for Familie, Ligestilling, Sociale Anliggender og Justitsvæsen: *Sammenfattende rapport, januar 2017, Deloitte.*

Flere tilbud til udsatte børn og unge

En central del af den socialfaglige indsats til udsatte børn og unge er, at der er de tilbud, som skal til for at kunne styrke deres personlige ressourcer og støtte dem i en sund udvikling, så de kan blive hjulpet bedst muligt videre i livet. Der findes i dag flere velfungerende indsatser, og der er således mulighed for at kunne tilbyde hjælp. Men mange steder er der ventelister, og børn og unge må vente længe på et tilbud. Blandt udfordringerne kan fremhæves:

Sikkerhedsforanstaltninger til udsatte børn og unge om aftenen, natten og i weekendene: Der er ikke tilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger til udsatte børn og unge i risiko for at blive udsat for misrøgt og omsorgssvigt om aftenen, natten og i weekendene. Det er især om aftenen, natten og i weekendene, at det vurderes, at børn er mest sårbare og er i størst risiko for at blive udsat for seksuelle krænkelser, misrøgt ved forældrenes druk eller omsorgssvigt på anden vis. Alt for mange udsatte børn og unge havner derfor i en situation, hvor der ikke er en voksen til at tage vare på dem, eller hvor de ikke kan opholde sig hjemme. Grønlands Politi beretter således om, at mange børn og unge ses strejfe rundt på gaderne om natten, samt at antallet er størst i forbindelse med lønudbetalingerne.

I sådanne situationer udgør fritidsklubber og væresteder en beskyttelse og et netværk for børnene. Værestederne kan samtidig bidrage til at få opsporet og underrettet om børn, der er i mistrovisel. Der er dog ikke nok væresteder til at imødekomme

efterspørgslen. Der er derfor behov for at etablere flere steder, som udsatte børn kan søge til om aftenen, natten og i weekender. Et sted, hvor de er i sikkerhed, og hvor der er mulighed for rådgivning, mad og overnatning.

Familiecentrenes opgaveportefølje spænder for bredt i forhold til lokale ressourcer og kompetencer: Familiecentrene er kernen i kommunernes hjælp til udsatte børn, unge og deres familier. Der er aktuelt 16 familiecentre fordelt over hele Grønland, hvilket giver mulighed for, at de kan yde hjælp i nærområdet med udgangspunkt i, hvor barnet bor. Familiecentrene udgør imidlertid ofte det eneste lokale tilbud på området. Familiecentrenes centrale rolle resulterer i, at de fleste reelt spænder over en meget bred vifte af opgaver som f.eks. familiebehandling, forebyggelse, rådgivning, krisehjælp, sundhedsfremme og behandlingsarbejde. Derudover rummer deres portefølje også aktiviteter som umiddelbart falder uden for deres kerneopgave som f.eks. AA-møder, rygestopkurser samt ældreaktiviteter.

Familiecentrene er et kommunalt anliggende, hvor det er op til den enkelte kommune at beslutte, hvilke målgrupper familiecentrene skal omfatte, og hvilke indsatser de skal tilbyde. Formål, opgaver og tilbud er ikke nærmere beskrevet fra centralt hold, og der er heller ikke udarbejdet fælles retningslinjer for, hvordan man bedst sikrer, at der altid tages udgangspunkt i barnet eller den unge og dets behov. Analyser af familiecentrene peger således på, at der mangler klare målsætninger og faglig og/eller formel afgrænsning af centrenes opgaver¹⁵.

Hvis flere udsatte børn og unge skal tilbydes den hjælp, som de har behov for, er det vigtigt at afgrænse familiecentrenes brede opgaveportefølje til i højere grad at omfatte tilbud til udsatte børn og unge og deres familier. Desuden kan det udgøre et udgangspunkt for, at familiecentrene på sigt kan tilbyde indsatser til en bredere målgruppe af familier.

Behov for flere udgående behandlingstilbud til børn og unge udsat for seksuelle overgreb i byer og bygder: Børnerejseholdet, som blev etableret i 2015, udgør et meget vigtigt tilbud i den udgående behandlingsindsats af børn og unge, som har været udsat for seksuelle overgreb. Børnerejseholdet består af både psykologer og terapeuter, der rejser rundt i byer og bygder med henblik på at yde udredning og behandling lokalt.

Børnerejseholdet har til dato sikret en positiv effekt af indsatsen og har bl.a. behandlet cirka 100 børnesager. Men det reelle behov vurderes at være langt større. Derudover efterspørges yderligere behandlingstilbud i bygderne. Hurtigere udredning og behandling bør således opprioriteres, så flere børn og familier får den nødvendige hjælp tidligst muligt. Endvidere efterspørges en mere forankret viden om og effektindsamling af udredning og behandling af børn udsat for seksuelle overgreb, som tager højde for barnets livssituation, ressourcer, miljø og kulturelle kontekst.

Der er således behov for at udvide tilbudsviften til udsatte børn og unge, så det bl.a. sikres, at flere børn og unge får den hjælp, de har brug for i både byer og bygder.

.....
15 Socialstyrelsen (2017) *Initiativ om understøttelse af det grønlandske selvstyre på området for socialt udsatte børn og unge i Grønland, Analyserapport. Departement for Familie, Kultur, Kirke og Ligestilling (2011) Evaluering af familiecentrene 2010/2011.*

Udsatte børn og unge har brug for kompetente tilbud, så de kan få den rette hjælp og blive hjulpet bedst muligt videre i livet. Har myndighederne ikke mulighed for at anvise hjælp til et barn, der rækker hånden ud, svigtes barnet dobbelt. Der er derfor behov for at sikre mere kapacitet i de eksisterende tilbud, så langt flere børn og unge kan få den hjælp, de har brug for.

BOKS 4.3

Det anbefales at udvide tilbuddene til udsatte børn og unge

- 8.** Der etableres flere væresteder til børn om aftenen, natten og i weekenderne målrettet udsatte børn og unge.
- 9.** Familiecentrene målrettes i højere grad udsatte børn og unge og deres familier.
- 10.** Det eksisterende børnerejseshold fordobles, så flere børn og unge kan modtage hjælp i byer og bygder, hvor de er bosat. Samtidig styrkes Den Centrale Rådgivningsenhed.

Styrket retssikkerhed for børn og unge, som har været ofre for seksuelle overgreb

De mange seksuelle overgreb har vidtrækkende konsekvenser for ofre, deres pårørende og for det grønlandske samfund som helhed, *jf. kapitel 3*. Dertil kommer, at offer og krænker ofte kender hinanden og lever i samme lokalsamfund. Det har stor betydning for både det psykiske traume som følge af overgrebet, samt retsfølelsen for offeret, navnlig hvis der ikke er tilstrækkelig grundlag for at indlede en kriminalsag mod krænkere.

Med seksuelle overgreb er der stor risiko for negative følgevirkninger, herunder sociale problemer, misbrug samt selvmord. Desuden er der risiko for, at de krænkede senere selv udviser krænkende adfærd, hvis de ikke får den rette behandling og får brudt den onde cirkel.

Det er vurderingen, at der er en række faktorer, som er af væsentlig betydning for problemstillingen, herunder:

Forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt af børn ved samleje og andet seksuelt forhold: Det fremgår af Selvstyrets strategi mod seksuelle overgreb – *Killiliisa* – at forskellige undersøgelser peger på, at over en tredjedel af befolkningen har været udsat for seksuelle overgreb. Et overgreb kan sætte dybe spor i offeret, og det er derfor vigtigt, at den foranstaltning, som gerningsmanden modtager, er i tråd

med befolkningens retsfølelse. En forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt af børn under 18 år, ved samleje og andet seksuelt forhold medvirker til at sikre dette.

Hurtig og effektiv håndtering af sager om seksuelle overgreb: De mange seksuelle overgreb har vidtrækkende konsekvenser for ofrenes livsvilkår, deres pårørende og for det grønlandske samfund som helhed. Det er derfor vigtigt, at der vedvarende foretages en effektiv og solid indsats ved håndtering af sådanne sager hos de relevante ansvarlige myndigheder i Grønland. Med seksuelle overgreb følger ofte massive sociale problemer. For at understøtte en tidlig og effektiv håndtering af sager om seksuelle overgreb mod børn og unge kan det være relevant at sikre, at efterforsknings- og anklagerarbejdet gøres endnu mere effektivt. Hos Grønlands Politi er der allerede et stort fokus på sager om seksuelle overgreb mod børn. For at understøtte dette fokus anbefales det at oprette en dedikeret enhed hos politiet, der vil kunne have som fokusområde at behandle sager om seksuelle overgreb. Det gælder i forhold til visitering, screening af sager samt videoafhøring af ofrene og dernæst indsamling af bevismateriale som led i en evt. efterforskning. Herudover gælder det, at enheden vil kunne assistere det lokale politi på stationerne på kysten.

Der eksisterer ikke behandlingstilbud målrettet personer med seksuel krænkende adfærd: For at bryde mønstret og forebygge fremtidige overgreb er det, jf. Killiliisa-strategien nødvendigt at tilbyde hjælp til de seksuelle krænkere parallelt med hjælp til ofrene for at stoppe den krænkende adfærd. Støtte og behandling til personer med seksuelt krænkende adfærd er en meget vigtig forebyggende indsats i forhold til fremtidige overgreb mod børn. Indsatserne kan endvidere forebygge overgreb blandt potentielle krænkere med seksuelle tanker og fantasier om børn.

BOKS 4.4

Det anbefales at sætte massivt ind for at sikre retssikkerheden for ofre for seksuelle overgreb

11. Forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt af børn ved samleje og andet seksuelt forhold.
12. Etablering af en dedikeret enhed i Grønlands Politi med fokus på seksuelle overgreb.
13. Oprettelse af programindsats i Kriminalforsorgen i Grønland for indsatte dømt for seksualforbrydelser.
14. Etablering af behandlingspladser i Anstalten i Nuuk.
15. Kriminalforsorgen i Grønland optages i Behandlingsnetværket.
16. Etablering af et behandlingscenter til krænkere efter afsoning eller uden dom.

5. Opfølgning og implementering

Det er arbejdsgruppens vurdering, at der er behov for løbende opfølgning og implementeringsunderstøttelse af anbefalingerne. Det foreslås derfor, at der nedsættes en grønlandsk-dansk styregruppe bestående af relevante ledelsesrepræsentanter fra departementer og styrelser, der har det overordnede ansvar for implementering og fremdri forhold til Styregruppen bør kunne træffe strategiske og retningsgivende beslutninger. Styregruppen kan over de næste fire år følge udmøntningen af initiativerne for at sikre, at de dels bidrager til at gøre en reel forskel for udsatte børn og unge, dels at de forankres, så de er konsolideret og kan videreudvikles efter samarbejdets ophør. Styregruppen skal desuden sørge for, at der afrapporteres om arbejdet to gange om året, og at den danske regering, Naalakkersuisut, og de grønlandske kommuner orienteres herom.

Herudover kan initiativerne følges op med en solid faglig og metodisk understøttelse af Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forholds arbejde med implementeringen af de initiativer, som forankres i deres regi.

Opfølgning på indikatorer

Opfølgning kan ske på udvalgte indikatorer, der er knyttet til implementering af udvalgte initiativer samt på indikatorer omhandlende anmeldelser om vold, husspektakler og seksuelle krænkelser samt selvmordsraten.

Formålet med målopfølgningen er på politisk-strategisk niveau løbende at kunne følge det tværgående arbejde med en styrket indsats samt betydningen heraf for de udsatte børn og unge og deres familier. For løbende at kunne følge udviklingen i implementeringen af de foreslåede initiativer anbefaler arbejdsgruppen at følge tre kriterier, jf. boks 5.1.

BOKS 5.1

Kriterier knyttet til implementeringen af de foreslåede initiativer

- Udviklingen i antal underretninger
- Status for antallet af ubehandlede sager for udsatte børn og unge i kommunernes forvaltninger
- Adgang til behandling for børn og unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser

Formålet med den samlede indsats er at forbedre forholdene og øge trivslen blandt udsatte børn og unge. Selvom det må forventes vanskeligt at spore en direkte effekt på trivslen efter kun fire års arbejde med indsatserne, anses det for afgørende, at der til stadighed er politisk fokus på netop dette.

Derfor foreslås det at supplere opfølgningen med tre indikatorer for børn og unges trivsel, jf. boks 5.2. Indikatorerne er valgt ud fra betragtningen om, at de udgør nogle af de vigtigste målbare parametre på udviklingen af forhold, der har betydning for trivsel blandt udsatte børn og unge.

BOKS 5.2

Indikatorer for trivsel blandt udsatte børn og unge

- Antallet af anmeldelser om vold, husspektakler og seksuelle overgreb/krænkelser.
- Udviklingen i antal anbringelser
- Selvmordsraten blandt børn og unge.

Faglig og metodisk implementeringsstøtte

Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold står over for en omfattende opgave de kommende år, hvor de både skal udvide og etablere nye behandlingstilbud, understøtte kommunerne fagligt og metodisk og være et knudepunkt for opbygningen af et stærkere civilsamfund. Hertil kommer, at styrelsen i forvejen løfter vigtige, politisk prioriterede opgaver som følger af bl.a. strategien *Killiliisa* og *National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn*.

For at understøtte Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold fortsættes samarbejdet med Socialstyrelsen i Danmark. Som led i satspuljeprojektet "Initiativ om understøttelse af det grønlandske selvstyre på området for socialt udsatte børn og unge i Grønland" (2017-2020) har Socialstyrelsen bidraget med tæt faglig og metodisk støtte i forhold til konkrete initiativer på sagsbehandlingsområdet, familiecenterområdet, døgninstitutionsområdet samt om kapacitetsopbygning. Fremadrettet skal der tages udgangspunkt i de positive erfaringer, som det nuværende satspuljeprojekt har tilvejebragt, og samarbejdet fortsættes med afsæt i kommende initiativer.

6. Uddybede beskrivelser af anbefalinger

ANBEFALING 1. Styrkelse af forældrekompetencer med fokus på særligt udsatte familier

Arbejdsgruppen anbefaler at udvide den eksisterende indsats til opbygning af forældrekompetencer (MANU) gennem større fokus på udsatte familier og intensiv støtte i form af småbørnskonsulenter.

Formålet er at klæde de udsatte forældre bedre på til at understøtte børnenes udvikling, drage omsorg mv. og dermed forebygge omsorgssvigt.

Initiativbeskrivelse

I regi af det eksisterende forældrekursus, MANU, og med udgangspunkt i eksisterende materiale skal Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold udvikle et kursusforløb målrettet de særligt udsatte familier.

Kursusforløbet skal adskille sig fra de øvrige MANU-kurser ved i højere grad at fokusere på læring om basale færdigheder og dermed være mere 'hands on'. Kurset skal have en praktisk og handlingsorienteret karakter, så det sikres, at de udsatte familier får konkrete redskaber, som de kan bruge i deres hverdag. Der skal derfor være et særligt fokus på formidlingen f.eks. ved mere brug af film, instruktionsvideoer og visuelle tiltag.

Kursusforløbet henvender sig til forældre fra graviditet til barnet er tre år, således at barnet følges i dets første 1000 dage, som er afgørende for barnets udvikling. Kurserne afholdes i små hold, som samtidig også bidrager til netværksskabelse. Kurserne skal som udgangspunkt gennemføres af sundhedspersonale.

Der skal lokalt være mulighed for fleksibel tilrettelæggelse af kurserne. Det skal eksempelvis være muligt at lægge kurserne i aften timerne. Dette skal bidrage til at sikre fremmøde og fastholdelse. For at styrke fastholdelsen yderligere vil forældrene både ved start og afslutning af forløbet modtage en pakke med basale nødvendigheder som f.eks. amme pude, puslepude, bleer, legetøj og tøj. Udvikling og uddeling af pakkerne skal så vidt muligt udliciteres til en NGO.

Til særligt udsatte familier skal der være mulighed for at få intensiv støtte i tilknytning til MANU. Det kan være igennem småbørnskonsulenter, f.eks. ansat på sygehusene, i familiecentre eller tredjesteds, der løbende kan bidrage med 'hands on' råd og vejledning.

Foruden det nye forløb målrettet særligt udsatte familier skal MANU udvides til også at omfatte de 5-6-årige børn og deres forældre. Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold står for udviklingen af materialet, som skal ske med udgangspunkt i det eksisterende MANU-materiale.

ANBEFALING 2. Styrket tværfagligt samarbejde mellem de kommunale sagsbehandlere, sundhedsplejersker og jordemødre

Arbejdsgruppen anbefaler at styrke det lokale, tværfaglige samarbejde mellem kommunale sagsbehandlere og det sundhedsfaglige personale som f.eks. sundhedsplejersker og jordemødre.

Formålet er, at flere udsatte familier opdages så tidligt som muligt, og at der hurtigere sættes ind med hjælp til dem. Dette skal sikre, at udsatte børn eller familier ikke må falde mellem to stole, ligesom det skaber en tværfaglig dialog, hvor medarbejdere og ledere på tværs af fagligheder kan drøfte støttebehovet hos de enkelte børn og deres familier. Ved at styrke samarbejdet sikres dermed nogle bedre forudsætninger for en effektiv tidlig indsats til gavn for børnene og de unge og deres familier.

Initiativbeskrivelse

Der er behov for at udvikle et bedre samarbejde mellem ledere og medarbejdere på tværs af sektorområder, herunder social-, skole-, førskole- og sundhedsområdet lokalt i kommunerne. Derfor skal Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold i endnu højere grad end i dag understøtte, facilitere, koordinere, rådgive og bistå i den fortsatte implementering af programmet "Tidlig indsats over for gravide familier", herunder lokale tværgående samarbejdsfora.

Fælles for disse fora er, at de skal sikre en løbende dialog om opgaver, samarbejdsflader, roller og ansvarsområder på tværs, både generelt og i forhold til konkrete sager. I forlængelse heraf kan møderne bruges til at udveksle best practice erfaringer.

Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forholds erfaring er, at et velfungerende tværgående samarbejde kræver, at der løbende følges tæt op fra centralt hold. Ligesom man fra centralt hold skal bistå i faciliteringen af møder. Derfor skal den landsdækkende rådgivningsfunktion under styrelsen styrkes, så der er ressourcer til i endnu højere grad end i dag at understøtte implementeringen af den tidlige indsats lokalt.

Foruden de løbende samarbejds møder skal der lokalt afholdes seminarer, hvor Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold i samarbejde med det lokale sundhedspersonale udbreder viden om vigtigheden af den tidlige og opsporende indsats. Dette skal styrke samarbejdet på tværs og samtidig opruste fagpersonerne til arbejdet med den tidlige indsats.

På baggrund af viden fra den forestående evaluering af "Tidlig indsats over for gravide familier" samt erfaringer fra ovennævnte skal styrelsen udarbejde en koncept- og rammebeskrivelse for samarbejdet på tværs af sektorområder i relation til udsatte børn og deres familier. Koncept- og rammebeskrivelsen skal indeholde retningslinjer for rolle, ansvars- og opgavefordeling for så vidt angår udsatte børn og deres familier, herunder eksempler på best practice.

ANBEFALING 3. Opkvalificering og kompetenceudvikling af dagtilbudspersonalet

Arbejdsgruppen anbefaler, at der nedsættes et rejsehold, som skal sikre opkvalificering og kompetenceudvikling af dagtilbudspersonalet lokalt, herunder med særligt fokus på tidlig opsporing og forebyggelse af omsorgssvigt hos børn. På den måde bliver dagtilbudspersonalet bedre klædt på til at opspore og støtte børn, som enten er udsat for omsorgssvigt eller er i risiko herfor.

Initiativbeskrivelse

Det grønlandske personale på dagtilbudsområdet opkvalificeres med viden om og udvikling af fælles praksis for opsporing, forebyggelse og håndtering af børn i risiko og børn udsat for omsorgssvigt.

Opkvalificeringen skal foretages af et grønlandsk rejsehold fra Uddannelsesstyrelsen med støtte fra de danske Praksiskonsulenter (en "train the trainer" tilgang), som er organiseret i Styrelsen for Uddannelse og Kvalitet i det danske Børne- og Undervisningsministerium. Det grønlandske rejsehold skal i samarbejde med praksiskonsulenterne udvikle en rådgivningsindsats, der kan understøtte grønlandske dagtilbud i deres opgave med tidlig opsporing, forebyggelse og håndtering af børn i udsatte positioner. Tilgangen vil blandt andet indebære, at rejseholdets vejledning og opkvalificeringen foregår lokalt i dagtilbuddene og er målrettet medarbejdere såvel som ledere.

Der skal udarbejdes et koncept for rådgivningsforløbet, herunder en plan for organisering af samarbejdet, opstartsseminar, faglige og metodiske vidensoplæg og processer for tidlig opsporing. Konceptet skal indeholde beslutning om, hvordan rådgivningen målrettes dagplejere, vuggestuer samt børnehaver. Der skal samtidig tages stilling til, hvordan rejseholdets aktiviteter mest hensigtsmæssigt fordeles mellem byer og bygder.

For at sikre lokal kommunal forankring etableres et samarbejde med en pædagogisk konsulent fra hver af de fem kommuner. Der etableres også et samarbejde med Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold, der skal bistå med kvalitetssikring og koordinering med øvrige tiltag på området.

ANBEFALING 4. Styrkede rammer for den frivillige indsats på børneområdet

Arbejdsgruppen anbefaler, at civilsamfundet i højere grad medinddrages i løsningen på de socialpolitiske problemstillinger og deraf behov for indsatser. Dette sikres i første omgang ved at styrke rammerne for den frivillige indsats på det sociale børneområde ved at oprette en national koordineringsenhed, som skal give foreningerne bedre mulighed for at byde ind som leverandører. Koordineringsenheden skal således skabe et mere formaliseret samarbejde mellem de frivillige foreninger, grønlandske myndigheder og kommunerne, så de sammen kan skabe fælles løsninger og partnerskaber på børne- og ungeområdet. Forslaget udspringer af et ønske fra det grønlandske civilsamfund.

Initiativbeskrivelse

Der etableres en national koordineringsenhed for den frivillige indsats på børneområdet, som bl.a. skal formidle, understøtte og videreudvikle fælles partnerskaber mellem Selvstyret og civilsamfundet samt kommunerne og derigennem sørge for, at de frivillige sociale organisationer i højere grad kan bidrage til at løfte de sociale indsatser.

Et andet vigtigt element for koordineringsenheden bliver at sørge for, at denne kan fungere som et nationalt kontaktpunkt for de danske fonde, så de i højere grad kan byde ind på opgaver, der er efterspørgsel efter i Selvstyret og i kommunerne, og som ikke overlapper med allerede etablerede indsatser.

Derudover skal koordinationsenheden sørge for at udbrede viden om værdien og gevinsten ved frivilligt arbejde, som samtidig skal hjælpe foreningerne til at rekruttere og fastholde flere frivillige. Dette skal blandt andet ske ved, at der udarbejdes en fælles plan på området.

Endelig får koordinationsenheden til opgave at holde overblik over, hvad der er og har været igangsat af indsatser og projekter, samt hvad der har vist gode resultater. Det foreslås at etablere en fælles IT-plattform, så frivillige og organisationer kan se, hvad der er af igangværende projekter, de eventuelt vil kunne byde ind på.

Koordineringsenhedens arbejde skal understøttes af en samarbejdsaftale med den frivillige sektor i Grønland. Samarbejdsaftalen udarbejdes i fællesskab mellem repræsentanter fra Selvstyret, kommunerne og de frivillige foreninger og organisationer. Samarbejdsaftalen har til formål at udstikke rammerne for samarbejdet mellem dem, herunder indeholde retningslinjer om:

- Definition af opgaver og ansvarsområder samt ansvars- og rollefordeling mellem myndighed og frivillige.
- Definition af, hvad der forstås ved en frivillig indsats, og hvad denne kan bidrage med i løsningen af de sociale udfordringer.
- Prioriterede indsatsområder, hvor frivilligt arbejde vurderes at kunne spille en rolle.
- Eksempler på samarbejdsformer mellem kommune og frivillige foreninger og organisationer, herunder eksempler på partnerskabsaftaler.

ANBEFALING 5. Nedbringelse af ubehandlede børne- og ungesager

Arbejdsgruppen anbefaler, at de grønlandske kommuner ydes bistand til nedbringelse af ophobede sager.

Forslaget har til formål at hjælpe kommunerne med at nedbringe antallet af sagsbunker på børneområdet, så børnene og de unge rettidigt kan få den hjælp, de har behov for. Initiativet vil også give de lokale sagsbehandlere tid og overskud til at håndtere nye underretninger og sager. Dette initiativ er tæt sammenhængende med anbefalingen om understøttelse af den kommunale sagsbehandling, jf. anbefaling 6.

Initiativbeskrivelse

Med afsæt i erfaringerne fra akutindsatsen i Tasiilaq i Kommuneqarfik Sermersooq gennemføres en lignende indsats i de øvrige kommuner. Kommunerne skal have hjælp til håndteringen af de mange ubehandlede børne- og ungesager.

Fagpersonalet skal rekrutteres via samarbejdsaftaler med danske kommuner, et vikarbureau eller og/eller grønlandske freelance personer.

Fagpersonalet består af fire til seks sagsbehandlere og to familiebehandlere, som skal ansættes i fire måneder forskudt. Det præcise antal fagpersoner vurderes konkret i forhold til hver kommune. Sagsbehandlere skal bistå med sagsbehandlingen, herunder udarbejdelse af socialfaglige undersøgelser og handleplaner samt bistå med sidemandsoplæring. Familiebehandlerne skal bistå med behandling og sidemandsoplæring.

Hjælpen skal tage udgangspunkt i de fælles grønlandske retningslinjer og den grønlandske IT-understøttelse.

Indsatsen med fagpersonale gennemføres i kommunerne Qeqqata, Kujalleq og Avan-naata. Efter ønske fra Qeqertalik Kommune sker indsatsen i denne kommune via den Centrale Rådgivningsenheds Task Force eller via freelance personer til støtte til sagsbehandlingen af børne- og ungesager.

Der skal samles op på læring fra indsatsen til brug for ledelse og medarbejdere i den enkelte kommune samt til brug for øvrige kommuner.

ANBEFALING 6. Understøttelse af den kommunale sagsbehandling

Arbejdsgruppen anbefaler, at der sættes markant ind for at løfte sagsbehandlingen i kommunerne.

Formålet er at give sagsbehandlere og ledere på tværs af alle fem kommuner ensartede og flere socialfaglige værktøjer, som skal bistå dem i sagsbehandlingsforløbet og forebygge, at antallet af sager hobes op, som tilfældet er i dag, *jf. anbefaling nr. 5.*

Initiativbeskrivelse

Forslaget indebærer en tostrengt indsats. For det første skal fælles sagsbehandlingsprocedurer implementeres i alle fem kommuner, så det sikres, at alle sagsbehandlere anvender det samme vejledningsmateriale, herunder fælles skabeloner og tjeklister. Heri vil også indgå kompetenceudvikling og sidemandsoplæring af såvel ledere som medarbejdere, så de klædes på til at understøtte sagsbehandling af høj kvalitet. For det andet skal Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold understøtte den socialfaglige implementering af ESDH-systemet.

Implementering af vejledningsmateriale, herunder skabeloner og tjeklister. Den igangværende implementering af vejledningsmateriale for sagsbehandlingen fortsættes. Derudover skal det udvides til også at omfatte fokus på håndtering af overgreb, samt hvordan det tværfaglige samarbejde med familiecentre kan styrkes. En del af den igangværende implementering skal også målrettes såvel socialforvaltningen som de lokale familiecentre/huse. Endelig skal Den Centrale Rådgivningsenhed tilbyde kurser, som målrettes lederne i socialforvaltningerne, så de klædes på til at understøtte sagsbehandling af høj kvalitet. Kursusmaterialet suppleres med instruktionsvideoer, som kan linkes til ESDH-systemet. Kurserne skal i første omgang gennemføres lokalt, hvor også medarbejdere fra bygder kan deltage. På sigt skal kurserne være meritgivende, *jf. anbefaling nr. 7.*

For at sikre, at vidensdeling kan forankres, udarbejdes i regi af Den Centrale Rådgivningsenhed (CR) Task Force et nationalt *peer-to-peer* koncept, som er målrettet de kommunale medarbejdere. Der etableres et netværk blandt udpegede nøglepersoner i kommunerne.

Når implementeringen af ESDH-systemet påbegyndes, skal Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold understøtte den socialfaglige implementering af systemet gennem bl.a. workshops og som led i implementeringen af skabeloner og tjeklister. Implementeringen af ESDH-systemet vil også medføre en ensartet tilgang til sagsbehandlingen samtidig med, at kommunerne får et IT-understøttet datagrundlag.

Implementeringen vil blive understøttet gennem en *bekendtgørelse*, så der sikres ensartede metoder i sagsbehandlingen i alle fem kommuner. I bekendtgørelsen fastsættes fælles retningslinjer for anvendelse af vejledningsmateriale. Herefter skal kurser på sagsbehandlingsområdet understøtte implementeringen.

ANBEFALING 7. Overblik over eksisterende opkvalificerings- og kompetenceudviklingstilbud på det sociale børne- og ungeområde

Arbejdsgruppen anbefaler, at der etableres et overblik over eksisterende opkvalificerings- og kompetenceudviklingstilbud på det sociale børne- og ungeområde. Dette skal ske gennem oprettelse af en kursusportal, tilpasning af udbuddet af kurser samt sikring af meritgivende kurser.

Formålet er at give kommunerne et bedre overblik over eksisterende kompetenceudviklingstilbud og sikre, at de i højere grad imødekommer kommunernes behov. Formålet er også, at der skabes en sammenhæng mellem kurser, der udbydes af Selvstyret og uddannelser, der udbydes af landets uddannelsesinstitutioner. Således at kurser og uddannelser fagligt kan ligge i forlængelse af hinanden, og at kurser vurderes i forhold til ECTS-/ECVET-point eller kan give merit til optag på uddannelser både ved grundlæggende uddannelsesforløb og ved efteruddannelse.

Initiativbeskrivelse

Forslaget indebærer tre tiltag:

- 1. Oversigt over kurser og opkvalificeringsbehov på det sociale børne- og ungeområde.** Der udarbejdes en oversigt over eksisterende opkvalificerings- og kompetenceudviklingstilbud samt en vurdering af kommunernes behov herfor. Der skal desuden ses på snitflader til de eksisterende opkvalificerings- og kompetenceudviklingstilbud på socialområdet, der udbydes af henholdsvis kommunerne og uddannelses- og erhvervsområdet. Det skal endvidere afdækkes, hvilke kurser og opkvalificeringsforløb som vurderes i forhold til ECTS-/ECVET-point af uddannelsesinstitutionerne. Som led heri igangsættes et forløb med screening af ufaglærtes kompetencer via realkompetencevurdering blandt ansatte inden for det sociale børne- og ungeområde i den af landets kommuner, hvor det vurderes at være mest relevant.
- 2. Etablering af kursus- og efteruddannelsesportal og udarbejdelse af kursus-katalog.** Der etableres en kursus- og efteruddannelsesportal i regi af Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold, som skal give et overblik over de kurser og efteruddannelsesmuligheder, som de udbyder. Samtidig skal det være muligt for kommunerne at booke kurserne direkte fra portalen. Herudover udarbejdes et kursus-katalog, der kan sendes til kommunerne.
- 3. Tilpasning af kurser.** Det skal vurderes, hvilke kurser der skal give merit til optag på uddannelser både ved grundlæggende uddannelsesforløb og ved efteruddannelse. Dette skal ske i fællesskab med uddannelsessektoren. Det skal desuden være muligt at oprette nye uddannelser eller tilpasse de nuværende kurser, så de i højere grad imødekommer efterspørgslen efter opkvalificering og kompetenceudvikling.

ANBEFALING 8. Forsøg med etablering af væresteder for børn

Arbejdsgruppen anbefaler, at der etableres forsøg med væresteder for børn i fem byer/bygder, ét i hver kommune

Formålet med værestederne er at sikre, at udsatte børn og unge har et trygt sted at være om aftenen og natten, særligt i weekender efter lønudbetaling.

Initiativbeskrivelse

Værestederne skal være for børn og unge under 18 år, som lever i dysfunktionelle familier, og som har brug for et sted at være om aftenen og om natten.

På værestederne skal der være mulighed for rådgivning, mad og overnatning. De kan f.eks. være åbne fra om aftenen og til næste morgen, særligt i weekenderne. Værestederne kan have til huse i de allerede eksisterende faciliteter, såsom skoler, fritidshjem, familiecentre, eksisterende væresteder eller på døgninstitutioner.

Alle børn og unge skal kunne komme på stedet uden forudgående visitation. Det er imidlertid vigtigt, at værestederne ikke bliver "den nye klub" for de unge. Ligesom det aldrig må være en legitimering af forældre, der fralægger sig deres forældreansvar. Værestederne skal derfor samarbejde tæt med de sociale myndigheder. Alle børn og unge, der anvender stedet, skal registreres, så det sikres, at der bliver underrettet og lavet en mere kontinuerlig støtte til de udsatte børn og familier.

De nye væresteder for børn er et tilbud, der ikke underminerer kommunernes pligt og ansvar til at støtte barnet, jf. *Inatsisartutlov nr. 20 af 26. juni 2017*.

Organisering

Initiativet indebærer, at der tildeles midler til de fem kommuner til etablering af væresteder for børn. Værestedet kan med fordel etableres og drives i samarbejde med NGO'er og med inddragelse af det lokale samfund.

Departementet for Sociale Anliggender, Familie og Justitsområdet er ansvarlig for forsøgets udmøntning og vil sikre løbende processtøtte samt en mindre evaluering ved forsøgets udløb.

ANBEFALING 9. Familiecentrenes indsats skal målrettes udsatte børn og unge og deres familier

Arbejdsgruppen anbefaler, at der udarbejdes en tværgående og forpligtende faglig profil, som skal gælde for alle familiecentre (kommende børne- og familiecentre), og at familiecentrenes tilbud omlægges og bemandes i henhold til den fælles faglige profil.

Formålet med initiativet er at styrke kvaliteten af familiecentrenes indsats, så barnets eller den unges behov altid udgør omdrejningspunktet for indsatsen. Derudover skal der skabes klarere rammer for arbejdet, og deres behandlingstilbud målrettes, så de i højere grad afgrænser sig til at yde støtte og behandling til udsatte børn og unge og deres familier. Endelig skal medarbejderne på familiecentrene have adgang til kompetenceudvikling med henblik på, at ressourcerne udnyttes bedst muligt.

Anbefalingen understøtter de initiativer i *Handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn*, som er målrettet familiecentrene. Heri lægges der blandt andet op til, at de lokale tilbud samles under ét tag i børne- og familiecentret, og at krisecentre tilknyttes familiecentre under samme ledelse.

Initiativbeskrivelse

Forslaget indebærer fire tiltag.

Beskrivelse af faglig profil for børne- og familiecentre. Der skal udarbejdes modeller for en faglig profil for de enkelte familiecentre, hvor afsættet skal være, at de skal understøtte barnets trivsel. Ved udarbejdelsen af den faglige profil tages der hensyn til centrenes meget forskellige ressourcer og behov. En faglig profil for centrene indebærer en beskrivelse af krisecentre samt boenheder. Der skal beskrives minimums- og maksimumskriterier for målgruppen. Det skal som led i prioriteringen af tilbud besluttes, hvilke forebyggende indsatser der eventuelt vil kunne løses af andre aktører.

Udarbejdelse af bekendtgørelse om børne- og familiecentre. Den faglige profil suppleres af en bekendtgørelse, hvori der skal indgå målgruppe, kerneopgave, tilbud samt minimums- og maksimumskriterier for, hvad et børne- og familiecenter må forventes at kunne løfte i den enkelte kommune. Bekendtgørelsen skal tage højde for, at kommunerne skal have fleksibilitet til at tilpasse den faglige profil i det enkelte familiecenter, så det passer til behovet i henholdsvis de mindre byer og bygder.

Omlægning af indsatser. Kommunerne skal dernæst omlægge centrene i henhold til bekendtgørelsen og kan træffe beslutning om, hvorvidt de ønsker at etablere en boenhed i tilknytning til børne- og familiecentret.

Udarbejdelse af koncept for kompetenceudvikling samt gennemførelse heraf. Der udarbejdes et koncept for kompetenceudvikling i forhold til indhold, målgrupper samt tidsplan. Kompetenceudvikling gennemføres. Hvis der etableres kurser, skal disse på sigt indgå som en del af meritgivende kurser.

ANBEFALING 10. Behandlingstilbud til udsatte børn og unge, som er ofre for seksuelle overgreb, skal styrkes

Arbejdsgruppen anbefaler, at den udgående behandling af udsatte børn og unge, som har været udsat for seksuelle overgreb, styrkes. Dette skal ske ved, at det eksisterende børneresehold fordobles, så flere udsatte børn og unge får den behandling, de har brug for i både byer og bygder. Endvidere skal Den Centrale Rådgivningsenhed styrkes, så viden og behandlingsmetoder i seksuelle overgreb forankres i Grønland.

Derudover anbefaler arbejdsgruppen, at der arbejdes for at fastholde og rekruttere flere psykologer, således at de udvidede behandlingstilbud forbliver bæredygtige.

Den primære målgruppe er børn og unge i alderen 0-18 år, som er ofre for seksuelle overgreb. Der kan både være tale om børn og unge, der er hjemmeboende – og måske kommer på et familiecenter, og børn og unge, som har ophold andre steder såsom døgninstitutioner og skolehjem eller hos plejefamilier og slægtninge. Den sekundære målgruppe er børn og unge, som har udvist en seksuel krænkende adfærd over for andre børn og unge.

Initiativbeskrivelse

Forslaget indebærer tre tiltag.

Det eksisterende børneresehold fordobles gennem ansættelse af fire nye behandlere, henholdsvis to psykologer og to psykoterapeuter. De skal bidrage til, at flere børn og unge, som enten er ofre for seksuelle overgreb eller selv har udvist en seksuel krænkende adfærd, kan modtage udredning og behandling. Derudover skal behandlerne bidrage til, at viden og behandling i endnu højere grad forankres hos de fagfolk, som til dagligt er rundt om børnene. Ved at udvide antallet af behandlere i børnereseholdet er målet at nå ud til flere byer og bygder, hvor efterspørgslen er stor.

Den Centrale Rådgivningsenhed styrkes, så viden og behandlingsmetoder i relation til seksuelle overgreb forankres i Grønland. Dette skal ske ved, at flere medarbejdere fra den Centrale Rådgivningsenhed allokeres til specialområdet, som derefter skal understøtte børnereseholdets arbejde. Som led i forankring af viden og behandlingsmetoder inden for seksuelle overgreb skal JanusCentret København bistå med udvikling af et elektronisk bekymringsbarometer, undervisning, kurser samt supervision.

Der skal ses på tiltag, som kan bidrage til at fastholde og rekruttere flere psykologer, som aktuelt er en stor udfordring. Der skal derfor ses på muligheden for at udarbejde og implementere en grønlandsk psykologlovgivning samt at dispensere fra kravet om 160 timers supervision for psykologer bosat i Grønland, således at det bliver lettere at opnå sin autorisation.

ANBEFALING 11: Forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt af børn ved samleje og andet seksuelt forhold

Arbejdsgruppen anbefaler, at der foretages en forhøjelse af foranstaltningsniveauet på 50 pct. i sager om voldtægt af personer under 18 år ved samleje og andet seksuelt forhold, *jf. kriminallovens § 77*.

Initiativbeskrivelse

Med anbefalingen lægges der op til, at der foretages en 50 pct. forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt af børn, dvs. personer under 18 år, ved samleje og andet seksuelt forhold.

Anbefalingen indebærer således en forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt af en person under 18 år, hvor gerningsmanden ved brug af vold eller trussel om vold tiltvinger sig samleje eller andet seksuelt forhold, *jf. kriminallovens § 77, stk. 1, nr. 1*.

Anbefalingen indebærer også en forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt, hvor gerningsmanden skaffer sig samleje eller anden kønslig omgang med en person under 18 år, der befinder sig i en tilstand, i hvilken offeret er ude af stand til at modsætte sig handlingen, *jf. kriminallovens § 77, stk. 1, nr. 2*.

Anbefalingen vil endelig indebære en forhøjelse af foranstaltningsniveauet i sager om voldtægt, hvor gerningsmanden har samleje eller andet seksuelt forhold med et barn under 12 år, *jf. kriminallovens § 77, stk. 1, nr. 3*.

Kriminallovens § 77 stk. 1, nr. 1-3, omfatter en række forskellige alvorlige forbrydelser, herunder egentlige overfaldsvoldtægter samt andet seksuelt forhold end samleje med et barn under 12 år, og forbrydelserne foranstaltes efter gældende ret afhængig af forbrydelsens alvor med anstaltsanbringelse i nogle få måneder til flere år.

Som eksempel på det nuværende foranstaltningsniveau for voldtægt efter kriminallovens § 77, stk. 1, nr. 1, samt virkningen af en forhøjelse med 50 pct. følger et type-tilfælde af en enkeltstående voldtægt, hvor gerningsmanden ikke tidligere er straffet *jf. boks 6.1*:

BOKS 6.1

Eksempel

En sag, hvor en 35-årig voldtager en 10-årig, vil efter det nuværende foranstaltningsniveau blive afgjort med anstaltsanbringelse i mellem cirka 2,5 år og 3,5 år. Med forslaget lægges der op til, at en tilsvarende sag afgøres med anstaltsanbringelse i mellem cirka 3,5 til 5 år.

ANBEFALING 12. Oprettelse af en dedikeret enhed i Grønlands Politi til en styrket indsats mod seksuelle overgreb mod børn

Arbejdsgruppen anbefaler, at der oprettes en dedikeret enhed i Grønlands Politi til bekæmpelse af seksuelle overgreb mod børn. Formålet er at understøtte en hurtig og effektiv håndtering af sager om seksuelle overgreb mod børn og unge.

Initiativbeskrivelse

Enheden skal fungere som et samlet indgangspunkt for sager om seksuelle overgreb mod børn. Enheden kan visitere og screene sagerne og i den forbindelse vurdere, i hvilket omfang der er behov for at assistere det lokale politi på stationerne på kysten. Enheden bør som udgangspunkt altid foretage videoafhøringerne, mens sagsbehandlingen efter vurdering kan foretages af lokalstationerne.

Hvis enheden identificerer, at der er behov for en akut tryghedsskabende indsats, enten fordi en bestemt by eller bygd oplever særlige udfordringer eller som følge af omfanget af en konkret sag, vil enheden desuden kunne understøtte lokalstationen i dette arbejde gennem f.eks. dialogmøder med borgere, oplæg på skoler og institutioner og anonyme samtalemuligheder.

Med henblik på at sikre en bedre håndtering af de børn og unge, som har været udsat for seksuelle overgreb, vil der i alle sager udpeges en kontaktperson fra enheden, som ofre og pårørende kan kontakte for at få rådgivning og orientering om sagens status.

Desuden vil enheden kunne stå for videreuddannelse af relevante fagpersoner, øget vidensdeling samt have fokus på et styrket samarbejde med de øvrige myndigheder, herunder Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold, kommuner og sundhedsvesenet med henblik på at sikre en koordineret og effektiv indsats.

Organisering

Enheden kan bestå af en politikommissær, en anklager samt ni politibetjente, der skal foretage videoafhøringer, efterforskning og sagsbehandling. Desuden vil enheden kunne bestå af en akademisk medarbejder, der kan bidrage til analyser, tværgående projekter, vidensdeling og samarbejde med øvrige myndigheder samt en administrativ medarbejder, der blandt andet skal bistå med koordinering af rejseaktiviteter, transkribering af videoafhøringer samt diverse administrative opgaver.

Enheden placeres centralt på hovedstationen i Nuuk, men vil også kunne rejse ud til byer og bygder på kysten for at understøtte håndteringen af sager lokalt, herunder i forhold til videoafhøring og domstolsbehandling.

ANBEFALING 13. Programindsats for indsatte i Kriminalforsorgen i Grønland dømt for seksualforbrydelser

Arbejdsgruppen anbefaler, at der udvikles og implementeres en to-faset programindsats for indsatte dømt for seksualforbrydelser i Kriminalforsorgen i Grønland. Formålet er at understøtte og optimere den kriminalpræventive indsats over for personer dømt for seksualforbrydelser i Grønland under afsoningen på baggrund af kendte metoder i forhold til målgruppen.

Initiativbeskrivelse

Indsatsen er baseret på et gruppebaseret to-faset program efter inspiration fra allerede kendte og afprøvede metoder i såvel Grønland som Danmark.

Formålet i fase 1 er at udbrede viden om seksualitet, seksuel udvikling og grænser til indsatte, herunder understøtte forståelsen af samt italesættelse og tydeliggørelse af grænser – egne og andres – på en konkret og enkel måde. Det er en kendt problematik blandt målgruppen, at forståelse og indsigt i seksualitet og grænsesætning er begrænset, og at emnerne kan være tabubelagt. Programmet vil efter udvikling og afprøvning i Anstalten i Nuuk kunne udbydes i alle anstalter i Grønland og forløbe kontinuerligt.

Fase 2 af programindsatsen vil udvikles med udgangspunkt i den internationalt anerkendte kriminalpræventive tilgang RNR (Risk-Need-Responsivity), som anvendes i den danske kriminalforsorg. Programmet er gruppebaseret og vil bestå af 16 sessioner, forløbende over otte uger. Det forudsættes som udgangspunkt, at den indsatte har gennemgået fase 1 af den samlede programindsats over for personer dømt for seksualforbrydelser. Programmet kan tilbydes indsatte i såvel den lukkede som den åbne del af Anstalten i Nuuk. Det forudsættes, at de indsatte har tilstrækkelig lang tid tilbage af deres afsoningsforløb før opstart, så programmet kan gennemføres. Som udgangspunkt er programmet alene tiltænkt afviklet i Nuuk. I forbindelse med evalueringen af programmet vurderes det, om programmet er egnet til afvikling i dele eller alle af landets øvrige anstalter.

Effekten vil herudover bero på, at der løbende arbejdes med opfølgning under afsoningen i regi af øvrige indsatser i anstalten og i tværfagligt samarbejde med relevante myndigheder i forbindelse med løsladelse. Det er således væsentligt, at der følges op i en udslningsperiode og efter afsoning i regi af kommuner og andre aktører henset til, at Kriminalforsorgen typisk kun har indsatte i en meget begrænset periode og i kontrollerede omgivelser. En del personer dømt for seksualforbrydelser vil også efter løsladelse have behov for (psykiatrisk) behandling, misbrugsbehandling og hjælp til (gen-)etablering af relationer til familie og sociale netværk, ligesom mange har behov for uddannelses- og beskæftigelsesindsatser.

Udvikling af det tilpassede program forestås af de relevante fageksperter i Direktoratet for Kriminalforsorgen ved Koncern Resocialisering (KRE) i samarbejde med relevante parter fra KiG og eventuelle eksterne fageksperter (JanusCentret). KRE vil tillige forestå den indledende uddannelse og opkvalificering af programlederne samt undervisning af anstaltspersonale. Herefter vil KiG overtage den løbende uddannelse eventuelt med bistand fra KRE.

Implementeringsfasen forventes at vare to år. Heraf forventes udviklings- og forberedelsesfasen at vare et år, hvorefter programindsatsen afprøves og justeres, før det overgår til egentlig drift.

ANBEFALING 14. Etablering af behandlingspladser i Anstalten i Nuuk

Arbejdsgruppen anbefaler at der etableres 8-12 behandlingspladser for personer dømt for seksualforbrydelser i den åbne del af Anstalten i Nuuk. Formålet er at skabe et fokuseret afsoningsmiljø for indsatte dømt for seksualforbrydelser, hvor der kan ske en systematisk udredning af de dømte og etableres en struktureret hverdag med henblik på kriminalpræventive indsatser og behandling.

Initiativbeskrivelse

Forslaget forventes endvidere:

- At skabe basis for oparbejdelse af en vidensbank om profil og baggrund for personer dømt for seksualforbrydelser i Grønland.
- Skabe en "one-door" politik i forhold til samarbejdet med sundhedsvæsen og kommuner om personer dømt for seksualforbrydelser og derved lette og forenkle samarbejdsfladen mellem Kriminalforsorgen i Grønland og andre myndigheder.

Forslaget forudsætter, at der udvikles et særligt tilrettelagt afsoningsforløb for indsatte dømt for seksualforbrydelser på behandlingspladserne, der består af følgende elementer:

- Udredning og planlægning af indsats.
- Struktureret og forudsigelig beskæftigelsesindsats med særlig vægt på psykoedukative indsatser og programvirksomhed (se i øvrigt forslag om Programindsats for personer dømt for seksualforbrydelser i Kriminalforsorgen i Grønland).
- Behandling/samtaleforløb ved anstaltens psykologer/psykiater.
- Øget fokus på samarbejde med relevante parter, herunder Dronning Ingrid's Hospital i forhold til udredningsarbejdet samt Allorfik i forhold til misbrugsbehandling, som ofte vil være en relevant indsats for målgruppen.
- Øget indsats i forhold til overlevering og koordinering med relevante myndigheder i forbindelse med løsladelse.

Henset til, at ikke alle indsatte dømt for seksualforbrydelser vil kunne placeres på behandlingspladserne, vil den akkumulerede viden, som oparbejdes i Anstalten i Nuuk, skulle udbredes og anvendes i de øvrige anstalter. Der vil derfor blive udarbejdet planer for, hvordan det relevante personale i Nuuk kan vejlede og bidrage til arbejdet i de øvrige anstalter og tilsynsvirksomheden.

ANBEFALING 15: Integration af Kriminalforsorgen i Grønland i Behandlingsnetværket

Arbejdsgruppen anbefaler, at psykologer og psykiatere fra Anstalten i Nuuk tilknyttes Behandlingsnetværket i Danmark med henblik på sparring og adgang til relevant sexologisk ekspertise.

Formålet er at understøtte, at den psykologfaglige ekspertise i Kriminalforsorgen i Grønland øges i forhold til behandling under afsoning af personer dømt for seksualforbrydelser.

Initiativbeskrivelse

Aktuelt er det efter en konkret vurdering muligt at tilbyde personer dømt for seksualforbrydelser i Anstalten i Nuuk samtaleforløb med psykologer eller psykiater.

Det psykologfaglige personale i Grønland skal dække en bred målgruppe og er ikke specifikt uddannede til målgruppen, og der er begrænsede sparringsmuligheder i det grønlandske sundhedsvæsen.

For at styrke indsatsen over for personer dømt for seksualforbrydelser i Anstalten i Nuuk tilknyttes de to psykologer og ene psykiater ansat i anstalten Behandlingsnetværket i Danmark med henblik på faglig sparring og løbende opkvalificering af kompetencer.

BOKS 6.2

Om Behandlingsnetværket

Behandlingsnetværket blev oprettet i 1997 i et samarbejde mellem sundhedsmyndighederne og Kriminalforsorgen i Danmark. Netværket består aktuelt af repræsentanter fra Kriminalforsorgen i Danmark, Sexologisk klinik Rigshospitalet, Psykiatrisk center Middelfart, samt Retspsykiatrisk afdeling i Risskov. Institutionerne i netværket arbejder i et multicentersamarbejde og har et overordnet ansvar for den faglige indsats i forhold til behandling af personer dømt for seksualforbrydelser. Institutionerne fungerer dog autonomt behandlings- og forskningsmæssigt, men er forpligtet til at orientere herom i behandlingsnetværket. Netværket har en koordinatorfunktion, som er placeret på Sexologisk Klinik, Rigshospitalet. Koordinatorfunktionen er underlagt en ledelsesgruppe bestående af to repræsentanter for hver af de fire deltagende organisationer, der i øvrigt fungerer som selvstændige enheder.

ANBEFALING 16. Etablering af et behandlingscenter til voksne personer med seksuel krænkende adfærd mod børn og unge under 18 år

Arbejdsgruppen anbefaler at understøtte etableringen af et behandlingscenter med støtte- og behandlingstilbud til voksne personer med seksuel krænkende adfærd mod børn og unge under 18 år i regi af Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold. Anbefalingen er et led i implementeringen af Killiliisa strategien.

Behandlingscentret skal have til formål at stoppe og forebygge fremtidige seksuelle overgreb begået mod børn og unge. At udvikle en model for en helhedsorienteret indsats målrettet krænker, da der ikke i dag eksisterer et tilbud med fokus på at hjælpe dem til at stoppe krænkelserne. Samt indsamle viden på området til kvalitetssikring af indsatsen og udvikling af evt. andre nødvendige tiltag.

Den primære målgruppe for indsatsen er voksne med eller uden dom, som har udvist seksuelt krænkende adfærd over for børn og unge under 18 år. Den sekundære målgruppe for projektet er ofre, pårørende, professionelle og andre relevante berørte.

Initiativbeskrivelse

Forslaget indebærer, at der etableres et behandlingscenter med støtte- og behandlingstilbud målrettet voksne krænker, som skal varetage tre kerneopgaver.

Udredning og behandling. Behandlingstilbuddet skal bestå af udredning, behandling, etablering af relevant støtte og evt. dialog/kommunikation med ofre, pårørende og andre relevante. Tilbuddet er frivilligt, og det er i første omgang målet at sikre, at dømte krænker, som er egnet og motiveret, kan henvises til behandlingscentret gennem Kriminalforsorgen, således at en evt. behandling, som måtte være påbegyndt i regi af anstalten, kan fortsætte i behandlingscentret. Det er derfor forventningen, at en væsentlig andel af brugerne vil være dømte krænker. Derudover skal borgerne kunne henvende sig direkte, og det er således et succeskriterie, at behandlingscentret på sigt vil modtage frivillige brugere, som kan være blevet henvist via Tusaannga, børne- og familiecentre, kommunale sagsbehandlere, sundhedsvæsenet og andre.

Resocialisering. Der udarbejdes handleplaner i samarbejde med relevante myndigheder, så der sikres tilstrækkelig opfølgning efter endt behandling, og eventuelle sociale risikofaktorer imødegås. Resocialisering kan foregå ved mediation mellem offer og krænker, netværksmøder, trepartsamtaler, familiesamtaler med videre.

Praktiskorienteret forskning. Centret skal bistå med indsamling af viden om effekten af indsatsen, som blandt andet skal bidrage til at give et billede af seksualforbrydelser i Grønland.

Som led i etableringen af behandlingscentret indgås der en samarbejdsaftale med Sexologisk Klinik, Psykiatrisk Center København, som skal bistå med uddannelse, supervision og rådgivning i opstartsfasen.

SAMARBEJDE FOR BØRN OG UNGE

Grønlandsk-dansk
tværgående arbejde

**Af Socialstyrelsen i samarbejde
med Departement for Børn, Unge
og Familier**

Kontakt Socialstyrelsen for mere information på iass@nanoq.gl

SAMARBEJDE I FOKUS

Samarbejdet i Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for børn og unge i Grønland går på tværs af alle fem grønlandske kommuner, Socialstyrelsen i Grønland og i Danmark, Styrelsen for Undervisning og Kvalitet i Danmark, Social- og Ældreministeriet, Justitsministeriet og Departementet for Børn, Unge og Familier.

I fællesskab tager vi ansvar for at udvikle og styrke indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland. For at opnå vores fælles mål og skabe en positiv forandring, kræves et godt samarbejde hele vejen igennem.

- Heidi Lindholm, Departementschef for Departement for Børn, Unge og Familier

Departementet for Børn, Unge og Familier og Socialstyrelsen har til opgave at understøtte samarbejdet med parterne i Danmark samt med kommunerne. Departementet og Socialstyrelsen afholder møder med hver kommune to gange årligt, og formøde med alle kommunerne samlet forud for de halvårslige chef- og styregruppemøder.

Derudover er det Socialstyrelsens opgave at holde det overordnede overblik, bistå relevante aktører i det tværgående arbejde, sikre fremdrift i initiativ 1-10 og 16, som varetages af Socialstyrelsen samt at afrapportere på driften heraf. Det er Departementet for Børn, Unge og Familier, som servicerer chef- og styre-gruppe, og følger op på beslutninger truffet på styregruppemøde. Styregruppen består af Departementschefen for departementet for Børn, Unge og Familier, departementschefen for Social- og Ældreministeriet, Afdelingschef fra Justitsministeriet samt kommunaldirektør fra Qeqqata Kommunia.

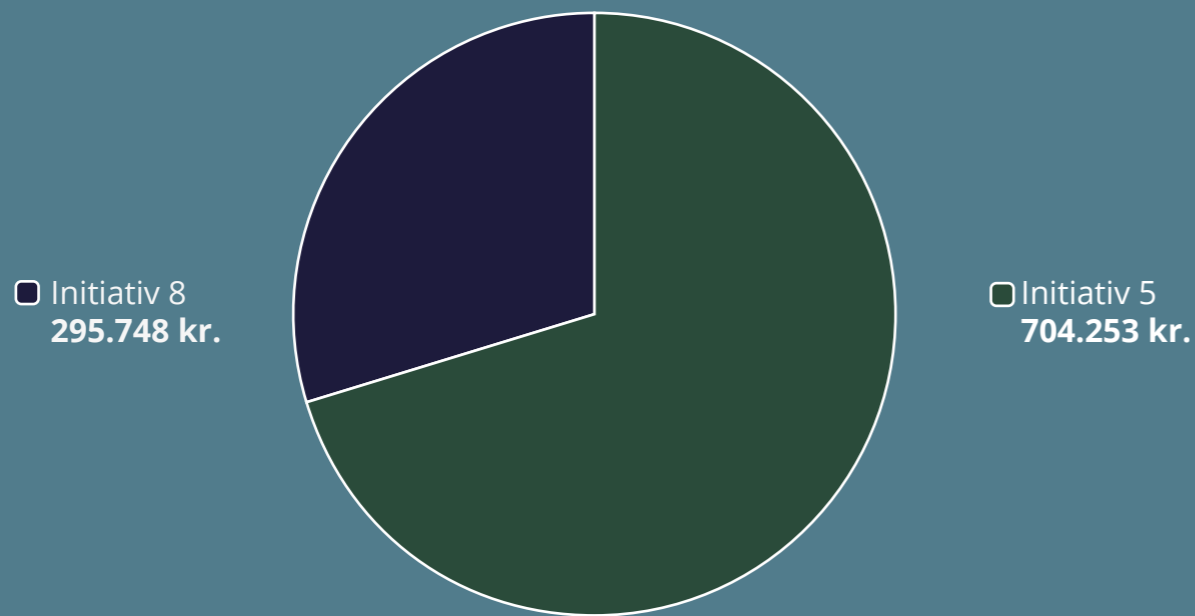

Socialstyrelsen driver 11 initiativer, som er forankret i det sociale børne- og ungeområde. Hvert initiativ består af en eller flere medarbejdere, som samarbejder med kommuner, daginstitutioner og Socialstyrelsen i Danmark. Et godt samarbejde er afgørende for den indsats, der ydes i alle kommunerne. Initiativgrupperne besøger og er i tæt dialog med alle samarbejdspartnere for at sikre, at indsatsen er tilpasset hver kommune, by og bygd. Formålet med det tætte samarbejde er at skabe projekter og driftsopgaver, som fortsat styrker børne- og ungeområdet efter 2023.

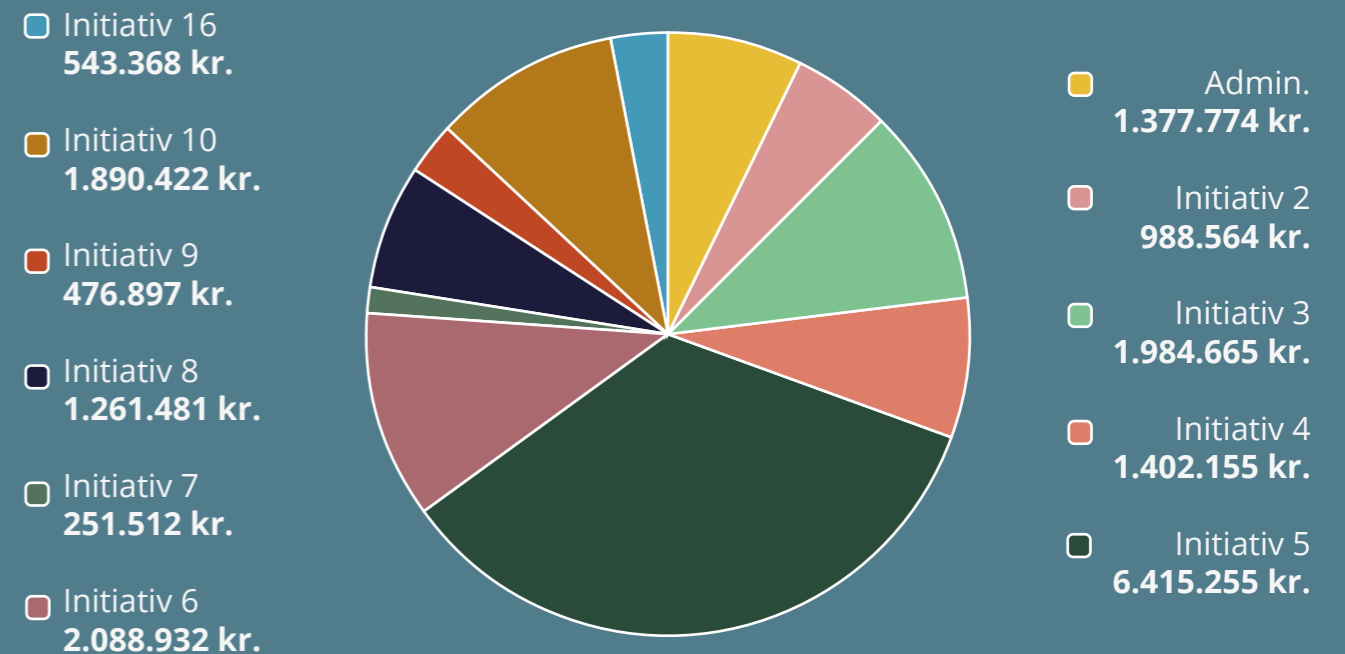
Vi har nu i snart to år samarbejdet med alle vores fem kommuner, vores departement og den danske socialstyrelse, om at imødekomme flere af de udfordringer vi har på børne- og ungeområdet i Grønland. Udfordringerne kan ikke løses af én instans alene og engagementet fra alle aktørerne er altafgørende. Initiativerne skal være bæredygtige i Grønland, og skal gøre en forskel på kort-, mellemlang- og lang sigt. De resultater, som vi ser indtil videre i de enkelte initiativer, er en vigtig drivkraft i vores arbejde med fortsat at styrke indsatsen for de udsatte børn og unge frem mod udgangen af 2023 og i fremtiden.

- udtaler Helene Broberg Berthelsen, Styrelseschef, Socialstyrelsen

2020

2021

Af de 80 millioner, som den danske regering har afsat til at styrke indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland, modtager Grønland 69,9 millioner. Resterende midler går til understøttelse af initiativerne fra den danske Socialstyrelse og Styrelsen for

Undervisning og Kvalitet (STUK) samt arbejdet i indikatorgruppen, som sikrer den statistiske opfølgning.

De følgende diagrammer viser fordelingen af midlerne fra Danmark, det vil sige de 69,9 mio. kr.. Fordelingen opgøres på hvert af initiativerne for hvert eneste år, de har eksisteret.

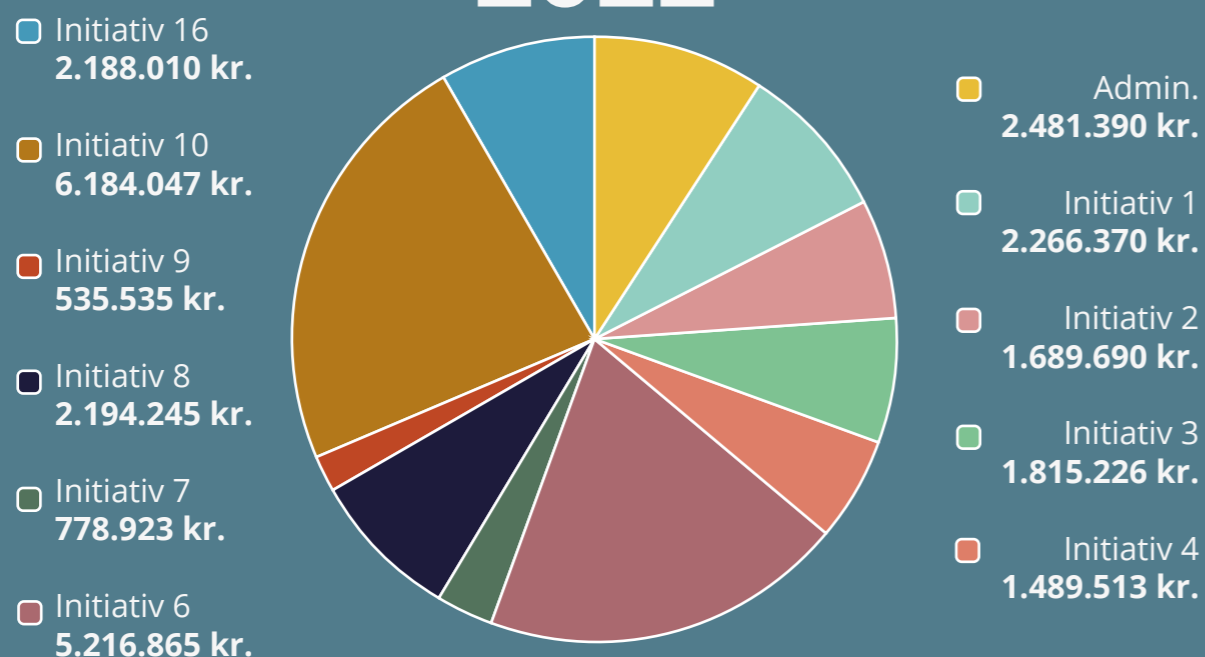
Administration

Administration dækker over tre tolke, projektkoordinatorer for samtlige initiativer og en sekretariatsfunktion i Departementet for Børn, Unge og Familier, og samarbejdet med Socialstyrelsen i Danmark til understøttelse af initiativerne.

Initiativerne

Den økonomiske fordeling på hvert af initiativerne understøtter løn til projektmedarbejdere på initiativerne samt tiltag og samarbejde med kommuner – herunder afholdelse af workshops, udvikling samt udgivelse af materiale.

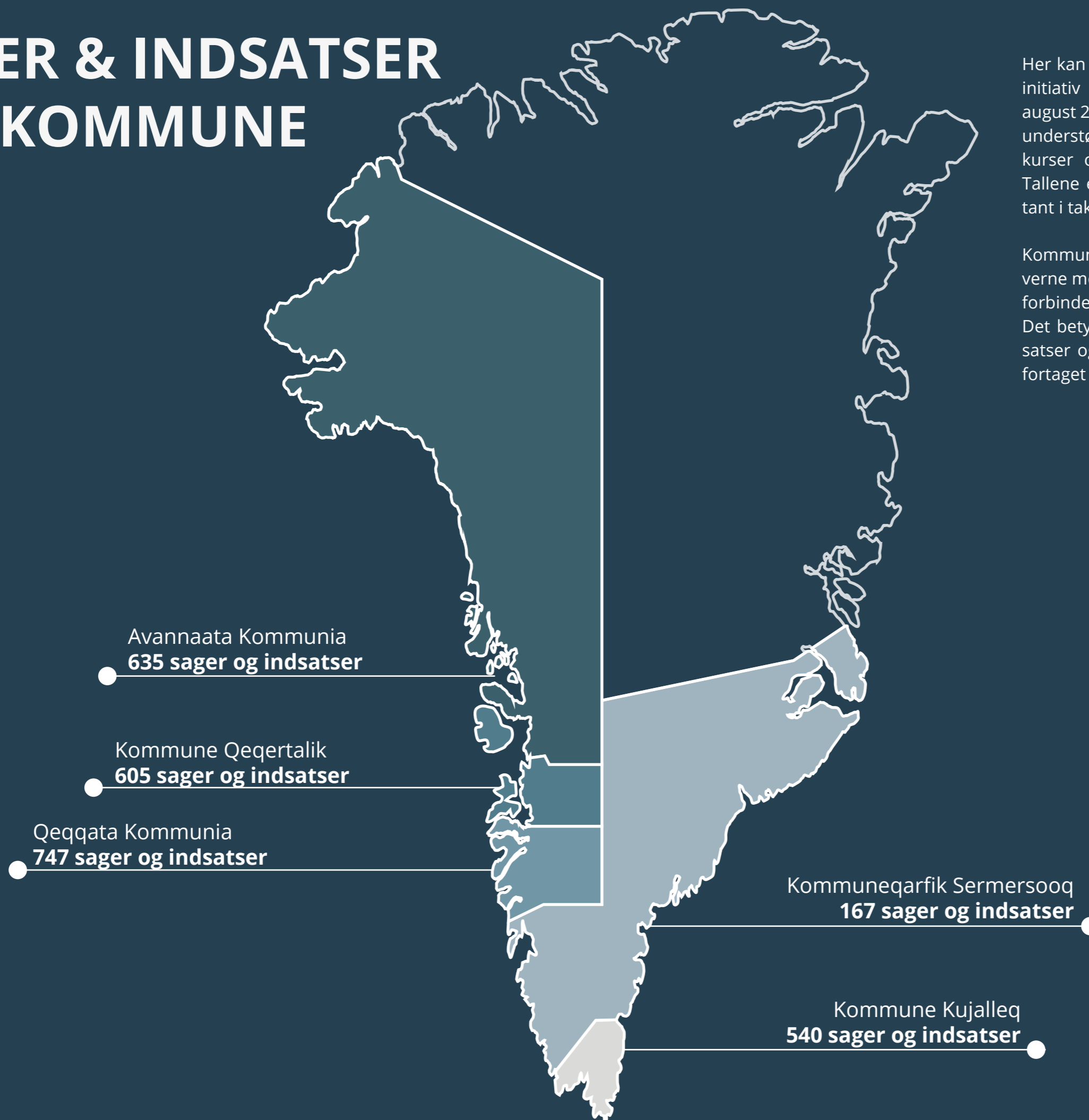
2022

2023

SAGER & INDSATSER PER KOMMUNE

Her kan du se antal sager og indsatser, som hvert initiativ har foretaget i kommuner til og med august 2022. Det er borgersager, opkvalificering og understøttelse af fagpersoner, som har deltaget på kurser og workshops samt sidemandsoplæring. Tallene er et øjebliksbillede og udvikler sig konstant i takt med initiativernes arbejde.

Kommuneqarfik Sermersooq har forinden initiativerne modtaget hjælp på børne- og ungeområdet i forbindelse med akutindsatsen i Tasiilaq i 2019. Det betyder, at kommunen derfor har færre indsatser og sager, da flere indsatser og sager er foretaget før initiativerne startede.

INITIATIV

Initiativ 1 skal styrke udsatte forældres egenskaber til at understøtte børns udvikling og drage omsorg. Det sker ved at udvide MANU tilbuddet, og oprette et tilbud med intensiv støtte til udsatte familier.

Initiativ 1 har afholdt MANU underviserkursus flere steder i landet.

“Selvom jeg har børn i forvejen, har jeg deltaget i MANU-undervisningen. Det har udviklet mig som person. Der gik det op for mig, at vi kan opdrage på en bedre måde. Dette har også betydet, at vi som forældrepar kan snakke mere sammen om tingene og derfor samarbejde mere.”

- udtaler en mor til 4 børn efter modtagelse af MANU-undervisninger.

Lokalt samarbejder fagfolk med MANU-teamet for at forankre fleksibel brug af MANU-materialet. Formålet er at favne familierne og øge deres interesse for at modtage undervisning.

I oktober 2022 afholdes der MANU instruktørkursus. På kurset får kursisterne teoretisk, praktisk og pædagogisk grundlag fra MANU-materialet, så de kan undervise forældre, fagfolk og kommende MANU-undervisere, med understøttelse fra MANU-teamet i Paarisa under Socialstyrelsen.

MANU

MANU-materialet “barnet 5-6 år”, som er et samlet koncept med forældrebog, børnehæfte, legekort, spil og animationsfilm, er sendt ud til kommunerne og brugen af materialet er påbegyndt.

Initiativ 1 fortsætter målrettet arbejdet med MANU med særligt fokus på udvikling af indsats til potentielle udsatte eller sårbare familier.

Initiativ 2 skal styrke det lokale, tværfaglige samarbejde mellem kommunale sagsbehandlere og det sundhedsfaglige personale.

“ Tidlig Indsats gruppen i Qeqertarsuaq har holdt møde via Teams med Paarisa. Det var meget godt at få sparring. Dette skal forstås på den måde, at det giver tryghed at kunne sparre med andre kollegaer i andre byer og have fælles forståelse. ”

- medarbejder i Tidlig Indsats Gruppen i Qeqertarsuaq.

Initiativ 2 arbejder målrettet på styrke det tværfaglige samarbejde i Tidlig Indsats Grupperne i alle byer og bygder i Grønland. Formålet er at sikre, at udsatte familier får den fornødne støtte, så deres børn får en sund start på livet med tryghed og omsorg.

“ Vi, der er ansat i Tidlig Indsats-gruppen i Ilulissat, har fået besøg af Paarisa. Vi har haft gavn af forslag til kommunikation, fælles forståelse og forskellige muligheder, der kan benyttes. ”

Initiativ 2 er, i samarbejde med Tidlig Indsats-Grupperne, også i gang med at udarbejde en beskrivelse af, hvad en landsdækkende rådgivningsfunktion skal indeholde.

Et landsdækkende seminar er afholdt i september 2022 for alle Tidlig Indsats grupper.

INITIATIV

Initiativ 3 skal bidrage med opkvalificering og kompetenceudvikling af dagtilbudspersonalet. Der er særligt fokus på tidlig opsporing og forebyggelse af omsorgssvigt.

Initiativ 3 har afholdt seminarer i 3 kommuner i foråret 2022.

“

Først vil jeg på Kommune Qeqertalik's vegne takke for den kompetenceudvikling, I har bidraget med omkring børneinstitutioner i byer og bygder og som er særdeles anvendelig. [...]

Som fagkoordinator i Kommune Qeqertalik fik jeg en del ud af deltagelsen ved kurset i Aasiaat. Jeg har fået samarbejdspartnere til at komme videre med at kunne realisere mål, og fået større viden om, hvilke redskaber man kan benytte.

”

Dette er en fælles udmelding fra børneinstitutioner i Kommune Qeqertalik.

- Maren A. Clasen, fagkoordinator for Dagtilbud.

Kufferten

Samarbejdet med Initiativ 3 har belyst for kommunerne, hvor vigtig tidlig opsporing er. Det er eksempelvis at forebygge og handle tidligt efter barnets behov. Initiativ 3 har specielt introduceret fagpersoner for "kufferten", som indeholder værktøjer til tidlig opsporing.

Kommunerne har reageret positivt på kuffertens indhold, fordi det er nemt at bruge i hverdagen. Materialet i "kufferten" bliver tilpasset den enkelte kommune og deltagere. Kufferten har særligt fokus på opkvalificering af tidlig opsporing tilpasset dagtilbudspersonalet i kommunerne.

"Kufferten" er præsenteret for dagtilbudspersonale, dagtilbudsledere, souschefer, afdelingsledere samt pædagogiske konsulenter i kommunerne.

Kommune Kujalleq blev i marts 2022 den første kommune, der blev introduceret til "kufferten" - sidenhen Qeqqata Kommunia i april 2022 og Kommune Qeqertalik i maj 2022. I efteråret 2022 bliver Avannaata Kommunia og derefter Kommuneqarfik Sermersooq introduceret til værktøjerne.

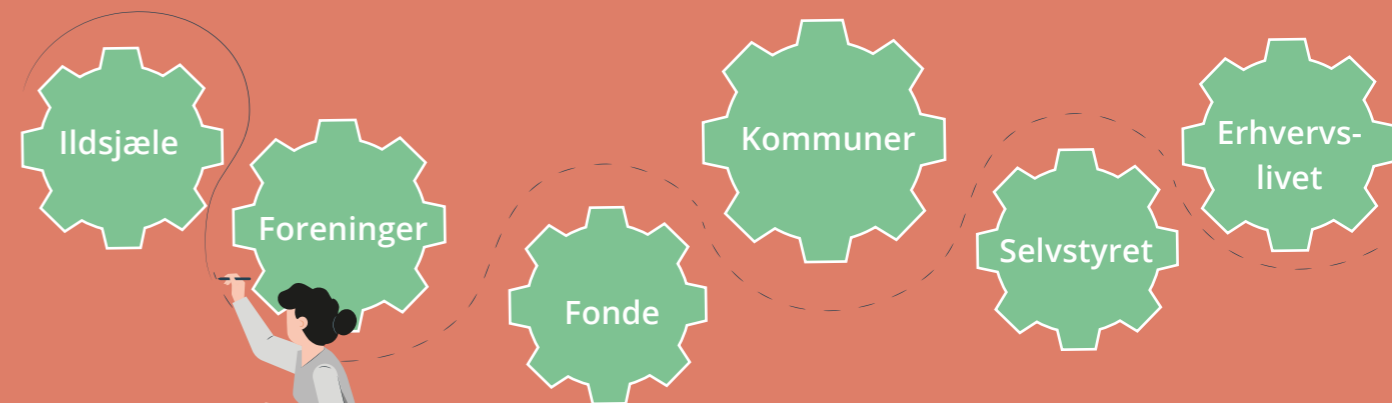
Initiativ 4 skal bidrage til bedre rammer for det frivillige sociale arbejde. Hensigten er, at organisationer kan samarbejde på tværs og med grønlandske myndigheder for at skabe fælles løsninger på børne- og ungeområdet.

At gøre noget for andre er en stor del af den grønlandske kultur. Initiativet fokuserer på organiseret frivillighed, som skaber fællesskab og bidrager til sociale løsninger.

Initiativ 4 har været i dialog med 213 aktører på tværs af landet.

Det er rigtig godt for os at høre, hvordan man arbejder med frivillighed andre steder i landet. Vi har nu hørt om, at nogle kommuner har en frivillighedspolitik, og det vil vi også arbejde for i vores kommune. Det har været rigtig godt at mødes på tværs og få inspiration.

- sagt på seminaret af kommunal chef på socialområdet.

Samarbejdet mellem ovenstående er med til at skabe dialog mellem civilsamfundet og det offentlige. Dialogen sætter fokus på frivilliges fortællinger og udfordringer samt lokale ressourcer og behov. Et tæt samarbejde med civilorganisationer har desuden resulteret i etableringen af en ekspertgruppe, som bidrager til det videre arbejde.

Initiativ 4 har også afholdt seminar- og netværksdage for frivillige civilsamsfundsorganisationer, alle landets kommuner, Selvstyret, Naalakkersuisut, erhvervslivet, fonde, sundheds- og uddannelsesinstitutioner m.fl. Formålet var at undersøge hvordan man i fællesskab kan styrke rammerne for frivilligt socialt arbejde på børneområdet – på tværs af aktører. Dette resulterede i en række anbefalinger, som er bærende for at lykkes med at styrke frivilligheden i landet. Anbefalingerne bruges til at gå i dialog med aktører om deres rolle for at fremme frivilliges vilkår og muligheder.

Desuden afholdes der løbende netværksmøder for frivillige, for at styrke samarbejde og erfaringsdeling på tværs. Der er udrullet en kampagne på KNR om de gode historier, for at skabe mere opmærksomhed og anerkendelse omkring de frivillige ildsjæle og indsatser. I forlængelse heraf er der udviklet en IT-plattform; www.paarisa.gl/frivillighed - hvor borgere kan melde sig som frivillige, hvor organisationer kan søge midler, og hvor fagpersoner kan komme i dialog med relevante aktører indenfor frivilligområdet.

Det er rart for os at høre om, hvordan man kan arbejde med frivillighed. Vi føler os ofte meget isoleret fra andre byer og bygder, så vi mangler noget inspiration for at få det til at fungere. Derfor er det vigtigt for os at tale med jer (ref. koordinerinsenheden) og læse mere på hjemmesiden, så vi kan udvikle os her.

- udtaler Bychef under sparringsmøde.

Det er meget givende at mødes med jer, så vi kan få en status vedrørende frivillighed. Desuden er jeg meget imponeret over hjemmesiden (ref. www.paarisa.gl/frivillighed), hvor der virkelig er meget gavnlig information at hente.

- udtaler en repræsentant fra en fond.

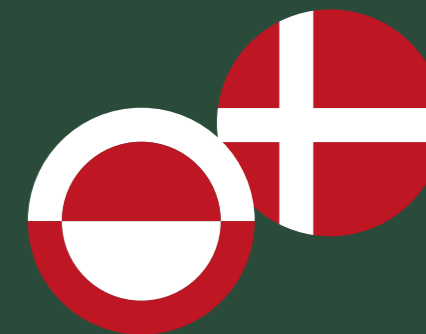

Initiativ 5 skal nedbringe antallet af ubehandlede børne- og ungesager i kommunerne. Der ydes bistand fra danske kommuner, som udlåner sagsbehandlere og familiebehandlere til grønlandske kommuner.

Initiativ 5 har haft 19 sagsbehandlere fra Danmark og 16 familiebehandlere til 8 byer i 3 kommuner. Derudover er der distancesupport fra eksperter i en kommune.

På baggrund af akutindsatsen i 2019 og erfaringerne herfra igangsatte Initiativ 5 samarbejdsaftaler med danske kommuner, som i perioder på ca. 4 måneder i 2020 og 2021 stillede sags- og familiebehandlere til rådighed i flere kommuner. Samarbejdsaftaler med fagpersoner fra Grønland er igangsat.

“ *Det har været en god hjælp for sagsbehandlerne særligt de ufaglærte.* ”

- siger Aviâja Madsen, Direktør for Forvaltningen for Familie, ved det afsluttende møde om sagsbehandlingshjælpen i Avannaata Kommunia.

Fagpersonerne fra Danmark arbejdede med sags- eller familiebehandling, samt sidemandsoplæring ud fra den enkelte bys behov. Positiv feedback ledte i første omgang til en beslutning om at gentage samarbejdet med de danske kommuner på sagsbehandlingsområdet. Indsatsen er overgået til drift i kommunerne med midler fra Selvstyret.

Socialstyrelsen har været i de byer, som initiativ 5 omfattede, forinden de danske socialrådgivere ankom. Her har Initiativ 5 understøttet kommunen med udarbejdelse af sagslister på alle børne- og ungesager. Socialstyrelsen har i opstarten afholdt kursus i Lov om Støtte til Børn for både fast ansatte sagsbehandlere og midlertidige udlånte danske socialrådgivere i kommunerne.

Formålet med samarbejdsaftaler og støtte til kommunerne er at nedbringe omfanget af ubehandlede børne- og ungesager samt mindske antallet af sagsbunker på børneområdet.

Initiativ 6 skal implementere fælles sagsbehandlingsprocedurer i alle fem kommuner. Initiativet skal også give sagsbehandlere og ledere flere socialfaglige værktøjer, som de kan bruge i deres arbejde. Socialstyrelsen vil derudover hjælpe med implementering af et nyt fælles IT-system til sagsbehandling.

3 kommuner har taget den børnefaglige applikation i brug fra september 2022. Der har været undervisning i de 3 kommuner og sidemandsoplæring i 10 byer.

100%

af sagsbehandlere i Qeqqata Kommunia synes, at Get Organized i høj grad understøtter deres faglighed.

Systemet er tilpasset med en børnefaglig applikation. Den tilpassede applikation er udviklet i et samarbejde mellem kommuner, Fælles Offentlig IT, Socialstyrelsen og Departementet for Børn, Unge og Familier. Initiativ 6 har i 2022 fokus på at indføre IT-systemet Get Organized på børne- og ungeområdet i alle 5 kommuner.

Qeqqata Kommunia tog den nye applikation til børne- og ungeområdet i brug i marts 2022 som de første.

78%

synes i høj grad godt om Get Organized efter undervisning og oplæring i systemet. Resten synes i nogen grad godt om IT-systemet.

88%

mener, at Get Organized i høj grad holder et samlet overblik over alle børne- og ungesager, som sagsbehandleren har ansvar for.

Qeqqata Kommunia bekræfter sagsbehandlernes tilfredshed med Get Organized. Også vejledningsmateriale styrker, understøtter og forbedrer kvaliteten af sagsbehandling på børne- og ungeområdet.

Samarbejdet mellem kommunerne og Socialstyrelsen fortsætter i resten af 2022. Avannaata Kommunia og Kommune Kujalleq starter samme forløb op, som Qeqqata Kommunia og Kommune Qeqertalik. Avannaata Kommunia er igang med forløbet i september 2022. Kommuneqarfik Sermersooq benytter allerede Get Organized. De får et supplerende forløb for at indføre den børnefaglige applikation.

I 2023 fortsætter samarbejdet mellem Socialstyrelsen og kommunerne omkring opfølgende og afsluttende sidemandsoplæring i Get Organized samt foretager kurser til håndtering af sager om seksuelle overgreb.

Initiativ 7 skal give et overblik over eksisterende opkvalificeringstilbud på det sociale børne- og ungeområde. Der skal etableres en kursusportal, hvor kommunerne kan booke Socialstyrelsens kurser, og udbuddet af kurser skal tilpasses kommunernes behov.

Initiativ 7 har i første halvår af 2022 i samtale med kommunerne sat fokus på deres brug af, og behov for, kompetenceudviklingstilbud til medarbejdere på børne- og ungeområdet. Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse med i alt 155 besvarelser samt interviews med 23 medarbejdere og ledere - heraf:

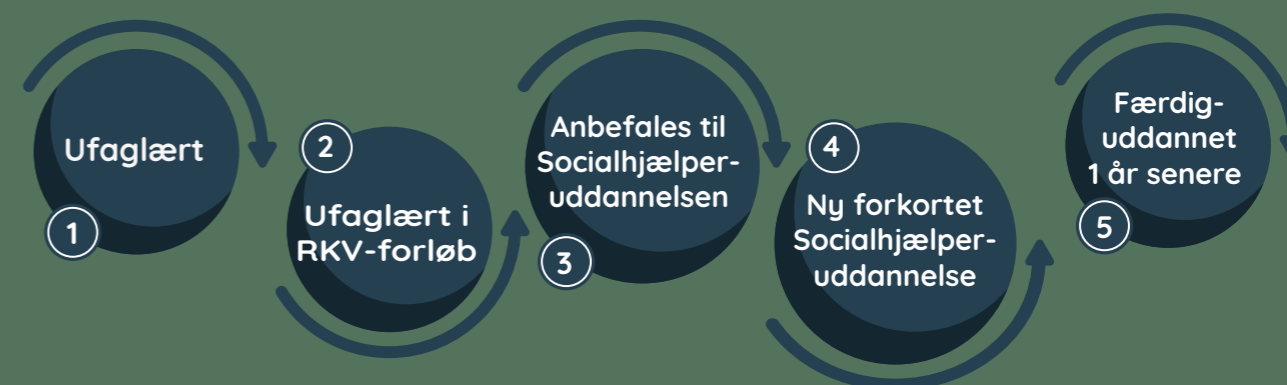
- 11** forstandere, ledere og medarbejdere fra døgn- og handicapinstitutioner
- 8** ledere fra familiecentre/-huse
- 4** chefer fra kommunale socialforvaltninger

Initiativ 7 har lavet en aktivitetskalender til kommunerne, hvor det fremgår hvilke kurser der afholdes hvor, hvornår og for hvem, som ligger på Socialstyrelsens hjemmeside.

I 2021 igangsatte og finansierede Initiativ 7 to realkompetencevurderingsforløb (RKV-forløb) for ufaglærte, som er ansat på døgninstitutioner for udsatte børn og unge. Dette er et led i indsatsen for at nedbringe antallet af ufaglærte, ved at der gives bevis på faglige kompetencer og anbefalinger til fremtidige uddannelsesmuligheder.

Initiativ 7 har igangsat et pilotprojekt med en forkortet 1-årig Socialhjelperuddannelse på PI/SPS for ufaglærte ansatte, der har gennemført et RKV-forløb. Dette er sket i tæt samarbejde med Departementet for Sociale anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender og Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke.

Det har været vigtigt at skabe fleksible modulopbyggede uddannelsestilbud, der tager højde for, at kommunerne, dag- og døgninstitutionerne kan tilbyde deres medarbejdere uddannelse uden at skulle undvære deres arbejdskraft i længere perioder. Det er meget glædeligt, at det tværfaglige samarbejde om RKV-forløb og uddannelse har sikret ufaglærte ansatte på det socialpædagogiske område mulighed for Socialhjelperuddannelsen. På denne måde kan kommuner, dag- og døgninstitutioner bedre fastholde personale og løfte medarbejdernes faglige kvalifikationer og mulighed for videreuddannelse.

- udtaler uddannelseskonsulent Lilian Helberg fra Departementet for Uddannelse.

INITIATIV

Initiativ 8 skal sikre, at børn har et sted at være om aftenen og natten, når der har været lønudbetaling. Værestedernes tilbud og åbningstider er udvidet i hver kommune.

Anvendelserne på værestederne kan være meget forskellige. I Tasiilaq, Nanortalik og Aasiaat er der gode erfaringer, hvor socialvagterne har bragt og introduceret børn og unge til værestederne. I 1. halvår af 2022 blev værestederne i Ilulissat og Sisimiut dog ikke besøgt. I hver kommune er der anvendt eksisterende væresteder og åbningstiderne er udvidet efter behov.

For at optimere anvendelsen af værestederne i de 5 respektive kommuner, er det i august 2022 besluttet af styregruppen, at de regler som er fremsat i den oprindelige samarbejdsaftale samt tillæg til samarbejdsaftalen ophæves frem til midt november 2022. Således kan kommunerne i den periode søge om penge til drift af ét børneværested per kommune, men selv tilrettelægge hvordan værestedet bedst drives lokalt i hver enkelte kommune. Kommunerne skal i ansøgningen beskrive hvad pengene skal bruges til, og efterfølgende afrapportere brugen af midlerne.

Desuden har Initiativ 8 arbejdet på at udbrede kendskabet til og formålet med værestederne til børn og unge med plakater og online information.

Initiativ 9 skal styrke kvaliteten af de 16 familiecentre fra hele landet og deres arbejde ved at udarbejde fælles faglig profil for alle familiecentre.

Familiecentrenes behandlingstilbud skal målrettes, og medarbejderne skal have adgang til kompetenceudvikling.

Initiativ 9 har efter planen gennemført 2 workshops med 4 temaer – visitering, organisering, afgrænsning af kerneopgaven og afdækning af kompetencebehov – for familiecentrene. I dialogen med familiecentrene blev der lagt stort fokus på familiecentrenes behov, udfordringer, viden, idéer og ressourcer.

54 deltagere

på workshop 1

51 deltagere

på workshop 2

Socialstyrelsens Familiecenter-workshops har stor indflydelse på udviklingen af Familiecenteret i Sisimiut. De to første workshops har bidraget til et størretværkommunalt samarbejde, hvor vi er blevet inspireret af hinanden og haft rum til at drøfte diverse udfordringer og ressourcer. Initiativet har indtil videre været – og er fortsat – værdiskabende, især fordi vi får muligheden for at kunne spejle os i hinanden. Det gør en forskel, da det faciliterer skabelsen af en fællesfaglig profil. Med den fællesfaglige profil kan vi bestræbe os på at sikre, at borgere får den rette hjælp uanset, hvor de bor i Grønland. Derudover er den med til at beskytte Familiecenteret og dets medarbejdere, da indsatsen styrker skabelsen af retningslinjer og formål på området. Derfor ser vi frem til det videre samarbejde – både med Socialstyrelsen og med Familiecentrene fra de andre kommuner.

- udtaler Mathilde Worsøe-Petersen, Leder i Familiecenteret Sisimiut, Qeqqata Kommunia.

De 16 familiecentre involveres og er medskabere af et ledernetværk, beskrivelse af kerneopgaver og deres faglige profil og videreudvikling. Initiativ 9 har også været med til at opbygge en tværkommunal arbejdsgruppe med ledere og fagpersoner fra familiecentrene, som sikrer den fælles faglige profil og sparring på tværs af kommuner og familiecentre.

Der er også et tæt samarbejde med kommunernes myndighedsafdelinger for at sikre styrket kvalitet og at medarbejderne får tid til at yde god service til familierne. Målet er, at der skabes samarbejde om og med familierne, ved fokus på både forebyggende, opøgende og behandlende indsatser.

Øvrige interessenter med tilknytning til børne- og familieområdet, herunder Majoriaq, Allorfik, sundhedssystemet, politiet og uddannelsessystemet inddrages på sigt i samarbejdet for at styrke familiecentrene i at leve op til Naalakkersuisuts nationale handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn frem mod 2030.

Initiativ 10 skal styrke behandlingstilbud til børn og unge, som er ofre for seksuelle overgreb. Det sker ved udvidelse af Socialstyrelsens rejsehold. Initiativet skal også undersøge muligheden for at rekruttere og fastholde flere psykologer i Grønland.

Hvor er det godt, at der gives tid til 1-dags kurser, hvor medarbejdere i forbindelse med jeres rejser bliver klædt bedre på.

I 2022 startede børnerejseholdet en indsats i Sisimiut, Upernavik og Nanortalik, hvor der aktuelt er afholdt 41 opstartsmøder, udredningssamtaler og/eller behandlings- samtaler fordelt på alle 3 byer. Tilsvarende er forældre, plejeforældre og/eller døgn-institutionspersonale blevet tilbudt rådgivende eller støttende samtaler.

Der er afholdt 7 kursusdage fordelt på de 3 byer siden foråret, hvor deltagerantallet har været mellem 16 og 89 fagpersoner. Der evalueres efter hver kursusdag for at tilpasse materialerne til den igangværendes bys behov og ønsker. Daginstitutioner, skolepersonale, kommunen og fagpersoner på socialområdet, der arbejder med børn og unge, har udtalt sig om kurset:

Vi har fået konkrete redskaber og spørgsmål, som kan anvendes i en krisesituation. Vi har fået aflivet nogle myter, som er relevant viden i mødet med barnet plus at kunne foretage samtalen med tryghed.

Det er dejligt, at I formår at formidle svære emner på en rolig og håndgribelig måde.

Børnerejseholdet benytter tests, som er tilpasset den grønlandske kultur og dialekter. Disse understøtter behandling af PTSD og traumer. Den ene test er en tegneserie, der måler PTSD hos børn. Den anden test med historiefortællinger kombineret med at børnene bygger med Lego - testen måler traumer hos børn. Begge tests er skabt i samarbejde med Syddansk Universitet (SDU).

I familiecenteret i Kommune Kujalleq i 2019 blev 25 fagpersoner, bestående af psykologer og fagpersoner på børne- og ungeområdet, undervist i begge tests.

Samarbejdet mellem Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd (VIVE) og SDU hjælper børnerejseholdet med at indsamle data i Grønland, så det bliver muligt at få grønlandske normtal og effektmåling af indsatsen.

Initiativ 10 arbejder ligeledes på at kunne tilbyde kursus til alle psykologer i Grønland med forventet gennemførelse i 2023.

Børnerejseholdets aktivitet 2021

“

Vi har været og er (!) utrolig glade for det arbejde, de [Børnerejseholdet] laver for og med byens børn og unge. Med stor professionisme og indlevelse har de formået at skabe både tillid og bæredygtige terapeutiske relationer til de af byens yngre borgere, som er deres ansvarssområde at tage sig af

- anonym udtalelse, Tasiilaq

”

38

Supervisionsforløb

66

Faglige sparringsmøder

102

deltagere i alt i Tasiilaq

30 timer

I Nuuk har undervisningen dækket 7 emner. Her har fokus været på bekymringstegn i forbindelse med seksualiserende adfærd og barnets udvikling efter seksuelle overgreb, selvskadende adfærd, behandlingsmetoder til børn og unge og meget mere.

Desuden har Kommuneqarfik Sermersooq modtaget supervision og sparring til forskellige instanser i Nuuk.

57 timer

I Qasigiannuit har undervisningen dækket 12 emner - eksempelvis barnets sunde seksuelle udvikling, digitale seksuelle krænkelser, selvmordsrisikovurdering, samtaleteknik, krisesamtaleteknik og meget mere.

Desuden har der været supervisionssamtaler med familiecenteret, socialforvaltningen, folkeskolen, daginstitution og efterskole.

Og Initiativ 10 har afholdt oplæg for 40 skoleelever fra 7. til 10. klasse, samt oplæg for 18 skolelærere, 1 skolesocialrådgiver og skoleinspektøren.

Den første indsats for Børnerejseholdet blev påbegyndt 3 uger efter, psykologerne blev samlet - den 1. marts 2021.

40 børn

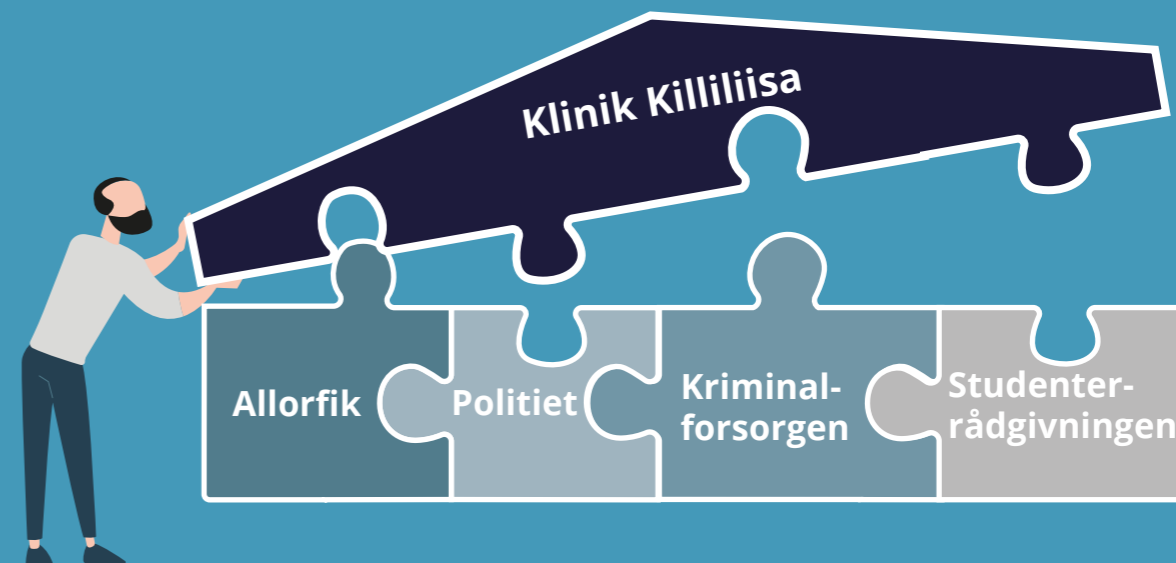
er i 2021 og foråret 2022 blevet udredt og har fået behandlingsforløb.

Sideløbende med traumebehandlingssamtalerne har der været samtaleforløb med forældre, plejeforældre og/eller døgninstitutionspersonale, hvor samtalerne har været af forældrerådgivende eller støttende karakter.

Initiativ 16 etablerer et behandlingscenter kaldet Klinik Killiliisa til voksne med seksuel krænkende adfærd mod børn og unge. Formålet er at stoppe og forebygge fremtidige seksuelle overgreb begået mod børn og unge.

Klinik Killiliisa beretter, at klinikken har modtaget flere henvendelser end forventet siden åbningen i Grønland.

16

Samarbejdet mellem Allorfik, politiet, Kriminalforsorgen, Studenterrådgivningen og Klinik Killiliisa har særlig sat fokus på, hvad ansatte kan gøre, når de opdager en borger, der potentielt kunne være en klient.

“ *For mig betyder oplægget meget. Jeg kan nu videregive de informationer jeg har fået, og oplyse, at der er hjælp at hente.* ”

- Margrethe O. Jensen, leder i boenheden Najugaqatigiiffiit Aasiaat

Klinik Killiliisa fik sit behandlingshus i december 2021 og modtog allerede i januar 2022 de første klienter. Behandlingshuset havde sin officielle åbning i april 2022 og har sidenhen modtaget væsentlig flere henvendelser end forventet. Det gælder både frivillige henvendelser og henvendelser fra såvel borgere, kommuner og offentlige institutioner, såsom Kriminalforsorgen og Anstalten. Der er tilknyttet én psykolog og én psykoterapeut, og der søges efter endnu en behandler.

Fra den 1. juli blev en gratis telefonlinje åbnet, hvor borgere og fagpersoner kan ringe, hvis de har spørgsmål eller vil have hjælp. Åbningstiderne er hver torsdag kl. 12-14. Klinik Killiliisa ser frem til et fortsat godt samarbejde med alle kommunerne.

“ *Hver tredje af dem, der krænker, blev selv krænket som barn. Dem har vi et ansvar for. Vi har et ansvar for at hjælpe dem, der ikke selv blev hjulpet som børn. Man vælger ikke selv sin opvækst, eller hvad man bliver udsat for.* ”

- siger Naalakkersuisoq for Børn, Unge og Familier Mimi Karlsen.

**Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats
for udsatte børn og unge i Grønland**

Status på målopfølgning og implementering

Statusrapport forår 2022

Indhold

1	Indledning	3
2	Data og metode	4
3	Kriterier knyttet til implementering af initiativer	5
3.1	Udviklingen i antal underretninger	5
3.2	Ubehandlede sager for udsatte børn og unge i kommunernes forvaltninger	7
3.3	Adgang til behandling for børn og unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser	14
4	Opfølgning på indikatorer for trivsel blandt udsatte børn og unge	15
4.1	Anmeldelser om vold, husspektakler og seksuelle overgreb/krænkelser mod barnet	15
4.2	Udviklingen i antal anbringelser	16
4.3	Selv mord blandt børn og unge	18
5	Sammenfatning	19
6	Referencer	20

1 Indledning

Denne målopfølgning har til formål at følge initiativerne og den samlede indsats i det grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland.

Naalakkersuisut og den danske regering blev i oktober 2019 enige om at styrke samarbejdet om indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland. Formålet med samarbejdet er at udarbejde og implementere langsigtede forslag, der kan styrke indsatsen for de udsatte børn og unge, herunder bekæmpe seksuelle krænkelser og forebygge omsorgssvigt.

Arbejdsgruppen bag det samlede initiativ har i 2020 givet 16 anbefalinger, som tilsammen skal bidrage til en større trivsel og en sundere udvikling for udsatte børn og unge i Grønland samt sikre, at barnets tarv altid sættes først. Anbefalingerne udmøntes i 16 igangsatte initiativer.

Der følges løbende og systematisk op på tre kriterier knyttet til implementeringen af de 16 initiativer samt på tre indikatorer for trivsel blandt udsatte børn og unge:

Kriterier knyttet til implementeringen af de 16 initiativer:

- Udvikling i antal underretninger
- Ubehandlede sager for udsatte børn og unge i kommunernes forvaltninger
- Adgang til behandling for børn og unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser

Indikatorer for trivsel blandt udsatte børn og unge:

- Anmeldelser om vold, husspektakler og seksuelle overgreb/krænkelser mod barnet
- Udviklingen i antal anbringelser
- Selvmordsraten blandt børn og unge

Resultaterne af målopfølgningen formidles to gange årligt i perioden 2021 til 2023.

Formålet med målopfølgningen er på politisk-strategisk niveau løbende at kunne følge det tværgående arbejde med en styrket indsats samt betydningen heraf for de udsatte børn og unge samt deres familier.

Dette er tredje status på de seks kriterier og indikatorer i rapporten for 1. halvår 2022. Rapporten er udarbejdet i samarbejde mellem Departementet for Børn, Unge og Familier, Grønland, Socialstyrelsen, Grønland og Socialstyrelsen, Danmark.

2 Data og metode

Afreporteringen følger op på indikatorer knyttet til implementeringen af udvalgte initiativer og den samlede indsats, jf. ovenstående kriterier og indikatorer. Et andet væsentligt formål med målopfølgningen er at styrke grundlaget og mulighederne for at indsamle data for forhold, der vedrører udsatte børn og unge i Grønland, herunder fx underretninger, for at kunne følge udviklingen på centrale kriterier og indikatorer.

Målopfølgningen kan ikke sige noget direkte om effekten af initiativerne, og de indsatser der igangsættes herunder, da en eventuel udvikling i tallene også kan skyldes et øget fokus på data og/eller øvrige forhold, som ligger uden for de enkelte initiativer. Ligeledes foretages målopfølgningen sideløbende med initiativerne, som skal styrke forholdene for udsatte børn og unge i Grønland, og som eventuelt først vil kunne afspejles i tallene på langt sigt efter projektperioden.

De væsentligste forbehold vedrørende kilder og opgørelsesmetoder er beskrevet i boks 1 og boks 2.

Boks 1: Kilder og opgørelse af data

Kilderne til målopfølgningen omfatter såvel data fra kommunerne, Grønlands Statistiks databank og andre relevante undersøgelser og analyser vedrørende udsatte børn og unge i Grønland. Opgørelserne baseres på de senest tilgængelige tal og kan derfor være forsinkede i forhold til perioden for afreporteringen. Hvor muligt opgøres tallene halvårligt. For at etablere et udgangspunkt, som ligger inden igangsættelse af initiativerne, er der også blevet indsamlet data vedrørende fx underretninger i kommunerne i årene forud for initiativernes opstart.

Tallene opgøres som udgangspunkt på landsplan, alternativt på kommuneniveau hvis der ikke er tilgængelige tal for samtlige kommuner. Tallene rapporteres ikke særskilt for byer eller bygder for at sikre de udsatte børn og unges anonymitet. Desuden vises tallene separat for aldersgrupperne 0-17 år og 18-23 år hvor muligt og relevant.

Boks 2: Forbehold for validiteten af data

Der er usikkerhed mht. validiteten af de indsamlede data fra kommunerne, da data herfra ikke stammer fra en central databank. Da data er indsamlet manuelt, kan der være forskel på, hvordan man opgør de enkelte sager på tværs af kommunerne. Data vedrørende underretninger stammer derfor fra indberetninger, som er kommet til kommunerne pr. brev, pr. mail, eller på anden vis fra fx skoler, institutioner, andre fagpersoner, borgere, etc. Data vedrørende børnesager stammer fra sagsbehandlerens sagslister i kommunerne. Det er usikkert, om antallet af børnesager udelukkende er igangværende sager, eller om data også indeholder sager, der burde være afsluttet og dermed ikke figurere på sagslisten. Det er også usikkert, hvorvidt data, hvor ikke andet er angivet, udelukkende omhandler sociale sager eller om handicapsager også er inkluderet.

Derfor skal der tages forbehold i forhold til at tolke på en eventuel udvikling i tallene baseret på data fra kommunerne. Datakvaliteten fra kommunerne forventes forbedret på langt sigt ved implementering af et ESDH-system, som pågår sideløbende med projektperioden. Usikkerheder vedrørende kilderne er yderligere uddybet under de enkelte kriterier og indikatorer.

3 Kriterier knyttet til implementering af initiativer

I det følgende præsenteres opfølgningen på kriterier relateret til implementeringen af udvalgte initiativer, der skal styrke indsatsen på området for udsatte børn og unge i Grønland.

3.1 Udviklingen i antal underretninger

Kriteriet knytter sig til anbefaling 1-3 om tidlig indsats og forebyggelse samt anbefaling 5 og 6 vedrørende hhv. nedbringelse af ubehandlede børne- og ungesager og understøttelse af den kommunale sagsbehandling.

Opgørelse: Udviklingen i antal underretninger opgøres som antal underretninger i alt, antal børn med en underretning og andel børn med en underretning ud af det samlede antal børn i alderen 0-17 år.

Der er usikkerhed mht. validiteten af de indsamlede data vedrørende underretninger, da der ikke er et centralt system, som kommunerne kan bruge til indrapportering. Dette afventer etablering af et ESDH-system. Data vedrørende underretninger stammer derfor fra indberetninger, som er kommet til kommunerne pr. brev, pr. mail, eller på anden vis fra fx skoler, institutioner, andre fagpersoner, borgere, etc.

For denne afrapportering er der modtaget antal underretninger for 2021 for alle fem kommuner:

3.1.1 Underretninger på børn og unge i Kommune Kujalleq

I 2021 har der været 827 underretninger på børn og unge i alderen 0-17 år i Kommune Kujalleq jf. Tabel 3.1.1. Det er en stigning på 107 pct. i forhold til 2020. Ifølge kommunen kan en del af stigningen skyldes en forbedring af registreringspraksis ved underretninger. Det kan dog ikke konkluderes hvorvidt stigningen i antallet af underretninger skyldes bedret registreringspraksis, en reel stigning i antallet af underretninger eller en kombination af disse. Stigningen i antallet af underretninger giver også udslag i en stigning i antallet af børn og unge, der er blevet underrettet om. Det er således 25 pct. af alle børn og unge i kommunen i alderen 0-17 år, der er blevet underrettet om i løbet af 2021.

Tabel 3.1.1 Underretninger i Kommune Kujalleq, 2019 - 2021

	2019	2020	2021
Underretninger i alt	343	399	827
Antal børn og unge med underretning	224	233	380
Antal nye børn og unge med underretning	56	75	125
Antal børn og unge i kommunen	1.503	1.517	1.504
Andel børn og unge med underretning	15 pct.	15 pct.	25 pct.

Anm.: Antal børn i alderen 0-17 år i kommunen opgjort pr 1. juli

Kilde: Egne beregninger baseret på data på underretninger fra Kommune Kujalleq og befolkningstal fra Grønlands Statistik

3.1.2 Underretninger på børn og unge i Kommuneqarfik Sermersooq

I 2021 har der været 2.513 underretninger på børn og unge i alderen 0-17 år i Kommuneqarfik Sermersooq jf. Tabel 3.1.2, hvilket er en stigning på 22 pct. i forhold til 2020. Stigningen i antallet af underretninger skyldes, at der i 2020 er indberettet færre underretninger end i året inden og efter. Antallet af underretninger i 2021

ligger derfor på niveau med antallet af underretninger i 2019. Blandt alle børn og unge i kommunen i alderen 0-17 år det er min. 15 pct., som der har været en underretning på i 2021¹.

Tabel 3.1.2 Underretninger i Kommuneqarfik Sermersooq, 2019 – 2021

	2019	2020	2021
Underretninger i alt	2.656	2.065	2513
Antal børn og unge med underretning	1.087	1.001	852*
Antal nye børn og unge med underretning			321*
Antal børn og unge i kommunen	5.598	5.569	5.668
Andel børn og unge med underretning	19 pct.	18 pct.	15 pct.*

Anm.: Antal børn i alderen 0-17 år i kommunen opgjort pr 1. juli jf. Grønlands Statistik.

* Der er flere underretninger, hvor der ikke er angivet et cpr-nummer i sagsbehandlingssystemet. Antallet og andelen af børn med en underretning er derfor et minimumstal.

Kilde: Egne beregninger baseret på data på underretninger fra Kommuneqarfik Sermersooq og befolkningstal fra Grønlands Statistik.

3.1.3 Underretninger på børn og unge i Qeqqata Kommunia

I 2021 har der været 901 underretninger på børn og unge i alderen 0-17 år i Qeqqata Kommunia jf. Tabel 3.1.3, hvilket er på niveau med antallet af underretninger i 2020. Blandt alle børn og unge i kommunen i alderen 0-17 år er det mindst 22 pct., som der er blevet underrettet om i 2021².

Tabel 3.1.3 Underretninger i Qeqqata Kommunia, 2019 – 2021

	2019	2020	2021*
Underretninger i alt	812	903	901
Antal børn og unge med underretning			524
Antal nye børn og unge med underretning			382
Antal børn og unge i kommunen	2.337	2.341	2.383
Andel børn og unge med underretning			22 pct.

Anm.: Antal børn i alderen 0-17 år i kommunen opgjort pr 1. juli jf. Grønlands Statistik. Der er 49 socialvagrappporter hvor kommunen ikke kan angive hvor mange cpr-numre de vedrører.

Kilde: Egne beregninger baseret på data på underretninger fra Qeqqata Kommunia og befolkningstal fra Grønlands Statistik.

3.1.4 Underretninger på børn og unge i Kommune Qeqertalik

I 2021 har der været 224 underretninger på børn og unge i alderen 0-17 år i Kommune Qeqertalik jf. Tabel 3.1.4. Der er ikke modtaget data vedrørende tidligere år, hvorfor det ikke er muligt at vurdere udviklingen i underretningerne over tid. Blandt alle børn og unge i kommunen i alderen 0-17 år er det 10 pct., som der er blevet underrettet om i 2021.

¹ Der er flere underretninger, hvor der ikke er angivet et cpr-nummer i sagsbehandlingssystemet. Antallet af børn med en underretning er derfor et minimumstal.

² Der er yderligere 49 socialvagrappporter, hvor kommunen ikke kan angive, hvor mange børn og unge de vedrører.

Tabel 3.1.4: Underretninger i Kommune Qeqertalik, 2021

	2019	2020	2021
Underretninger i alt			224
Antal børn og unge med underretning			150
Antal nye børn og unge med underretning			50
Antal børn og unge i kommunen			1.520
Andel børn og unge med underretning			10 pct.

3.1.5 Underretninger på børn og unge i Ilulissat, Avannaata Kommunia

I 2021 har der været 427 underretninger på børn og unge i alderen 0-17 år i Ilulissat jf. Tabel 3.1.5, hvilket er en stigning i forhold til antallet af underretninger i både 2019 og 2020. Antallet af underretninger i 2021 er steget 36 pct. i forhold til 2020. Avannaata Kommunia oplyser, at en del af stigningen kan skyldes, at der i 2021 var en mindre gruppe børn, der kom særligt mange underretninger om samt, at der fra kommunens side har været fokus på at oplyse personale, der arbejder med børn om deres underretningspligt. Der er ikke opgjort et samlet tal for antallet af børn og unge med en underretning i 2021, og andelen af børn og unge, som der er underrettes om, kan ikke beregnes. Det har ikke været muligt, at få data over underretninger for hele kommunen, så tallene vedrører kun Ilulissat.

Tabel 3.1.5 Underretninger i Ilulissat, Avannaata Kommunia, 2019 – 2021

	2019	2020	2021
Underretninger i alt	341	313	427
Antal børn med underretning			
Antal nye børn med en underretning			69
Antal børn i kommunen	1.219	1.236	1.225
Andel børn med underretning			

Anm.: Antal børn i alderen 0-17 år i Ilulissat opgjort pr 1. juli jf. Grønlands Statistik.

Kilde: Egne beregninger baseret på data på underretninger fra Avannaata Kommunia og befolkningstal fra Grønlands Statistik.

3.2 Ubehandlede sager for udsatte børn og unge i kommunernes forvaltninger

Indikatoren knytter sig til initiativ 5 om nedbringelse af antallet af ubehandlede børne- og ungesager og på længere sigt initiativ 6 om øget kvalitet i sagsbehandlingen og fælles ESDH-system i kommunerne.

Opgørelse: Ubehandlede sager for udsatte børn og unge i kommunerens forvaltninger opgøres som antal sager, hvor der ikke er taget beslutning om eller igangsat relevant støtte (indsats, behandling, anbringelse etc.), i sager hvor der er grundlag for dette.

Desuden opgøres varigheden af sagsbehandlingen, fra hvornår underretningen er indkommet til støtten iværksættes, hvilket siger noget om, hvor længe en sag er ubehandlet. På den baggrund vurderes det, om sagsbehandlingen lever op til tidfristerne for igangsættelse af relevant støtte (indsats, behandling, anbringelse etc.)

For at kunne opgøre ubehandlede sager er der brug for en række oplysninger fra kommunerne, der kan afspejle sagsbehandlingen fra underretningen indkommer, til der er igangsat relevant støtte, jf. myndighedsvejledningen (Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold, 2020):

- hvornår underretningen er indkommet
- hvornår der er truffet afgørelse om, hvorvidt der er grundlag for at igangsætte en social faglig undersøgelse, samt
- hvornår der er igangsat støtte, hvis det drejer sig om vanrøgt, vold og trusler, seksuelle overgreb
- hvornår handleplanen er hhv. igangsat og færdig
- hvornår der igangsættes støtte på baggrund af handleplanen
- hvornår der er truffet afgørelse om en indsats, herunder fx anbringelse uden for hjemmet eller familiebehandling

Det vil også være relevant at kigge på det samlede antal børne- og ungesager for hver kommune samt sagernes tyngde, idet kommunerne arbejder ud fra et bekymringsbarometer fra Socialstyrelsen Grønland. Bekymringsbarometret bruges af kommunerne til allerede i sagsbehandlingen at kategorisere mht. graden af risiko for barnet:

- **Grøn – lav risiko:** I disse sager udvikler barnet sig almindeligt, følelsesmæssigt, adfærdsmæssigt og socialt. Disse sager klares i det daglige rum, hvor forældre kan søge råd og vejledning fra daginstitution eller skole.
- **Orange – risiko:** I disse sager udviser barnet lettere tegn på, at noget er galt. Disse sager kræver handling, hvor daginstitution, skole, forebyggelse eller socialforvaltning indgår i et samarbejde med forældrene.
- **Rød – høj risiko:** I disse sager er barnet udsat for langvarig tung belastning og viser tydelige tegn på, at noget er galt. Disse sager kræver handling straks. Socialforvaltningen og andre instanser som Politiet, Sundhedsvæsenet, døgninstitution og andre er involveret i disse sager.

Alle tre farver kræver handling, blot i forskellig grad. Opgørelsen over sagstyngden kan ikke sige noget om, hvilken handling der eventuelt er igangsat, men udviklingen i antal grønne, orange og røde sager kan på sigt sige noget om, hvorvidt andelen af de alvorligste sager er faldende.

Aktuel status for opgørelse af ubehandlede sager

Til brug for denne statusrapport har det været muligt at opgøre det samlede antal børn- og ungesager for alle kommuner. Det er usikkert om antallet af børnesager alle er igangværende sager, eller om data også indeholder sager, der er eller burde være afsluttet og dermed ikke burde figurere på sagslisten. For kommunernes børn- og ungesager er det opgjort, om der er vurderet behov for en socialfaglig undersøgelse. I de sager, hvor der er vurderet behov for en socialfaglig undersøgelse, har det været muligt at opgøre, i hvor mange af sagerne der er gennemført en socialfaglig undersøgelse. Det har også været muligt at opgøre, i hvor mange af det samlede antal sager der er blevet udarbejdet en handleplan. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at opgøre, om der er igangsat støtte, behandling eller truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet. Det er derfor heller ikke muligt at opgøre antallet af ubehandlede sager eller varigheden af sagsbehandlingen i denne afrapportering. Det forventes at der efterimplementeringen af EDSH-systemet til sagsbehandling vil kunne tilvejebringes yderligere data.

Ud over opgørelser over kommunernes sagsmængde har det også været muligt at opgøre sagernes tyngde, jf. bekymringsbarometeret, til denne statusrapport.

Tallene er opgjort manuelt ud fra kommunernes sags- og tyngdelister og vil løbende blive opdateret og udbygget til de fremtidige statusrapporter. Kommunerne vil i 2022 løbende tage et nyt ESDH- system i brug, og der vil derfor formentlig være en ændring i den måde, som kommunerne vil indberette tal fremover.

For denne opgørelse indgår sags- og tyngdelister for fire kommuner:

- Kommune Kujalleq (ikke opdateret data)
- Qeqqata Kommunian
- Kommune Qeqertalik
- Avannaata Kommunian

Kommuneqarfi Sermersooq har indsendt antallet af børnesager, men der er ikke modtaget data på tyngden af sagerne.

3.2.1 Ubehandlede børnesager i Kommune Kujalleq

Tallene over børnesager i Kommune Kujalleq er ikke opdateret siden statusrapporten i efteråret 2021, da det er usikkert, hvorvidt data modtaget fra februar 2022 vedrører hele Kommune Kujalleq.

Blandt de 0-17-årige er der 440 børnesager i Kommune Kujalleq i september 2021 jf. Tabel 3.2.1. I 222 sager er der behov for en socialfaglig undersøgelse, og ud af disse er der gennemført en socialfaglig undersøgelse i 47 af sagerne, svarende til 21 pct. Ud af det samlede antal børnesager er der udarbejdet en handleplan i 56 sager.

Blandt de 18-23-årige er der 14 sager i Kommune Kujalleq i september 2021. I 5 af sagerne er der behov for en socialfaglig undersøgelse, og ud af disse er der gennemført en socialfaglig undersøgelse i 1 af sagerne, svarende til 20 pct. Ud af det samlede antal sager vedr. unge ml. 18 og 23 år er der udarbejdet en handleplan i 2 sager.

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at opgøre, om der er igangsat støtte, behandling eller truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet. Det er derfor heller ikke muligt at opgøre antallet af ubehandlede sager eller varigheden af sagsbehandlingen ift. iværksættelse af eventuel støtte.

Tabel 3.2.1 Antal sager i Kommune Kujalleq, september 2021

	Sager i alt	Behov for socialfaglig undersøgelse	for Socialfaglig undersøgelse gennemført	Handleplan udarbejdet	Igangsat støtte anbringelse	el
Antal, 0-17 år	440	222	47 (21 pct.)	56	-	
Antal, 18-23 år	14	5	1 (20 pct.)	2	-	

Anm.: Antallet af sager med behov for en socialfaglig undersøgelse er blevet opgjort som antallet af sager, hvor der er svaret "Ja" til, at der er behov for en socialfaglig undersøgelse. På samme måde er antallet af sager, hvor der er gennemført en socialfaglig undersøgelse og antallet af sager, hvor der er udarbejdet en handleplan, opgjort som antallet af sager, hvor der er svaret "Ja", eller hvor der er angivet en dato for gennemførelsen af en socialfaglig undersøgelse eller for afsluttet handleplan. De resterende sager rummer derfor både sager, hvor der er svaret "Nej" samt sager, hvor det er ukendt om der er behov for en socialfaglig undersøgelse, gennemført en socialfaglig undersøgelse eller udarbejdet en handleplan.

* For at sikre anonymitet er det ikke muligt at afrapportere tallet.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Kommune Kujalleq.

Tabel 3.2.2 viser, hvordan antallet af børnesager er blevet vurderet i henhold til bekymringsbarometeret for de 0-17-årige og 18-23-årige.

For de 0-17-årige er 35 pct. af sagerne grønne, 34 pct. er orange og 14 pct. er røde. Derudover er 77 sager, svarende til de resterende 18 pct., ikke blevet vurderet i henhold til bekymringsbarometeret.

For de 18-23-årige er 21 pct. af sagerne grønne. For at sikre anonymitet har det ikke været muligt at rapportere, hvor mange af sagerne der er orange og røde. Derudover er 8 sager, svarende til 57 pct., ikke blevet vurderet i henhold til bekymringsbarometeret.

Tabel 3.2.2 Antal sager vurderet i henhold til bekymringsbarometeret i Kommune Kujalleq, september 2021

År	Sager i alt	grøn	orange	rød	ukendt
Antal (andel af sager i alt), 0-17 år	440	152 (35 pct.)	148 (34 pct.)	63 (14 pct.)	77 (18 pct.)
Antal (andel af sager i alt), 18-23 år	14	3 (21 pct.)	*	*	8 (57 pct.)

Anm.: * For at sikre anonymitet er det ikke muligt at afrapportere tallet.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Kommune Kujalleq.

3.2.2 Ubehandlede børnesager i Kommuneqarfik Sermersooq

Antallet af børnesager i Kommuneqarfik Sermersooq er opgjort for børn og unge 0-17 år, 18-23 år og hvor alderen ikke er angivet. Til denne statusrapport har det ikke været muligt, at opgøre antallet af sager pr. 31. december 2021 fordelt på alder.

Det gøres opmærksom på, at tallene angiver det samlede antal børnesager i Kommuneqarfik Sermersooq, da det ikke er muligt at opgøre antallet af børn med en børnesag³. Det er heller ikke muligt at opgøre, i hvor mange af sagerne der er behov for samt gennemført en socialfaglig undersøgelse eller udarbejdet en handleplan. Det er på nuværende tidspunkt heller ikke muligt at opgøre, om der er igangsat yderligere støtte eller truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet.

Samlet set er der 1.481 sager i Kommuneqarfik Sermersooq pr. 31. december 2021 jf. Tabel 3.2.3, hvilket er på niveau med antallet af børnesager i september 2021.

Tabel 3.2.3 Antal sager i Kommuneqarfik Sermersooq, 2021

	Sager i alt	Behov for socialfaglig undersøgelse	Socialfaglig undersøgelse gennemført	Handleplan udarbejdet	Igangsat støtte eller anbringelse
Antal, 0-17 år	1346	-	-	-	-
Antal, 18-23 år	99	-	-	-	-
Alder ikke angivet	84	-	-	-	-
I alt 30. september 2021	1.529	-	-	-	-
I alt 31. december 2021	1.481	-	-	-	-

Anm.: Tallene for Kommuneqarfik Sermersooq angiver antal sager, hvilket ikke svarer til antal børn, da et barn kan have flere åbne sager. For Kommuneqarfik Sermersooq er der ikke modtaget data over i hvor mange af sagerne, der er behov for samt gennemført en socialfaglig undersøgelse og i hvor mange sager, der er udarbejdet en handleplan. Tallene er eksklusiv handicapsager.

Kilde: Kommuneqarfik Sermersooq.

³ Ét barn kan have flere sager i kommunens system

Der er ikke modtaget data fra Kommunarfik Sermersooq over hvordan børnesagerne er vurderet efter bekymringsbarometeret.

3.2.3 Ubehandlede børnesager i Qeqqata Kommunia

Antallet af børnesager i Qeqqata Kommunia er opgjort samlet for børn og unge i alderen 0-23 år, da det ud fra data ikke har været muligt at opgøre børnesagerne fordelt på alder. Data over antallet af børnesager i Qeqqata Kommunia rapporteret i tidligere statusrapporter har vist sig at være ufuldstændige. Der er derfor ikke medtaget statistal fra sidste år, og det er derfor ikke muligt på nuværende tidspunkt at følge udviklingen i antallet af børnesager over tid.

Der er 610 børnesager i februar 2022 i Qeqqata Kommunia for børn og unge i alderen 0-23 år jf. Tabel 3.2.4. I 327 sager er der behov for en socialfaglig undersøgelse, og ud af disse er der gennemført en socialfaglig undersøgelse i 68 af sagerne, svarende til 21 pct. Ud af det samlede antal børnesager er der udarbejdet en handleplan i 40 sager.

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at opgøre, om der er igangsat støtte, behandling eller truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet. Det er derfor ikke muligt at opgøre antallet af ubehandlede sager eller varigheden af sagsbehandlingen ift. iværksættelse af eventuel støtte.

Tabel 3.2.4 Antal børnesager i Qeqqata Kommunia, februar 2022

	Sager i alt	Behov for socialfaglig undersøgelse	Socialfaglig undersøgelse gennemført	Handleplan udarbejdet	Igangsat støtte eller anbringelse
Antal, 0-23 år	610	327	68 (21 pct.)	40	-

Anm.: Antallet af sager med behov for en socialfaglig undersøgelse er blevet opgjort som antallet af sager, hvor der er svaret "Ja" til, at der er behov for en socialfaglig undersøgelse. På samme måde er antallet af sager, hvor der er gennemført en socialfaglig undersøgelse og antallet af sager, hvor der er udarbejdet en handleplan, opgjort som antallet af sager, hvor der er svaret "Ja", eller hvor der er angivet en dato for gennemførelsen af en socialfaglig undersøgelse eller for afsluttet handleplan. De resterende sager rummer derfor både sager, hvor der er svaret "Nej" samt sager, hvor det er ukendt om der er behov for en socialfaglig undersøgelse, gennemført en socialfaglig undersøgelse eller udarbejdet en handleplan.

Kilde: Egne beregninger baseret på registreringer fra Qeqqata Kommunia ifm. med oprettelsen af børnesager i det nye ESDH system.

Tabel 3.2.5 viser, hvordan antallet af børnesager er vurderet i henhold til bekymringsbarometeret. 38 pct. af sagerne er grønne, 34 pct. er orange og 34 pct. er røde. Derudover er der 38 sager, som ikke er blevet vurderet i henhold til bekymringsbarometeret.

Tabel 3.2.5 Antal børnesager vurderet i henhold til bekymringsbarometeret i Qeqqata Kommunia, februar 2022

År	Sager i alt	grøn	orange	rød	ukendt
Antal (andel af sager i alt)	610	231 (38 pct.)	207 (34 pct.)	134 (22 pct.)	38 (6 pct.)

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Qeqqata Kommunia.

3.2.4 Ubehandlede børnesager i Kommune Qeqertalik

Der er 384 børnesager for de 0-17-årige i Kommune Qeqertalik i februar 2022 jf. Tabel 3.2.6, hvilket er et fald på 10 pct. i forhold til juli 2021. I 231 sager er der behov for en socialfaglig undersøgelse, og ud af disse er der gennemført en socialfaglig undersøgelse i 38 sager, svarende til 16 pct. Andelen af børnesager, hvor der er gennemført en socialfaglig undersøgelse, ligger på samme niveau som i 2021. Ud af det samlede antal børnesager er der udarbejdet en handleplan i 92 sager.

For de 18-23-årige er der 20 sager i Kommune Qeqertalik i februar 2022. I 12 sager er der behov for en socialfaglig undersøgelse, og ud af disse er der gennemført en socialfaglig undersøgelse i 2 sager, svarende til 17 pct. Ud af det samlede antal sager er der udarbejdet en handleplan i 11 sager.

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at opgøre, om der er igangsat yderligere støtte eller truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet, og derfor heller ikke det samlede antal ubehandlede sager eller varigheden fra underretning til iværksættelse af støtte.

Tabel 3.2.6 Antal sager i Kommune Qeqertalik, 2021-2022

		Sager i alt	Behov for socialfaglig undersøgelse	Socialfaglig undersøgelse gennemført	Handleplan udarbejdet	Igangsat støtte eller anbringelse
Antal, 0-17 år	Juli 2021	428	243	38 (16 pct.)	106	-
	Februar 2022	384	231	38 (16 pct.)	92	
Antal, 18-23 år	Juli 2021	19	7	4 (57 pct.)	9	-
	Februar 2022	20	12	2 (17 pct.)	11	

Anm.: Antallet af sager med behov for en socialfaglig undersøgelse er blevet opgjørt som antallet af sager, hvor der er svaret "Ja" til, at der er behov for en socialfaglig undersøgelse. På samme måde er antallet af sager, hvor der er gennemført en socialfaglig undersøgelse og antallet af sager, hvor der er udarbejdet en handleplan, opgjørt som antallet af sager, hvor der er svaret "Ja", eller hvor der er angivet en dato for gennemførelsen af en socialfaglig undersøgelse eller for afsluttet handleplan. De resterende sager rummer derfor både sager, hvor der er svaret "Nej" samt sager, hvor det er ukendt om der er behov for en socialfaglig undersøgelse, gennemført en socialfaglig undersøgelse eller udarbejdet en handleplan.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Kommune Qeqertalik.

Tabel 3.2.7 viser, hvordan antallet af sager er blevet vurderet i henhold til bekymringsbarometeret for de 0-17-årige og 18-23-årige. For de 0-17-årige er 37 pct. af sagerne grønne, 46 pct. er orange og 17 pct. er røde. For de 18-23-årige er 58 pct. af sagerne grønne og 42 pct. er orange. Der er ingen sager, som er blevet vurderet røde.

Tabel 3.2.7 Antal sager i Kommune Qeqertalik vurderet i henhold til bekymringsbarometeret, marts 2022

	Sager i alt	grøn	orange	rød	ukendt
Antal (andel af sager i alt), 0-17 år	384	122 (32 pct.)	191 (50 pct.)	58 (13 pct.)	18 (3 pct.)
Antal (andel af sager i alt), 18-23 år	20	11 (55 pct.)	9 (45 pct.)	-	-

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Avannaata Kommunia.

3.2.5 Ubehandlede sager i Avannaata Kommunia

Antallet af børnesager i februar 2022 i Avannaata Kommunia er opgjørt for børn og unge i alderen 0-17 år og 18-23 år. Det har ikke været muligt, at opgøre børnesagerne efter alder i data modtaget i februar 2022. Det er derfor antaget, at sagerne, der specifikt er registreret, som værende efterværnssager, vedrører de 18-23 årige, mens de resterende sager vedrører de 0-17 årige.

Samlet set er der 607 sager i Avannaata Kommunia i februar 2022 mod 603 sager i september 2021 jf. Tabel 3.2.8. Sagerne fordeler sig med 600 børnesager blandt de 0-17 årige og 7 sager blandt de 18-23 årige.

Hos de 0-17 årige, er der 379 sager, hvor der er behov for en socialfaglig undersøgelse, og ud af disse er der gennemført en socialfaglig undersøgelse i 45 sager, svarende til 12 pct. Ud af det samlede antal sager er der udarbejdet en handleplan i 138 sager.

For de 18-23-årige er der ingen sager, hvor der er behov for en socialfaglig undersøgelse. Ud af det samlede antal sager er der udarbejdet en handleplan i 3 sager.

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at opgøre, om der er igangsat yderligere støtte eller truffet afgørelse om anbringelse uden for hjemmet, og derfor heller ikke det samlede antal ubehandlede sager eller varigheden fra underretning til iværksættelse af støtte.

Tabel 3.2.8 Antal sager i Avannaata Kommunia, september 2021 og februar 2022

		Sager i alt	Behov for socialfaglig undersøgelse	Socialfaglig undersøgelse gennemført	Handleplan udarbejdet	Igangsat støtte eller anbringelse
Antal, 0-17 år	September 2021	581	346	73 (21 pct.)	174	-
	Februar 2022	600	379	45 (12 pct.)	138	
Antal, 18-23 år	September 2021	22	4	2 (50 pct.)	10	-
	Februar 2022	7	0	0	3	

Anm.: Antallet af sager med behov for en socialfaglig undersøgelse er blevet opgjort som antallet af sager, hvor der er svaret "Ja" til, at der er behov for en socialfaglig undersøgelse. På samme måde er antallet af sager, hvor der er gennemført en socialfaglig undersøgelse og antallet af sager, hvor der er udarbejdet en handleplan, opgjort som antallet af sager, hvor der er svaret "Ja", eller hvor der er angivet en dato for gennemførelsen af en socialfaglig undersøgelse eller for afsluttet handleplan. De resterende sager rummer derfor både sager, hvor der er svaret "Nej" samt sager, hvor det er ukendt om der er behov for en socialfaglig undersøgelse, gennemført en socialfaglig undersøgelse eller udarbejdet en handleplan.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Avannaata Kommunia.

Tabel 3.2.9 viser, hvordan antallet af sager er blevet vurderet i henhold til bekymringsbarometeret for de 0-17-årige og 18-23-årige. For de 0-17-årige er 21 pct. af sagerne grønne, 40 pct. er orange og 37 pct. er røde. Derudover er der 14 sager, svarende til de resterende 2 pct., som ikke er blevet vurderet i henhold til bekymringsbarometeret. For at sikre anonymitet har det ikke været muligt at rapportere, hvordan sagerne hos de 18-23-årige er blevet vurderet i henhold til bekymringsbarometeret.

Tabel 3.2.9 Antal sager i Avannaata Kommunia vurderet i henhold til bekymringsbarometeret, februar 2022

	Sager i alt	grøn	orange	rød	ukendt
Antal (andel af sager i alt), 0-17 år	600	125 (21 pct.)	242 (40 pct.)	221 (37 pct.)	12 (2 pct.)
Antal (andel af sager i alt), 18-23 år	7	5 (71 pct.)	*	*	

Anm.: * For at sikre anonymitet er det ikke muligt at rapportere tallet.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Avannaata Kommunia.

3.3 Adgang til behandling for børn og unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser

Kriteriet knytter sig til anbefaling 10 om at styrke behandlingstilbud til udsatte børn og unge, som er ofre for seksuelle overgreb.

Opgørelse: Adgang til behandling for børn og unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser, opgøres som antal unge som har modtaget behandling ved børnereseholdets behandlingstilbud.

Adgang til behandling for børn og unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser vurderes ud fra anvendelse af børnereseholdets behandlingstilbud, som varetages af psykologer og psykoterapeuter, som har de faglige kompetencer til at varetage opgaven. Børnereseholdet har til formål at udrede og behandle børn og unge under 18 år, som har været udsat for seksuelle overgreb. Tilbuddet er landsdækkende og indsatsen opstartes efter anmodning fra kommunen. Rejseholdet er baseret i Nuuk og varetager indsatsen delvist fra Nuuk og delvist via udgående rejseaktiviteter. Indsatsen omfatter udredning og behandling af børn og unge, som er ofre for seksuelle overgreb. Indsatsen omhandler også støtte til barnets omsorgspersoner og opkvalificering af fagpersonale i lokalområdet for at forankre viden om og behandlingsmetoder i relation til seksuelle overgreb.

Tabel 3.3.1 viser, at 42 børn og unge er startet op i et behandlingsforløb af børnereseholdet fra april 2021 til februar 2022. Dertil har der været afholdt støttende samtaler til 39 forældre/kontaktpersoner. Der er startet behandling i alle sager, der lever op til inklusionskriterierne i henholdsvis to byer i Kommuneqarfik Sermersooq og én by i Qeqertalik. Ved udgangen af februar 2022 er behandlingen i to byer afsluttet, hvilket betyder at 21 børn og unge har gennemført behandlingen. Der har været et mindre frafald. Generelt skyldes frafald fra behandlingen, at familien fraflytter byen, at der er vurderet at en anden indsats passer bedre til barnet eller at familien ikke ønsker at samarbejde.

Evt. behandlingskapacitet for børn og unge, der har været udsat for seksuelle krænkelser ved familiecentre, døgninstitutioner, etc. medtages ikke i opgørelsen. Antallet af børn og unge, som har modtaget et behandlingstilbud ved børnereseholdet, siger dog ikke noget om, hvor mange børn og unge, der samlet set har været udsat for seksuelle krænkelser, og som har *behov* for behandling.

Tabel 3.3.1 Børnereseholdet
Antal børn/unge som har modtaget behandling af børnereseholdet, 2. kvartal 2021 – februar 2022.

	Behandling opstartet	
	Individuel terapi (antal børn/unge)	Samtaler med forældre/kontaktpersoner (antal personer)
Kommuneqarfik Sermersooq (Nuuk)	12	9
Kommuneqarfik Sermersooq (Tasiilaq)	17	15
Kommune Qeqertalik (Qasigiannugit)	13	15
Total	42	39

Anm.: Børnereseholdet startede indsatsen op i Kommune Qeqertalik i april 2021 og i juni 2021 i Kommuneqarfik Sermersooq. 17 børn er fortsat i behandling i Kommuneqarfik Sermersooq (afsluttes i juni 2022).

Kilde: Børnereseholdet

4 Opfølgning på indikatorer for trivsel blandt udsatte børn og unge

I det følgende præsenteres opfølgningen på en række indikatorer, der skal skabe bredere viden om den samlede indsats for udsatte børn og unge i Grønland, herunder trivsel blandt de udsatte børn og unge.

4.1 Anmeldelser om vold, husspektakler og seksuelle overgreb/krænkelser mod barnet

Indikatoren kan opgøres ud fra eksisterende indberetninger fra Grønlands Politi.

Opgørelse: Indikatoren opgøres som antal anmeldelser om vold mod børn under 15 år, husspektakler med børn under 18 år og seksualforbrydelser mod børn under 15 år.

Tabel 4.1.1 viser, at der på landsplan var 160 anmeldelser om vold mod børn under 15 år og 435 husspektakler i husstande med børn under 18 år i 2021, hvilket er en fortsat stigning i anmeldelserne ift. tidligere år. Anmeldelser af vold mod børn under 15 år er steget 76 pct. siden 2018, mens anmeldelserne om husspektakler er steget 34 pct.

Antallet af seksualforbrydelser mod børn under 15 år er i 2021 faldet til 249 fra 338 året før. Antallet af seksualforbrydelser mod børn under 15 år i 2021 ligger dermed lidt over niveauet for 2019. Politiet angiver i deres Årsstatistik 2020, at det høje antal af seksualforbrydelser i 2020 kan skyldes, at politiet lancerede kampagnen "Anmeld seksuelle overgreb – vi hjælper dig" i februar 2020. Formålet med kampagnen var at modtage flere anmeldelser vedrørende seksuelle overgreb mod børn for at mindske mørketallet (ikke-anmeldte begåede forbrydelser). Politiet ser derfor ikke stigningen i 2020 som et tegn på, at der er sket flere seksualforbrydelser mod børn, men at flere forbrydelser bliver anmeldt (Grønlands Politi, 2020). Politiet oplyser dertil i årsrapporten for 2021, at der frem mod 2020 er blevet anmeldt en del ældre sager grundet det fokus, der har været på overgreb de seneste år. Faldet i antallet af seksualforbrydelser i 2021 kan dermed til dels skyldes, at antallet af anmeldte ældre seksualforbrydelser er faldende (Grønlands Politi, 2021).

Tabel 4.1.1 Anmeldelser om vold, husspektakler og seksuelle overgreb/krænkelser mod børn, 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Vold mod børn under 15 år	91	114	143	160
Husspektakler med børn under 18 år	325	391	405	435
Udvalgte seksualforbrydelser mod børn under 15 år	-	225	338	249

Anm.: Seksualforbrydelser mod børn, som på anmeldelsestidspunktet er under 15 år, dækker over voldtægt, kønsligt forhold til et barn under 15 år og blufærdighedskrænkelser.

Kilde: Grønlands Politis sagssystem og Årsstatistik 2019, 2020 og 2021.

4.2 Udviklingen i antal anbringelser

Indikatoren kan opgøres ud fra eksisterende opgørelser fra Grønlands Statistik.

Et anbringelsessted for et barn kan være en kommunalt arrangeret plejefamilie, en døgninstitution, en sikret afdeling på døgninstitution eller eget værelse, lejlighed, bofællesskab, efterskole eller lignende. Sidstnævnte typer anbringelser medtages ikke i indikatoren, da der ikke findes oplysninger herom, jf. nedstående definition.

Opgørelse: Udviklingen i antal anbringelser opgøres som antal børn og unge anbragt hos plejefamilier (professionel og almindelig plejefamilie) samt på døgninstitutioner (Selvstyrets, kommunal eller selvejende døgninstitution).

I 2020 var der i Grønland 22 døgninstitutioner for børn og unge anbragt af sociale årsager. Af disse drives 11 af Selvstyret, 8 er selvejende, mens 3 er kommunale. Blandt Selvstyrets 11 institutioner ligger 4 i Nuuk, mens de resterende er fordelt i resten af landet. Blandt de selvejende institutioner ligger 4 i Nuuk, 3 i andre byer, mens 1 har afdelinger i både Nuuk og en anden by.

Opgørelsen baseres på data fra Grønlands Statistik om beboere på selvstyrets døgninstitutioner og opgørelser af børn og unge anbragt i almindelig plejefamilie. Data for 2021 offentliggøres af Grønlands Statistik i maj/juni 2022, og der er således ikke opdateret tal med i denne statusrapport. Derudover suppleres tallene yderligere med data for de selvejende institutioner og kommunale døgninstitutioner fra VIVEs kortlægning over døgninstitutionsområdet i Grønland (VIVE, 2020) og fra en rundspørge foretaget af Socialstyrelsen Grønland pr. 31/12 2021.

Grønlands Statistik kan i princippet også opgøre antallet af anbringelser gennem udbetalinger til døgninstitutioner og plejefamilier. Mangelfulde oplysninger i forbindelse med udbetalingerne giver imidlertid et upræcist billede, særligt ved kommunale døgninstitutioner, akut og professionel plejefamilie. Privat arrangeret plejefamilie uden ret til vederlag kan ikke følges ved denne metode, og data skal derfor suppleres med manuelt opgjort data fra kommunerne.

Tabel 4.2.1 viser, at der er sket en stigning i antal af anbragte børn i plejefamilie i alderen 0-17 år fra 2018 til 2020. Der er således flere som på et tidspunkt i løbet af året har været anbragt (428 i 2018 til 466 i 2020), mens antallet af børn som var anbragt i december er steget fra 324 i 2018 til 365 i 2020. Sammenholdt med befolkningstallet er andelen af børn i alderen 0-17 år anbragt i plejefamilie i december steget en smule fra 2,3 pct. til 2,6 pct. fra 2018 til 2020.

Tabel 4.2.1 Børn i alderen 0-17 år anbragt i almindelig plejefamilie, 2018-2020

	2018	2019	2020
Antal i løbet af året	428	451	466
Antal i december	324	336	365
Antal helårspersoner	329	333	350
Andel af børn som er anbragt i december	2,3 pct.	2,4 pct.	2,6 pct.

Anm.: Akut plejefamilie er ikke medtaget, selvom det hører under almindelig plejefamilie. For at indgå i antal anbragte i løbet af året kræves, at barnet har været anbragt mindst én dag i løbet af året. For at indgå i antal anbragte i december kræves, at barnet har været anbragt mindst én dag i løbet af december måned.

Andel af børn og unge som er anbragt i december opgøres ud fra befolkningstallet 1. januar året efter.

Kilde: Grønlands Statistik.

Der er også sket en stigning i antal anbragte i plejefamilie i alderen 18+ år fra 2018 til 2020 jf. Tabel 4.2.2, når vi ser på antallet, som har været anbragte på et tidspunkt i løbet af året. Antal helårspersoner og andelen af unge, som er anbragt i december, er dog uændret fra 2019 til 2020.

Tabel 4.2.2 Unge i alderen 18-23 år anbragt i almindelig plejefamilie, 2018-2020

	2018	2019	2020
Antal i løbet af året	34	43	54
Antal i december	18	26	21
Antal helårspersoner	20	35	35
Andel af unge i alderen 18-23 år som er anbragt i december	0,1 pct.	0,2 pct.	0,2 pct.

Anm.: Akut plejefamilie er ikke medtaget, selvom det hører under almindelig plejefamilie. For at indgå i antal anbragte i løbet af året kræves, at barnet har været anbragt mindst én dag i løbet af året. For at indgå i antal anbragte i december kræves, at barnet har været anbragt mindst én dag i løbet af december måned.

Andel af børn og unge som er anbragt i december opgøres ud fra befolkningstallet 1. januar året efter.

Kilde: Grønlands Statistik.

Ultimo 2020 var 193 børn og unge anbragt på selvstyrets døgninstitutioner jf. Tabel 4.2.3, hvilket er på niveau med 2019. Udtræk fra Socialstyrelsens bookingsystem pr. 31/12 2021 angiver, at der er 124 børn og unge på selvejende døgninstitutioner og 20 børn på kommunale døgninstitutioner. Døgn- og visitationsafdelingen i Socialstyrelsen oplyser, at der generelt er fuld belægning på de kommunale og selvejende døgninstitutioner for børn og unge.

Tabel 4.2.3 Antal børn og unge på døgninstitutioner, 2018-2020

	2018	2019*	2020	2021*
Børn og unge på selvstyrets døgninstitutioner, pr 1. december	176	187	193	
Børn og unge på selvejende døgninstitutioner		Ca. 130		124
Børn og unge på kommunale døgninstitutioner		Ca. 25		20

Anm.: Børn og unge med handicap anbragt på døgninstitution er ikke medtaget i opgørelsen. Tal for børn og unge på selvstyrets døgninstitutioner er opdateret iht. Statistikbanken, Grønlands Statistik og afviger fra tidligere opgørelser i de forrige statusrapporter. Data for 2021 offentliggøres i maj/juni 2022

* Data på selvejende og kommunale døgninstitutioner for 2019 stammer fra Kortlægning af døgninstitutionsoverblikket i Grønland, VIVE, 2020, mens data for 2021 stammer fra en rundspørge foretaget af Socialstyrelsen Grønland pr. 31/12 2021.

Kilde: Grønlands Statistik, "Kortlægning af døgninstitutionsoverblikket i Grønland" af VIVE, 2020, Socialstyrelsen Grønland.

Det er ikke muligt at lave en samlet opgørelse af antal børn og unge anbragt i plejefamilie eller på døgninstitutioner i alt, da opgørelsesmetoderne og aldersgrupperne ikke er ens på tværs af kilderne, jf. ovenstående.

4.3 Selvmord blandt børn og unge

Forekomsten af selvmord registreres af Landslægen og viderebringes til Grønlands Statistik. Da det samlede antal selvmord blandt børn og unge er lavt, rapporteres tallene over en længere periode for at se evt. udsving. Selvmordsraten har været høj i Grønland siden 1970'erne, og siden 2010 har der årligt været 44 selvmord i gennemsnit (Bjerregaard & Larsen, 2015). De højeste rater ses blandt unge mænd i alderen 20-24 år. Desuden viser forskning på området, at de unge, der dør af selvmord, er blevet yngre end tidligere. Selvmord sker derfor nu også blandt yngre børn ned til 12 år. De høje forekomster af selvmord ses tilsvarende i Nunavut i Canada samt i Chukotka i Rusland. I Norge, Sverige og Finland er forekomsten af selvmord ikke lige så høj, men den er højere i de samiske områder i de tre lande sammenlignet med landsgennemsnittet (Young, Revich, & Soininen, 2015).

En høj forekomst af selvmordstanker og selvmordsforsøg ses især blandt unge, der er vokset op med en eller flere belastninger i opvæksten som fx alkoholproblemer i hjemmet, seksuelle overgreb og vold i barndomshjemmet. Siden 1990'erne har andelen af de 18-29-årige, der har forsøgt selvmord inden for det seneste år, ligget på omkring 10 %. Der er ikke sket en mærkbar udvikling i forekomsten af selvmordsforsøg blandt de 18-29-årige gennem de sidste 20 år (Ottendahl, et al., u.d.).

Opgørelse: Selvmord blandt børn og unge opgøres som antal selvmord og antal pr. 100.000 unge i Grønland.

Der er mellem 4 og 6 selvmord blandt børn i alderen 0-17 år i perioden 2018-2021 jf. Tabel 4.3.1. Selvmordsraten er ikke beregnet for aldersgruppen 0-17 år, da selvmordsrisikoen afhænger af alderen, og vil være meget forskellig alt efter om personen fx er 13 år eller 17 år. Alderen for personer som dør med dødsårsagen selvmord og selvmordsforsøg spænder fra 12-17 år i perioden.

Tabel 4.3.1 Antal døde med dødsårsagen "selvmord og selvmordsforsøg", 0-17 år, 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Antal selvmord, 0-17 år	4	6	4	6

Kilde: Grønlands Statistik, Landslægeembedet

Der er mellem 11 og 15 selvmord blandt unge i alderen 18-23 år årligt jf. Tabel 4.3.2. I perioden 2019 og 2020 har selvmordsraten været ca. 230 årligt pr. 100.000 indbyggere i alderen 18-23 år. I 2021 er selvmordsraten steget til ca. 300 selvmord pr. 100.000 indbyggere, hvilket er på niveau med selvmordsraten i 2018.

Tabel 4.3.2 Antal døde med dødsårsagen "selvmord og selvmordsforsøg" og antal unge i alt, 18-23 år, 2018-2020

	2018	2019	2020	2021
Antal selvmord, 18-23 år	15	11	11	14
Antal unge, 18-23 år	4.933	4.797	4.689	4646
Antal per 100.000, 18-23 år	304	229	235	301

Anm.: Antal børn og unge er opgjort pr. 1. januar

Kilde: Grønlands Statistik, Landslægeembedet

5 Sammenfatning

Denne afrapportering viser status på de seks udvalgte kriterier og indikatorer for opfølgning på initiativerne ved i starten af 2022. Grundet store udfordringer med dataindsamling i kommunerne er der væsentlige usikkerheder i forhold til tallene, særligt vedrørende underretninger og ubehandlede sager som er indhentet manuelt i kommunerne, og hvor alt data heller ikke er tilgængeligt for alle fem kommuner. Der bliver arbejdet på at forbedre datagrundlaget på kort sigt ved hjælp af bedre dataindsamling i løbet af projektperioden og på lang sigt ved etablering af et ESDH-system for alle kommuner.

For de øvrige kriterier og indikatorer indsamles og opdateres data løbende fra de eksisterende kilder (Grønlands Statistik, Grønlands Politi etc.).

Fremover kan målingerne udvides med yderligere data fra nogle af de 16 initiativer samt igangværende undersøgelser samt etableringen af en grønlandsk børnedatabase for derved at kunne give et mere dækkende billede af, om de 16 initiativer samlet set forbedrer situationen for udsatte børn og unge, samt om den samlede indsats giver forbedringer for børn og unges trivsel generelt.

Næste statusrapport vedrørende opfølgning og implementering på initiativerne udarbejdes i efteråret 2022.

6 Referencer

- Bjerregaard, P., & Larsen, C. V. (19. Februar 2015). Time trend by region of suicides and suicidal thoughts among Greenland Inuit. *International journal of circumpolar health*. Hentet fra <https://doi.org/10.3402/ijch.v74.26053>
- Grønlands Politi. (2020). *Årsstatistik 2020*.
- Grønlands Politi. (2021). *Årsstatistik 2021*.
- Ottendahl, C. B., Bjerregaard, P., Svartá, D. L., Sørensen, I. K., Olsen, I., Nielsen, M. S., & Larsen, C. V. (u.d.). *Mental sundhed og helbred blandt 15-34-årige i Grønland*. Hentet fra Sdu.dk: https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2021/mental_sundhed_unge_groenland_dk
- Styrelsen for Forebyggelse og Sociale Forhold. (2020). *Myndighedsvejledningen til lov om støtte til børn*.
- VIVE. (2020). *Kortlægning af døgninstitutionsområdet i Grønland*.
- Young, T. K., Revich, B., & Soininen, L. (4. Marts 2015). Suicide in circumpolar regions: an introduction and overview. *International journal of circumpolar health*.

Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for udsatte børn og unge i Grønland 2020-2023

Bilag 1 – Statusnotat april 2022

08-04-2022
Sags nr. 2020 - 12903
Akt. id. 16096425

Postboks 260
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 66 66
E-mail: ian@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Baggrund

Naalakkersuisut og den danske regering blev i oktober 2019 enige om i fællesskab at styrke samarbejdet om indsatsen for udsatte børn og unge i Grønland. Arbejdet har resulteret i 16 målrettede initiativer, som til sammen kan være med til at forbedre forholdene for udsatte børn og unge i Grønland.

De anbefalede løsninger skal samlet set:

- Opprioritere den tidlige indsats og forebyggelse, så tegn på mistroivsel, omsorgssvigt og overgreb forebygges og opdages så tidligt som muligt.
- Styrke den kommunale sagsbehandling markant på børne- og ungeområdet, så myndighederne kan handle på en underretning langt hurtigere end i dag.
- Udvide behandlingstilbuddene, så flere udsatte børn og unge får den hjælp, de har brug for både i byer og bygder.
- Øge retssikkerheden for børn og unge, som har været ofre for seksuelle overgreb.

Den danske regering, Naalakkersuisut, Inatsisartuts Familie- og Sundhedsudvalg samt de grønlandske kommuner orienteres halvårligt om status for arbejdet efter afholdelse af styregruppemøde.

Overordnet status

Naalakkersuisut har ansvaret for implementering af initiativ 1-10 samt initiativ 16. Justitsministeriet har ansvaret for implementering af initiativ 11-15. Status for initiativ 11-15 fremgår af bilag 2.

På nuværende tidspunkt følger størstedelen af initiativerne den forventede fremdrift. Initiativ 1 omhandlende *styrkelse af forældrekompetencer med fokus på særligt udsatte familier*, og initiativ 8 omhandlende *forsøg med etablering af væresteder for børn* oplever dog udfordringer med arbejdet i kommunerne. Ved initiativ 1 skyldes udfordringerne primært, at det på nuværende tidspunkt er uklart hvor mange steder det allerede eksisterende MANU, som initiativet har til formål at bygge videre på, kører i kommunerne. Det prioriteres derfor at få skabt et overblik over samtlige opgaver i MANU og Tidlig Indsats. Dette vedrører både arbejdet i initiativet, samt den generelle drift. Ved initiativ 8 skyldes udfordringerne primært, at værestederne fortsat ikke anvendes som tiltænkt. I nogle tilfælde bliver de slet ikke brugt. Erfaringen hidtil peger på, at børnene undgår værestederne, når de ikke kan være der anonymt. Hertil kan der sås tvivl om, hvorvidt børnene har ordentligt kendskab til værestederne. Disse udfordringer søges løst gennem forskellige tiltag. Eksempelvis gøres det muligt at anvende værestederne anonymt, samt fortsat at øge promoveringen af værestederne for at sikre, at både børn og voksne har kendskab til børneværestederne i de respektive byer.

I Grønland var Covid-19 situationen i starten af året alvorlig. Det betød, at der blev genindført visse restriktioner så som forsamlingsforbud. Samtidig blev nogle medarbejdere i Selvstyret pålagt at lave smitteopsporing. Det gjorde sig blandt andet gældende for medarbejderne i Paarisa, hvor flere projektansatte i forbindelse med initiativerne er forankret. Samlet set har Covid-19 situationen påvirket visse aktiviteter i nogle af initiativerne, dog ikke i et omfang af betydning for den samlede tidsplan.

Departementet for Børn Unge og Familier og Socialstyrelsen (GRL) afholder løbende bilaterale koordinationsmøder med alle kommuner, hvilket giver mulighed for at drøfte fremdriften af de igangsatte initiativer.

Status for alle initiativer

Grøn betyder, at der er den forventede fremdrift i initiativet, og at der ikke er grund til bekymring. Initiativet kan godt have farven grøn, selvom der har været mindre forsinkelser. **Gul** betyder, at der er plads til forbedringer i arbejdet, at arbejdet er forsinket og/eller at det er nødvendigt at være opmærksom på, at der er fremdrift. **Rød**

betyder bekymring for projektet - særligt i forhold til planlægning, hvordan forventede aktiviteter løses og hvorvidt initiativet vil være implementeret efter planen ved udgangen af 2023.

Status november 2021	Status april 2022	Status
Spor 1 (nr. 1-4): Styrket tidlig indsats og forebyggelse		
1	1	<p>Styrkelse af forældrekompetencer med fokus på særligt udsatte familier</p> <p>Grundet COVID-19 har medarbejderne været pålagt at udføre smitteopsporing, hvilket har medført forsinkelser.</p> <p>Det prioriteres pt. at skabe overblik over samtlige opgaver i MANU.</p> <p>Vejledningsmateriale til MANU målrettet 5-6-årige er endeligt oversat. Udfordringer med oversættelsen har forsinket processen. Det forventes klar til implementering i foråret.</p> <p>To kommuner har gjort brug af midler til intensiv støtteperson på Tidlig Indsats/MANU-området og har rekrutteret medarbejdere.</p>
2	2	<p>Styrket tværfagligt samarbejde mellem de kommunale sagsbehandlere og sundhedsplejersker /jordemødre</p> <p>Teamet er fuldtalligt og er i gang med at etablere kontakt til Tidlig Indsats grupperne i forskellige byer.</p> <p>Evalueringen af Tidlig Indsats programmet, udarbejdet af Center for Folkesundhed (GRL), klargøres til publicering.</p> <p>Opstartsseminar for Tidlig Indsats grupperne afholdes i september, og har bl.a. til formål at behovsafdække og udvikle forskellige aktiviteter.</p>
3	3	<p>Opkvalificering og kompetenceudvikling af dagtilbudspersonalet</p> <p>Rejseholdet har udarbejdet en implementeringsplan for opkvalificering i de første tre kommuner. De er i dialog med de sidste to om datoer for implementering.</p> <p>Grundet COVID-19 situationen i januar og februar blev implementeringens start rykket til start marts.</p>
4	4	<p>Styrkede rammer for det frivillige sociale sektor i Grønland</p> <p>Koordineringsenheden er i tæt dialog med fonde der arbejder i Grønland og Center for Frivilligt Socialt Arbejde (DK).</p> <p>Grundet COVID-19 er seminaret med fokus på samarbejde mellem kommunerne, NGO/CSO'er, Selvstyret, erhvervsliv og fonde udsat til april 2022. Efter seminaret afholdes en workshop i Nuuk for civilsamfundsorganisationer.</p> <p>Koordineringsenheden har etableret en ekspertgruppe bestående af repræsentanter fra forskellige NGO/CSO'er,</p>

			Frivilligkampagnen forventes klar i april, og lanceres på KNR (TV og radio), sociale medier og plakater i byer og bygder. Hjemmesiden forventes klar til lancering i april.
Spor 2 (nr. 5-7): Styrket kommunal sagsbehandling på børne- og ungeområdet			
Status novemb er 2021	Status april 2022		Status
5	5	Nedbringelse af ubehandlede børne- og ungesager	<p>Sagsbehandlingshjælpen er afsluttet i alle kommuner på nær Kommune Qeqertalik, hvor der efter kommunens eget ønske, arbejdes på at rekruttere grønlandske sagsbehandlere.</p> <p>I forbindelse med aftalen om bloktilskud til kommunerne¹ for 2022, er det besluttet at samtænke runde 1 og 2 af sagsbehandlingshjælpen. Derfor er Kommune Qeqertalik og Socialstyrelsen i gang med at lave en sammenhængende rekrutterings- samt sagsbehandlingsplan.</p> <p>Kommune Qeqertalik har ikke anmodet om hjælp til familiebehandling, hvorfor der er ikke afsat midler til det i budgettet.</p>
6	6	Understøttelse af den kommunale sagsbehandling	<p>Det primære fokus i 2022 er implementeringen af ESDH-systemet. Implementeringen begyndte i marts måned i Qeqqata Kommunia.</p> <p>Der arbejdes forsat med opkvalificering af medarbejdere og ledere ude i kommunerne samt opdatering af materiale.</p> <p>Implementeringen i hver kommune påbegyndes med en uges kursus i forandringsledelse, dernæst to ugers undervisning og til sidst tager to medarbejdere fra Socialstyrelsens task force ud til hver by, for at sidemandsoplære i to uger.</p> <p>6 måneder efter implementeringen følges der op på hver kommune, og i den mellemliggende periode afholdes månedlige online statusopdateringer. Herefter skræddersyes en opfølgning med hver kommune.</p> <p>Eksisterende skabeloner er blevet kvalitetsikret og nye er udarbejdet, hvilket skal sikre at alle kommuner anvender fælles sagsbehandlingsprocedurer.</p> <p>Der etableres et todelt netværks- og erfaringsforum med et bruger- og ledernetværk. Brugernetværket opstartes i april.</p>

¹ Bloktilskudsaftalen er mellem Naalakkersuisut og de grønlandske kommuner hvor, kommunerne modtager 5 mio. kr. årligt i perioden 2022 – 2024 til styrkelse af kommunernes egen indsats på børneområdet, herunder sagsbehandlingshjælp.

7	7	Tilpasning af kurser og etablering af kursusportal	<p>En ny projektkonsulent er ansat, og stillingen er forlænget til 31/12-22 gennem Socialstyrelsens (GRL) egne midler.</p> <p>I samarbejde med Socialpædagogisk Seminarium (PI/SPS) gennemførte 17 ud af 24 kursister i november/december 2021 to realkompetencevurderingsforløb (RKV-forløb).</p> <p>I samarbejde med Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke samt Departementet for Sociale Anliggender, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender er der oprettet en ny et-årig merituddannelse for Socialhjælperne med start i 2022 på PI/SPS.</p> <p>Der er foretaget en kortlægning af eksisterende opkvalificerings- og kompetenceudviklingsmuligheder i Socialstyrelsen. Kortlægningen er delt med kommunerne.</p>
Spør 3 (nr. 8-10): Flere tilbud til udsatte børn og unge			
Status novemb er 2021	Status april 2022		Status
8	8	Forsøg med etablering af væresteder til børn	<p>Trods øget promovring af værestederne, er det fortsat en udfordring at få børn og unge til at gøre brug af dem. De væresteder hvor der hyppigst er besøgene, skyldes det primært anbringelser af socialvagten. Nogle væresteder er pt. ikke i brug.</p> <p>For at øge brugen af værestederne, er det bl.a. besluttet at medarbejderne på værestederne fremover skal vurdere om det er nødvendigt at underrette om børnene. De besøgende bliver fortsat registreret, men med et anonymiseret registreringsskema. Derudover er der fortsat fokus på promovring af værestederne.</p> <p>Der er hos nogle af værestederne sket en positiv udvikling, hvor medarbejdere i stigende grad overtager ejerskabet af værestederne. Det resulterer i at Socialstyrelsen kun skal stå til rådighed og støtte ved behov.</p>
9	9	Familiecentrenes indsats skal målrettes udsatte børn og unge og deres familier	<p>VIVEs analyse af familiecentre er udarbejdet, og der forventes udgivelse i medio/slut april.</p> <p>VIVEs anbefalinger indgår i den næste nationale workshop, som afholdes i Sisimiut i uge 22.</p> <p>Efter workshoppen udarbejdes en opsamlingsrapport, som skal danne grundlag for det videre arbejde vedrørende den fælles faglige profil og ensretning for familiecentrenes arbejde, samt Departementet for Børn, Unge og Familiers arbejde med bekendtgørelsen.</p>

			<p>Departementet for Børn, Unge og Familier har udskudt bekendtgørelsen til første halvdel af 2023.</p> <p>Alle familiecentre/huse er i gang med at etablere egne lokale ledernetværk, men har visse steder været udfordrede af COVID-19 samt udskiftning blandt lederne.</p>
10	10	Behandlingstilbud til udsatte børn og unge, som er ofre for seksuelle overgreb	<p>Børnerejseholdet færdiggjorde sidste år behandling i Qasigiannqut og Nuuk. Behandlingen i Tasiilaq afsluttes til sommer. I alt er der færdigbehandlet 45 børn i 2021 og start 2022.</p> <p>I år startede børnerejseholdet behandling i Sisimiut og Upernavik og vil i april starte op i Nanortalik.</p> <p>Grundet udskiftning af to psykologer i børnerejseholdet, er opstarten i flere byer forsinket med 2-3 måneder, hvilket vil skubbe behandlingsforløbet i flere byer ind i foråret 2024. I så fald finansieres det af Socialstyrelsen (GRL).</p> <p>Børnerejseholdet havde opkvalificering med JanusCentret i december. Opkvalificeringen dækkede det behov som børnerejseholdet havde for denne type af opkvalificering.</p> <p>VIVE evaluerer det nuværende børnerejsehold fremfor det tidligere, og vil i den forbindelse bl.a. lave effektmåling af rejseholdets arbejde.</p> <p>Departementet for Børn, Unge og Familier er pt. i dialog med Departementet for Sundhed om tiltag, som kan bidrage til at fastholde og rekruttere flere psykologer i Grønland.</p>
Spor 4 (nr. 11-16): Styrket retssikkerhed for børn og unge, som har været ofre for seksuelle overgreb			
Status novemb er 2021	Status april 2022		Status
11-15	11-15		Se bilag 2.
16	16	Behandlingscenter til voksne personer med seksuel krænkende adfærd mod børn og unge under 18 år	<p>En ny projektleder er ansat og en psykoterapeut er ansat. Der skal rekrutteres endnu en psykolog/psykoterapeut til teamet i foråret.</p> <p>Behandlingen af klienter er påbegyndt. Indtil videre henvises de af kriminalforsorgen. Dog åbner behandlingstilbuddet officielt i slut april, hvor det vil være muligt for alle borgere at kontakte behandlingscenteret.</p>

			<p>Samarbejdsaftalen med Sexologisk Klinik (DK) er under færdiggørelse, dog er online supervision af psykologerne/psykoterapeuterne startet. Det første opkvalificeringsbesøg var planlagt i april, men er blevet udsat grundet tidsmæssige udfordringer hos Sexologisk Klinik.</p> <p>Samarbejdet med kriminalforsorgen er i gang, og samarbejdsaftalen er klar til underskrift.</p> <p>Dialogen med kommunerne om behandlingstilbuddet er opstartet. Projektlederen og behandlerne vil besøge de forskellige kommuner i løbet af i år.</p>
--	--	--	--